

SMART tényezők vizsgálata a hazai megyei jogú városokban a Modern Városok Program tükrében

Konferencia kiadvány

**Gödöllő
2018.**

SMART tényezők vizsgálata a hazai megyei jogú városokban a Modern Városok Program tükrében

konferencia kiadvány

Szerkesztők: Némediné Dr. Kollár Kitti

Dr. Péli László

Kiadó:

Szent István Egyetemi Kiadó

2100 Gödöllő, Páter Károly u. 1.

ISBN 978-963-269-710-9

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Konferencia információk	5
II.	Béres-Virág Ágnes: TERMÉKFEJLESZTÉS A TURIZMUSBAN	7
III.	Gerencsér Ilona: FIATALOK KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁSA KESZTÖLCÖN	12
IV.	Kassai Zsuzsanna: A TÁRSADALMI, A HUMÁN, A KAPCSOLYTI ÉS A KULTURÁLIS TŐKE VIZSGÁLATA A HAZAI LEADER PARTNERSÉGEKBEN	23
V.	Némediné Kollár Kitti: A SMART TÉNYEZŐK RELÁCIÓINAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON	30
VI.	Péli László: A MODERN VÁROSOK PROGRAM TELEPÜLÉS-FEJLESZTŐ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A VIDÉKI TÉRBEN	35
VII.	Szeberényi András: ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS A GYÖNGYÖSI DIÁKOK KÖRÉBEN KÖRNYEZETTUDATOSSÁGI ASPEKTUSBÓL	45
VIII.	Urbánné Malomsoki Mónika: ADÓSSÁGKONSZOLIDÁCIÓ ÉS KOMPENZÁCIÓ A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOKNÁL	51
IX.	Hallgatói előadások absztraktjai	57
	1. Antal Gergely: EGER	
	2. Aranyos Dorina - Balog Enikő: TATABÁNYA	
	3. Bábel Beáta - Blatt Dalma - Bósa Gréta: GYŐR	
	4. Balogh Bianka - Balogh Dorottya: MISKOLC	
	5. Balogh Dávid - Dús Ciprián: SZOMBATHELY	
	6. Boda Ákos - Major Balázs: EGER	
	7. Borsányi Boglárka - Sajcz Viktória: SZOLNOK	
	8. Budavári István - Szarvas Gergely: DEBRECEN	
	9. Décei Renáta Judit és Lakatos Dóra: SOPRON	
	10. Döme Szabolcs - Fábíán András - Orosz Bence: BÉKÉSCSABA	
	11. Erdélyi Attila - Molnár István: DUNAÚJVÁROS	
	12. Éles Nikoletta- Timcsisin Anasztázia: DEBRECEN	
	13. Fekecs Attila Ferenc, Mánfai Milán: Zalaegerszeg	

- 14. Horinka Máté, Vécsi Noémi: Veszprém**
- 15. Horváth Laura - László Anett: KAPOSVÁR**
- 16. Horváth Tamara - Pap Bernadett - Ugra Laura:
NYÍREGYHÁZA**
- 17. Inczédi Ivett Natasa - Mercz Dorina Ildikó: NAGYKANIZSA**
- 18. Kanalas János - Tóth Alexander József: ÉRD**
- 19. Kauser Anna - Szerémi Fanni: SALGÓTARJÁN**
- 20. Király Ármin - Téglásy Zsigmond: HÓDMEZŐVÁSÁRHELY**
- 21. Kis Roland István, Magyar Dániel Miklós: Miskolc**
- 22. Kiss Emánuel Szilárd - Molnár Márk: SZEKSZÁRD**
- 23. Magyaródi Rebeka - Tálás Fanni: KECSKEMÉT**
- 24. Mátrai Olívia Fanni - Szűcs Dóra - Vörös Júlia: PÉCS**
- 25. Nagy Erik: DEBRECEN**
- 26. Németh Krisztina - Tóth Zsófia: SZEGED**

KONFERENCIA INFORMÁCIÓK

SMART TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA A HAZAI MEGYEI JOGÚ VÁROSOKBAN A MODERN VÁROSOK PROGRAM TÜKRÉBEN

konferencia

SZERVEZŐK

A Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

IDŐPONT

2017. november 7. (kedd) 12:00

HELYSZÍN

Szent István Egyetem Gödöllői Campus
2100 Gödöllő, Páter Károly u. 1.
SZIE GT Kari Tanácsterem

KONFERENCIA BIZOTTSÁG

Dr. Káposzta József egyetemi docens, dékán, SZIE GTK RGVI
Dr. Ritter Krisztián egyetemi docens, szekcióelnök, SZIE GTK RGVI
Némediné Dr. Kollár Kitti adjunktus, szekcióelnök, SZIE GTK RGVI
Dr. Péli László egyetemi docens, szekcióelnök, SZIE GTK RGVI
Dr. Szabó Lajos egyetemi tanár, SZIE GTK RGVI
Dr. Kassai Zsuzsanna adjunktus, SZIE GTK RGVI
Dr. Béres-Virág Ágnes tanársegéd, SZIE GTK RGVI
Urbánné Malomsoki Mónika tanszéki mérnök, SZIE GTK RGVI
Bakos Izabella Mária tanársegéd, SZIE GTK RGVI
Áldorfai György tanársegéd, SZIE GTK RGVI

TERMÉKFEJLESZTÉS A TURIZMUSBAN

Béres-Virág Ágnes PhD.

tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: virag.agnes@gtk.szie.hu

Összefoglalás

A turisztikai térségek fő célja a versenyképes és fenntartható turizmus működtetése, a turisták számára az utazási élmény biztosítása, valamint a helyi lakosoknak a jobb életkörülmény megteremtése. A desztinációknak egy globális méretű piacon kell megjeleníteni és helytállni, ahol a szereplők között rendkívül kiélezett a verseny. Ezen okok miatt egyre inkább előtérbe került az egyes turisztikai térségek esetében a kreatív és a fogyasztói igényekhez alkalmazkodó termékfejlesztés.

Kulcsszavak: termék, fenntarthatóság, innováció, kreativitás

Bevezetés

A turizmus két alrendszerre osztható, keresletre és kínálatra (Guth, 2015). A keresleti oldalán szabadidővel, motivációval és szabadon elköltethető jövedelemmel rendelkező turista áll, míg a kínálati oldalon szerepelnek a turisztikai fogadóterületek szolgáltatásai, termékei, infrastrukturális háttere és a szervezeti rendszere. Egy-egy terület vonzerejéhez kapcsolódó különböző szolgáltatások együttese a turisztikai termék, melynek általános jellemzője például, hogy nem megfogható és raktározható, az előállítás és fogyasztás egy időben zajlik, valamint fogyasztása szezonális (Kardos, 2011). A turisztikai termékek csoportosíthatóak a tevékenység (pl.: egészség, konferencia, lovas turizmus), a tér (pl.: városi, falusi, ökoturizmus) vagy a piaci szegmens (pl.: ifjúsági, senior turizmus) szerint is (Michalkó, 2011; Michalkó, 2012).

A kínálati oldal alapja a vonzerő és az arra épített turisztikai termék, mely magába foglalja a szolgáltatásokat és az egyéb tényezőket (közbiztonság, tisztaság, vendégszeretet) is (Lengyel, 2001). A desztináció, avagy turisztikai térség a turizmus rendszerén belül a kínálati oldalon található, a fogadóterület egyes attrakcióit, vonzerőit, szolgáltatásait és egyéb tényezőit foglalja magába. Buhalis (2000) a desztináció elemei közé sorolta a turisztikai attrakciókat, a megközelíthetőséget, a turisztikai szolgáltatásokat, a termékcsomagokat, az aktív tevékenységeket és a közszolgáltatásokat. Egy desztináció akkor válhat piaci értelemben is sikeressé, ha a meglévő vonzerőit termékké tudja formálni, majd azt a globális méretű, gyorsan változó piaci életben értékesíteni is tudja. Ma már nem elegendő egy speciális szolgáltatás kialakítása a turisztikai térségekben, hanem az igényekhez alkalmazkodva komplex szolgáltatási hálózatot, élmények együttesét szükséges kínálni. A mai kor látogatóinak nem elegendő egy vonzerő megléte, azt kreatív termékké kell fejleszteni. Szükséges a különleges, egyedi, pozitív sajátosságokat kiemelni, ami a turisták számára is szembetűnik, így jól el tudják különíteni a hasonló attrakciókkal és termékekkel bíró konkurens termékektől az adott desztináció termékeit, szolgáltatásait a turisztikai piacon.

A turisztikai térségek egyik fő feladata a termékfejlesztés, legyen az egy kiemelt térség, vagy egy vidéki turisztikai terület. A termékfejlesztés nagyfokú szakmai rátermettséget és tudást igényel, létrehozhatóak teljesen új termékek, vagy fejleszthetőek a már meglévő lehetőségek is. Létezik olyan elképzelés, ami szerint a turisztikai termék egy adott szolgáltatás, vannak, akik az egész desztinációt tekintik egy terméknek. Véleményem szerint a turisztikai termék

tulajdonképpen az adott desztináció egységes, komplex szolgáltatáshalmaza, amely garantálja a tartózkodás és utazás minden elemét, illetve a látogatói igények kielégítését.

A jelenlegi turisztikai versenyhelyzetben a kínálat folyamatos bővítése kulcskérdés lehet a desztinációk szempontjából, azonban a termékfejlesztés egy nagyon összetett, több szereplős tevékenység, melynek során a terület erőforrásaira alapozva az egyedi termékek kialakítására célszerű fókuszálni. Egy új termék bevezetése és annak értékesítése jelentős fejlődést generálhat mind a már turisztikailag felkapott, mind a most becsatlakozott desztinációk számára. A termékfejlesztés makro értelmezése szerint a teljes utazási élmény (megközelítéstől a szálláshelyen át a vendéglátásig stb.) komplexen kezelendő, míg mikro szinten egy-egy konkrét vonzerő, adottság fejlesztése esetén is termékfejlesztés történik. Egyetértünk Sulyok (2011) azon megállapításával, miszerint az ideális termékfejlesztés a két megközelítés között van, hiszen az alapvető infrastruktúra megléte nélkülözhetetlen a hosszabb távú fenntarthatóság szempontjából. A turizmushoz kapcsolódó termékfejlesztés során fő cél a meglévő adottságok a fogyasztói igények harmonizálása. Turisztikai termékneként értelmezhetőek a természeti és ember alkotta vonzerők, a szállás- és vendéglátóhelyek, a szórakoztató és egyéb létesítmények, rendezvények. A termékfejlesztést alapvetően meghatározza a gazdasági, társadalmi, technológiai és politikai környezet, azonban további tényezők is befolyásolják azt. A turisztikai kínálatban számos szereplő és szolgáltatás jelenik meg, amelyek függőségi viszonyban vannak egymással, tehát a jó teljesítmény eléréséhez az együttműködés nélkülözhetetlen. A fejlesztések megtérülése hosszabb időt vesz igénybe, amit nehezít az is, hogy a szolgáltatások nem tárolhatóak, szezonálisak, egyes részei megfoghatatlanok, valamint nagyban függnak a kereslettől és annak érzékenységtől is. Ezek mellett fontos tényező a megfelelő közvetítő szektor, ami a termékek értékesítésében kulcselem, de azt is fontos szem előtt tartani, hogy a fogyasztói is része a turisztikai terméknek (Sulyok, 2011). A befolyásoló tényezők sokszínűségéből is egyértelmű, hogy egy nagyon összetett tevékenységről beszélünk.

Minden desztinációnak saját kínálati profilt kell kialakítani, amivel mind hazai, mind nemzetközi szinten is versenyképes lehet. Ahhoz, hogy sikeres termékfejlesztés valósuljon meg, bizonyos, általános alapelveket érdemes szem előtt tartani:

- aktuális utazási trendek, igények feltérképezése;
- integrált tervezés és fejlesztés elvének érvényesítése mellett komplex kínálat kialakítása;
- magas minőségi színvonalra való törekvés;
- helyi adottságokra alapozott versenyelőnyök feltárása és célcsoportok lehatárolása;
- folyamatos innovációs lehetőségek felkutatása;
- piaci pozicionálás;
- fenntarthatóság elve (Lengyel, 2008).

A piaci igények feltérképezése, a különböző szereplők együttműködése, a legfrissebb trendek nyomon követése, turisztikai központok és innovatív, egyedi vonzerők, rendezvények meghatározása és fejlesztése, a termékekhez szükséges befektetések, pénzügyi keretek biztosíthatósága, szakmailag felkészült fogadóközösség és a megfelelő marketing tevékenység mind-mind meghatározzák a termékfejlesztés sikerességét (Sulyok, 2011).

A továbbiakban részletezzük, milyen főbb lépésekből áll egy turisztikai termék fejlesztése (1. ábra). Az első szakaszban a termékkonceptió felállítása a cél, aminek során az adott desztináció különböző turizmusban érdekelt partnereinek a véleményeire alapozva összeállhat egy terméklista, amely versenyképes lehet a piacon. Ezt követően a szereplők bevonásával informális keretek között felmérésre kerül a jelenlegi helyzet. A piackutatás fázisában elsődleges és másodlagos források gyűjtése és elemzése történik, majd azok alapján már

formális helyzetfelmérés következik, amelynek során kiderül, hogy van-e erőforrás és kereslet az adott termékre, valamint az fenntartható-e. A begyűjtött adatok, lehetséges pénzügyi keretek kielemezésével megvalósíthatósági tanulmány készül, ami a fejlesztési tervek alapja lesz. A fejlesztés szakaszában a termékek létrehozása, kiépítése történik. A termékek piaci bevezetése megfelelő promóciós és marketing tevékenységgel valósul meg, majd elindul az értékesítési folyamat (Sulyok, 2011).

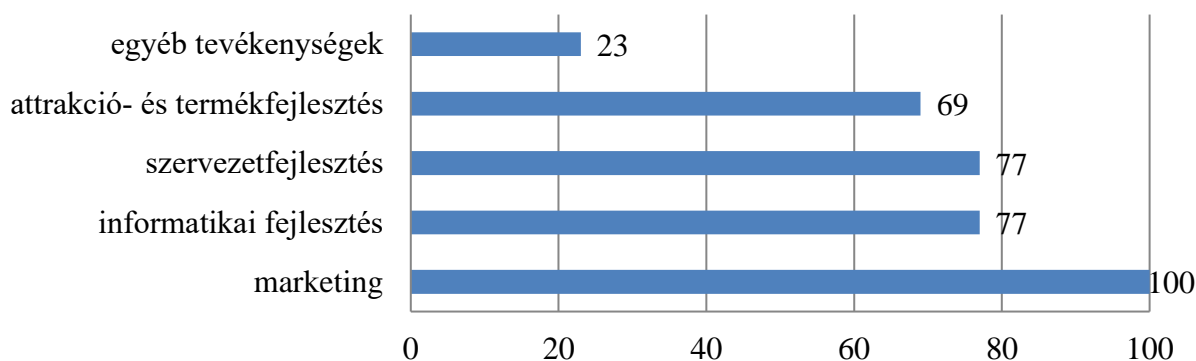
Az elméleti áttekintés alapján elmondható, hogy termékfejlesztés kulcskérdés lehet hazánk turizmusában. Minden desztinációnak törekednie kell az innovatív, kreatív turisztikai termékek és termékcsomagok kialakítására és értékesítésére.

Anyag és Módszer

A turizmus rendszeréhez, a desztinációhoz, illetve a termékfejlesztéssel kapcsolatos szakirodalmi anyagok áttekintését követően elemzésre kerül a termékfejlesztés gyakorlati sokszínűsége és lehetőségei. Kérdőíves felmérés során vizsgálat alá került a hazai turisztikai szervezetek (n=16) általános működési háttere, pályázati tevékenysége, illetve feltártam a fejlesztési igényeket is (Virág, 2017). Jelen tanulmányban a termékfejlesztéssel kapcsolatos legfontosabb eredmények kerülnek elemzésre.

Eredmények

A hazai desztinációs szervezetek körében végeztem kérdőíves felmérést, néhány kérdés mentén vizsgáltam a termékfejlesztés szerepét. Összesen 16 szervezet vett részt a kutatásban. Az eredmények nem tekinthetők reprezentatívnak, viszont szemléltetik a termékfejlesztés fontosságát.

Megjegyzés: több válasz is adható volt.

1. ábra: A pályázati támogatások felhasználása a válaszadó szervezeteknél (%)

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2017.

A kérdőív első részében kitértünk a turisztikai társulások pályázati aktivitására. A desztinációs szervezetek többsége (94%) élt a pályázati lehetőségekkel, míg a társulások 6%-nál nem valósult meg pályázati tevékenység a 2007-2013 közötti Uniós költségvetési időszakban.

A vizsgált desztinációs társulások nagyobbik része sikeresen pályázott. A válaszadók többsége TDM pályázaton keresztül szervezetfejlesztésre és turisztikai fejlesztésre nyert támogatást (1. ábra). A pályázati tevékenységet folytató szervezetek mindegyikénél (100%) megjelent a marketing, de magas arányú volt a szervezetfejlesztés (77%) és az informatikai fejlesztés (77%). Kimagasló volt az attrakció- és termékfejlesztés is a pályázati munka során (69%). Az egyéb tevékenységek kevésbé kerültek előtérbe a pályázati pénzek felhasználásánál. Ezek az eredmények is alátámasztják, hogy a hazai attrakció- és termékfejlesztés még gyerekcipőben

járt/jár, viszont jelentős pályázati támogatásokat fordítottak a desztinációs társulások ezen tevékenységre is.

A turisztikai társulások véleményét formálhatták arról, hogy szerintük mi segítené elő a hazai turisztikai desztinációs rendszer jövőbeli fejlődését (2. ábra). A legnagyobb arányban (81%) a turizmus törvény megszületését látták a legfontosabb feladatnak a jövőbeli fejlődéshez. Kutatásunk idején, 2015-ben még nem volt turizmustörvény hazánkban, viszont 2016-ban megszületett a törvény, amely a desztináció alapú turizmusfejlesztést hangsúlyozza a jövőben is. A második legjelentősebb fejlesztési területnek a pályázati feltételek kedvezőbbé tételét (önrész, könnyebb adminisztráció, ellenőrző tevékenység) jelölték (75%). A tanulmány szempontjából kiemelendő, hogy a harmadik legfontosabb feladatnak jelölték a kitöltők a helyi szintű kreatív termékfejlesztést (63%). Számottevő arányt ért még el a desztináció menedzsment képzés is (56%), viszont a többi feladatkör már jóval kevesebb említést ért el.

2. ábra: A magyar turisztikai rendszer fejlődését elősegítő legfontosabb feladatok (%)

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2017.

A kérdőíves kutatás eredményei alátámasztották a termékfejlesztés gyakorlati fontosságát. A turisztikai térségek piaci sikere nagymértékben függ az innovatív, kreatív termékfejlesztéstől. Ma már hazánkban is számos pozitív példát láthatunk a turisztikai termékek fejlesztésére (Hévíz, Gyula, Miskolc, Gödöllő, Szentendre), de még számos potenciál van a hazai desztinációkban. Egyedi turisztikai termékek lehetnek például hazánk tavainknál a gasztrorendezvények szervezése vagy vízi sport lehetőségek (vizisí, wakeboard) kiépítése (Remenyik et al., 2017); de a digitális eszközök, applikációk bevonása (Pásztor és Virág, 2017) is jelentős változást hozhat a desztinációk kínálati profiljába. Az Európai Unióban és hazánkban is megjelent a Smart City és Village fejlesztés (Némediné, 2017; Káposzta és Némediné, 2017), ami a turizmusra is hatással van. Egyre inkább előtérbe kerülhet a desztinációk „okos” fejlesztése, vagyis nagyobb hangsúly kerül a termékek kialakításánál is például az innovativitásra, a digitális informatikai eszközök alkalmazására, illetve a versenyképességre.

Következtetések

A szakirodalmi áttekintésből is egyértelművé vált, hogy a termékfejlesztés nagyon összetett feladat, melyet komplexen kell kezelni. A tervezési-fejlesztési folyamatok során kulcsfontosságú a fogyasztói igények feltérképezése, vagyis azok a termékfejlesztések lesznek hosszabb távon is eredményesek, amelyek a valós turista igényekhez lesznek igazítva.

A kutatásból kiderült, hogy a turisztikai szervezetek pályázati tevékenységei között kiemelt helyen szerepelt a 2007 és 2013 közötti Uniós költségvetési időszakban az attrakció- és termékfejlesztés, illetve a válaszadók a desztináció alapú turisztikai rendszer egyik jövőbeli főpillérének jelölték a helyi, kreatív termékek létrehozását. Ez is azt mutatja, hogy a jövőben versenyképes és fenntartható desztinációk kulcsa a megfelelő termékstruktúra lehet, ami egyszerre egyedi, minőségi és élményorientált. A sikeres desztináció működtetéséhez megfelelő piaci helyzetfeltárára, jövőbe mutató, reális tervezésre és fejlesztésre, valamint célirányos marketing tevékenységre van szükség. Véleményem szerint a turisztikai térségek hosszabb távú működésében a termékfejlesztés lesz az egyik legfontosabb feladat.

Irodalomjegyzék

1. Buhalis D. (2000): Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management*, 21 (1), pp. 97-116.
2. Guth L. (2015): A turizmus gazdaságtana. Szent István Egyetemi Kiadó, Gödöllő, 79 p.
3. Káposzta J. – Némediné Kollár K. (2017): SMART települési modellek vizsgálata nemzetközi és hazai kezdeményezések alapján, avagy mi lehet a minta a periférián? In: *Studia Mundi – Economica*. Vol. 4. No. 3. pp. 57-66.
4. Kardos Z. (2011): Turisztikai ismeretek. Egyetemi tankönyv, Keszthely, 117 p.
5. Lengyel M. (2001): A turizmus általános elmélete. Képzőművészeti Kiadó és Nyomda, Budapest, 297 p.
6. Lengyel M. (2008): TDM Működési Kézikönyv. Heller Farkas Főiskola, Budapest, 212 p.
7. Michalkó G. (2011): A turisztikai termék. In: Michalkó G. (vezető szerk.): Turisztikai terméktervezés és fejlesztés. PTE, Pécs, <http://www.eturizmus.pte.hu/szakmai-anyagok/Turisztikai%20term%C3%A9ktervez%C3%A9s%20%C3%A9s%20fejleszt%C3%A9s/book.html#d6e34>
8. Michalkó G. (2012): Turizmológia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 266 p.
9. Némediné Kollár K. (2017): A hazai SMART tényezők vizsgálata a város-vidék kapcsolatok tükrében In: Futó Z. (szerk): Magyar vidék – Perspektívák, megoldások a XXI. században. I. Vidékfejlesztési Konferencia kiadványa, Szarvas, SZIE AGK, pp. 190-195.
10. Remenyik B. – Szabó L. – Guth L. (2017): A tóturizmus helyzete Magyarországon és a turizmus kutatása a Balatonnál. In: Árpási Z. – Gurzó I. (szerk.): Felelős turizmus – Nemzetközi Tudományos Konferencia kiadványa, Békéscsaba, 2017. pp. 93-102.
11. Sulyok J. (2011): Turisztikai termékfejlesztés. In: *Turizmus Bulletin*. XV. évfolyam, 1. szám, pp. 41-44.
12. Virág, Á. (2017/a). A turisztikai együttműködés szerepe a Tokaji borvidéken, doktori (PhD) értekezés. Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola, Gödöllő

FIATALOK KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁSA KESZTÖLCÖN

Gerencsér Iлона

PhD hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

E-mail: gerencserilona16@gmail.com

Összefoglalás

Az írás célja, hogy rávilágítson a helyi közösségek, azon belül pedig a fiatalok meghatározó szerepére. A települések fejlesztési lehetőségeinek a természeti és társadalmi adottságokon – földrajzi elhelyezkedés, lakosságszám, az ott élők iskolai végzettsége, stb. – túlmenően, további meghatározó eleme a jövőképe, ahogy az ott élők településüket látni akarják évtizedek múlva. A tanulmány egy települési jó példát bemutatva igyekszik rávilágítani a helyi szereplők, a fiatalok aktivitásának fontosságára.

Kulcsszavak: helyi közösség, fiatalok, közösségi szerepvállalás, endogén fejlődés

Bevezetés

A területi politika szakirodalmának fogalomtára közel egy évtizede egy új fogalommal bővült, ez pedig a területi tőke. Segítségével teljesen egyedi módon jellemezhető egy-egy térség, mivel a különböző területi rendszerek eltérő formában koncentrálnak a terület tőke elemeit, amelyek a teljesség igénye nélkül, a földrajzi fekvés, méret, természeti erőforrások, épített örökség, infrastruktúra, társadalmi vagy kapcsolati tőke. „A területi tőke tehát olyan adottságok összessége, amelyek hely- vagy térség specifikusak, s egyben arra orientálják a fejlesztéspolitikát, hogy annak fókuszába a lokális értékek kerüljenek, azok folyamatos megújítására koncentráljanak.” (Rechnitzer-Smahó, 2011) Csanádi és munkatársai munkájukban a városok egyedi értékeik meghatározását hangsúlyozzák, ebben látva gazdasági sikereik és lakosaik megfelelő életszínvonalának biztosítását (Csanádi et al., 2010, Káposzta, 2001; Ritter et al., 2013). Az egyedi értéket jelentheti a közösség társadalmi aktivitása, helyi gazdasága, infrastruktúrája, adódhat környezeti adottságaiból, valamint a külső anyagi és szellemi javak nyújtotta lehetőségek befogadásának képességéből (Goda-Tóth, 2013, Goda et al, 2013). A települések egyedi adottságaikkal és lehetőségeikkel a településpolitika által nyújtott kereteken belül élhetnek. A településpolitika Magyarországon két fő szinten: országos és helyi szinteken jelenik meg (Rechnitzer-Smahó, 2011). Az országos szintet a közpolitika jelenti, míg a helyi szintet a helyi politika határozza meg, amely leginkább a településvezetők értékrendjétől, helyi (civil) szerveződésektől, gazdasági, vállalkozói környezettől függ.

A települési önkormányzatok legfontosabb szerve a képviselő-testület és a polgármester, akik szabályozzák a település életét, illetve meghatározhatják a települések fejlesztési terveit is. Ezeknek a fejlesztési terveknek a kialakításakor a településeken belüli érték és érdekellentétek tompításában meghatározó szerepet töltenek be a társadalmilag érzékeny vállalkozók, akik képesek látszólag összeférhetetlennek tűnő csoportokat integrálni (Fligstein 2001). Társadalmi vállalkozó a társadalmi mező bármely részéből származhat (hatalommal rendelkező, illetve marginalizált csoport tagja is lehet), és a közösségen belül többfajta szerepet is vállalhat. Hatalmi pozícióban lévő társadalmi vállalkozók (pl. polgármesterek) a helyi közösség által is formált társadalmi tér koordinációját alapozhatják kizárólag saját maguk (és csoportjuk)

számára kedvező, vagy pedig hatalommegosztó mechanizmusokra (Rácz et al., 2016). A településvezető integráló szerepe különösen fontos és helyi szinten komoly kihívást jelent, mivel a magyar társadalmi gyakorlatra jellemző az alacsony szintű együttműködési hajlandóság. Erős közösségi akarat és szellem nélkül az erőforrás hiányos vidéki térségekbe jutó kisebb-nagyobb fejlesztési források nem tudnak tartós eredményeket, strukturális változásokat elérni. A hazai vidékfejlesztés és településpolitika egyik legnagyobb kihívása, hogy élő, sorsuk alakításában aktívan részt vevő közösségeket hozzon létre (Nemes-Varga, 2014, 2015, Bakos-Tóth, 2016).

Éppen ezért egy-egy térség fejlődésében meghatározó lehet az ott élők közösségi attitűdje. Egy szilárd, rugalmas helyi közösségben lévő erő jelentheti az átalakulások egyik legfőbb motorját. (Edel, 1992 alapján Wilson, 1995) A vidéki térségek, illetve települések történeti, kulturális hagyományai, a helyhez kötődést, a valahová tartozás érzését hivatottak elősegíteni, amelyek kialakítják az adott hely, tér „szellemiségét” azaz közösségét. Egy jól működő közösségről feltételezzük, hogy mentálisan egészséges, fizikailag aktív, tagjai inspirált személyek, akik nyitottak a változások kínálta lehetőségekre és felismerik a problémák megoldásában betöltött saját szerepüket is. Készek mozgósítani, mágnesként bevonni a fiatalokat és a közösség más tagjait feladatok megoldásába. Szerepkörük tehát meglehetősen sokrétűnek és összetettnek tűnik, mivel ezt kívánja meg akár a társadalmi, akár a gazdasági, technológiai környezet rendkívül gyors változása.

Az elmúlt évtizedben számos helyi közösség ismerte fel a kor kihívásait, illetve ismerte fel településének, térségének különleges és értékes adottságait, termelési hagyományait, a helyi munkaerő sajátos képzettségét, és azt is tudatosították, hogy kulturális adottságaik segítségével előnyhöz juthatnak más régiókkal szemben. Ezért kiemelt fontosságúvá vált azoknak a tényezőknek, belső erőforrásoknak a felkutatása, amelyek egy-egy terület önállóbb gazdasági és társadalmi fejlődéséhez, fejlesztéséhez járulnak hozzá. (Káposzta et al., 2015, Nagyné 2013, Goda-Kassai, 2011) Némediné Kollár és társai a periférián lévő települések egyik lehetséges kitörési pontjának tekinti például a helyi mezőgazdasági termékekre, az ezekből készülő ételekre, italokra és a hagyományokra alapozó és tematikus utakra felfűzött turizmust. (Némediné Kollár et al., 2014) Kutatások bizonyítják, hogy az endogén fejlesztések azokon a területeken sikeresek, ahol történetileg kialakultak az együttműködés formái, a külső gazdasági és piaci kapcsolatok, ahol azonban ezek a hálózatok nem alakultak ki, ott a fejlődéshez külső (exogén) erőforrások szükségesek, amelyek elősegítik a helyi identitások és imázsok felértékelését és ezen keresztül a helyi kapacitások kibontakozását (Murdoch 2000 után Csurgó-Szatmári, 2014).

A belső erőforrásokhoz való viszony, illetve az erőforrások hasznosításának egyik alakítója az adott közösségben lévő kultúra, amely az egyéni és közösségi döntések formálója és ennek következtében a területhasználat, a természethez való viszony, a közösségben való részvétel alakítója, a helyi stratégiák formálója és ezek által a helyi gazdasági és társadalmi fejlődés meghatározó tényezője (G. Fekete 2010). A térségi szereplők együttműködése, közös gondolkodása pedig jótékonyan hat a közösségekre és erősíti mind a helyi mind pedig a térségi identitást (Káposzta, 2010 után Hanzel-Kassai, 2014).

A felelős állampolgári gondolkodás és magatartás ugyanakkor nem nélkülözheti azt a típusú értékorientációt, amely lehetővé teszi, hogy az egyén – személyes érdekei mellett – a szűkebb közösség jó(l)léte iránt is elkötelezettséget vállaljon. A szakirodalomban közösségi identitásként számon tartott identitásforma azonban nem alakul ki spontán módon. E célkitűzés megvalósulásának egyik döntő eleme, hogy a fiatalok számára olyan helyzetek és részvételi

lehetőségek biztosítására van szükség, amelyekben mások iránt is felelősnek érezhetik magukat. A megfelelő helyzetek, kontrollált körülmények azonban önmagukban még nem jelentenek garanciát arra, hogy a diákokban kialakulnak a kívánatos közösségi értékek és személyes meggyőződések (Sherrod et al. 2002 után Kinyó, 2009).

A fiatalok nézőpontjából erőteljes motiváló tényezőnek bizonyulhat a hatékonyság-érzet. A közösségfejlesztés szakirodalma számos olyan tanuló példáját sorakoztatja fel, akik felvillanyozó érzésként élik meg, ha hallathatják hangjukat a közösségi ügyekben vagy az életüket érintő döntésekben. Eccles és Gootman (2002) szerint az eredményes közösségi alapú fejlesztőprogramok egyik kulcseleme, ha a diákok átérezhetik, hogy számítanak, és érdemi beleszólásuk lehet a programok alakításába. Ugyancsak a hatékonyságérzet megtapasztalására adnak lehetőséget a formatív civil tapasztalatok, amelyek a civil életben való részvételt és a különböző kérdésekről folytatott eszmecsere-t teszik lehetővé (Youniss és Yates, 1997; Youniss, McLellan és Yates, 1997). A közös, kollektív normákhoz és értékekhez tartozás érzete szintén a fiatalok aktív közreműködésének motivációs bázisa lehet. Sherrod, Flanagan és Youniss (2002) rámutatnak arra, hogy az egyén mindennapjait élhetőbbé teszi, ha magáénak vallja a társadalom közös értékeit és normáit, közreműködik azok fejlesztésében és megosztja azokat a hasonló értékekkel rendelkezőkkel (Kinyó, 2009).

Jelen tanulmány fő célja a Keszthelyen élő lakosság közösségi életének bemutatása, a település helyi közösségi jellemzőinek a fiatalok közösségi szerepvállalásnak ábrázolása. A helyi közösség általános áttekintését követően a félig strukturált interjúk ismertetése következik, amelyek a településen található civil szervezetek vezetőivel készültek. A kutatás az alábbi központi kérdések mentén épült fel:

- 1.) A helyiek milyenek látják saját közösségüket?
- 2.) Hogyan élik meg a helyi közösség szerepét?
- 3.) Közösségnek tartják-e magukat?
- 4.) A fiatalok hogyan kapcsolódnak be a helyi közösség életébe?

A tanulmány az interjúk eredményét ismerteti.

Anyag és módszer

A település helyzetfeltárása egyaránt tartalmazott primer és szekunder vizsgálati elemeket. A primer kutatás során interjúk készültek a civil szervezetek vezetőivel.

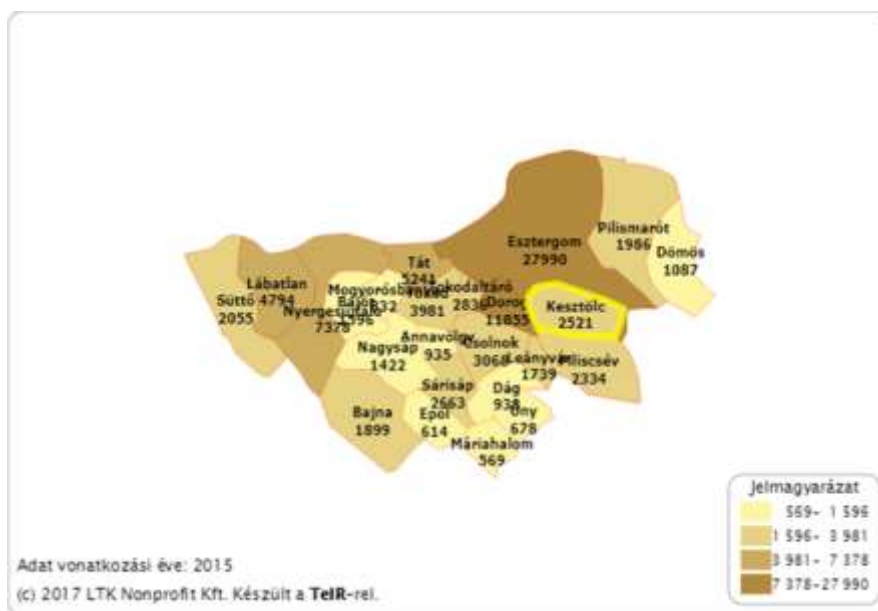
A szekunder kutatás során a Keszthelyről fellelhető, nyilvános adatok alapján készítettünk kimutatásokat. Az adatok forrása főként internetes statisztikai adatokat gyűjtő és szolgáltató hivatalok weblapja volt, a TEIR települések alapvető társadalmi, gazdasági, infrastrukturális helyzetét interaktív térképpel, diagramokkal bemutató Helyzet-Tér-Kép alkalmazása.

Eredmények

Keszthely

Keszthely település (1. ábra) Komárom-Esztergom megye területén fekszik, és fennhatósága alá tartozik. A Pilis hegység délnyugati lábánál található település. Budapesttől 39, Esztergomtől 9, Dorogtól 6 km-re fekszik. (wikipédia.hu) Hosszan elnyúló falu a Pilis hegység aljában. A Kétágú-hegy, Fekete-hegy, Pilis-nyereg, Klastromi-szirtek alatt húzódik meredek lejtőjű

dombok között. A hegyek lábánál eredő források vizét a Kesztlöci-patak és a Topolka-patak szállítja a Kenyérmezői-patak közvetítésével a Dunába.

1. ábra: Kesztlöc elhelyezkedése az Esztergomi Járáson belül

Forrás: TEIR, Helyzet-Tér-Kép, 2017.

A községben 1716-tól kezdődött a szlovákok betelepítése. Kesztlöc területére Nyitra környékéről települtek szlovákok. A betelepítést megelőzte a lakosság lélekszámának nagyarányú csökkenése. A faluban a megélhetést az 1820-as, 1830-as években is elsősorban is a mezőgazdaság jelentette, annak ellenére, hogy az adottságok nem voltak kedvezőek.

A kiegyezés után válik a terület meghatározó termelési ágává a szénbányászat. Fejlődik a dorogi bányavidék. A Duna mentén építőanyag-ipar alakul ki, Ácson cukorgyár, Ászáron keményítőgyár, Komárom újszónyi részén lengyár létesült. 1891-ben készült el az Esztergom-Almásfüzitő vasútvonal, 1895-ben az Esztergomot Párkánnyal összekötő híd.

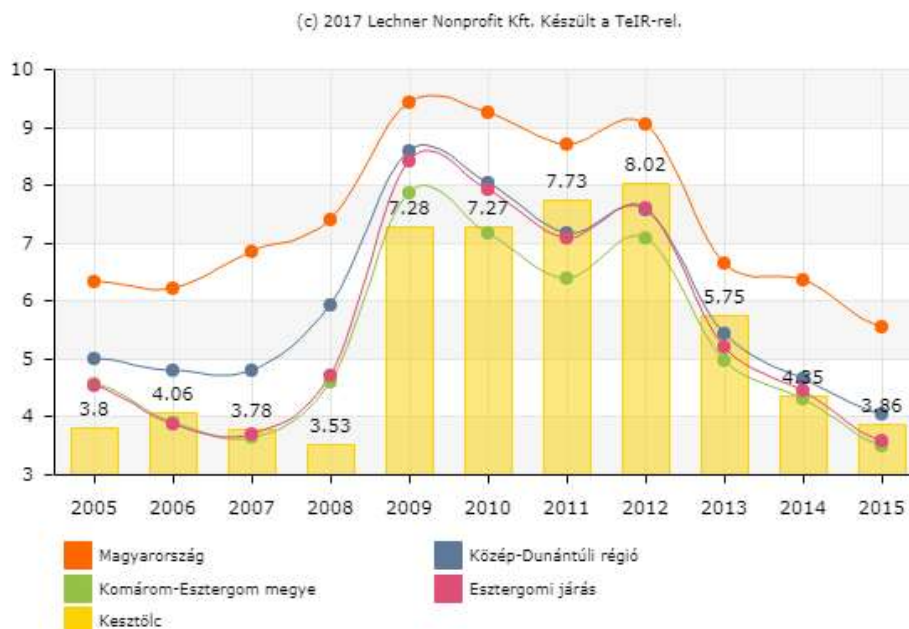
A község életében döntő szerepet kapott a történelem folyamán a szőlőművelés. A szőlőterület nagysága a filoxérajárvány 39 idejéig nőtt, utána csökkent. A domboldalra ültetett régi szőlők 80%-a kipusztult. Az 1900-as évektől amerikai vadlányokkal és egyéb egy részét. Az 1900-as évek elején megjelent kiadvány Kesztlöcöt kitűnő bortermő vidékként emlegeti, ahol a következő főbb szőlőfajokat termelik: gohér, margit, ranka, fehér és vörös denka, budai kadarka, schlamper, oportó, rác.

A gyümölcsstermesztés területén különösen a korai cseresznye, a sárgabarack, a őszibarack és a szilva számára volt kedvező adottságú a falu területe.

A község határában lévő Lencse-hegyen 1972-ben indult meg a bányászat. A bányászat elterjedésével kialakultak a „kétlaki” családok: a családfő bányász, de földjük is van, amit főleg az asszony művel. A községben 1970-től működik az Idősek Klubja. 1982-ben vezették be a vezetékes ivóvizet, 1993-ban a gázt, 1997-ben a telefont. 1998-ban fejeződött be a szennyvíztisztítóval ellátott csatornahálózat építése. A község korszerű, 120 férőhelyes, négy csoportos óvodával rendelkezik. Az iskola tanulólétszáma 220—240 fő. A nemzetiségi nyelvvel, szokásokkal és a hagyományokkal már az óvodában ismerkednek a gyerekek. A szlovák nyelv mellett, az iskolában angolt és németet is tanulnak a tanulók. (Kesztlöc története)

Helyi társadalom, foglalkoztatás

A település lakosságszáma 2011-től folyamatosan csökken. A község vándorlási egyenlege a gazdasági válságig a térségi átlagot meghaladó pozitív irányú elmozdulást mutat, a válságot követően viszont drasztikus negatív előjelű elmozdulást figyelhetünk meg. Feltehetően a válság okozta gazdasági környezet a településen is foglalkoztatási, illetve életminőség romlást okozott, ami elősegítette a településről történő elvándorlást. A település öregedési indexében is drasztikus emelkedést látunk, mértéke azonban a térségi és megyei átlag alatt van. Ebből és az állandó népesség 18 és 59 éves korosztály számának nagyarányú csökkenése okozhatja az index romló értékét. A regisztrált munkanélküliek számának drasztikus növekedése ugyancsak összefüggésbe hozható a válság egész országra jellemző trendjével. Hasonló trendet figyelhetünk meg a munkanélküliségi ráta alakulásában is. (2. ábra) Fokozatos létszámcsökkenésük nagy valószínűséggel a közfoglalkoztatásba történő bevonásuknak köszönhető.

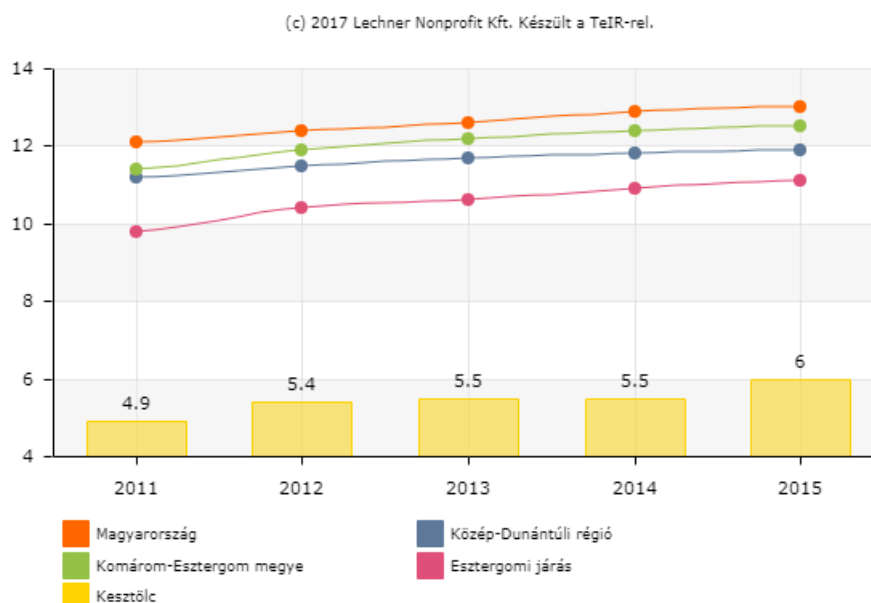

2. ábra Munkanélküliek ráta (%)

Regisztrált munkanélküliek száma száz 15-59 éves állandó lakosra.

Forrás: TEIR, Helyzet-Tér-Kép, 2017.

A társadalmi aktivitást és szerepvállalást talán legjobban reprezentálja a non-profit szervezetek száma illetve annak aktivitása. Ennek viszonylatában a településről az mondható el, hogy a mind a megyei mind pedig a járáson belüli településekhez képest alacsony társadalmi aktivitást mutat, hiszen a non-profit szervezetek száma jelentősen alatta marad a megyei és országos átlagoknak. A számuk kevesebb mint fele a térségi átlagnak (3. ábra).

3. ábra Regisztrált nonprofit szervezetek ezer lakosra jutó száma, 2011-től (db)

Forrás: TEIR, Helyzet-Tér-Kép, 2017.

Helyi hagyományok

A hagyományok közül kiemelkedők voltak a Luca napi népszokások, a karácsony esti ablak alatti éneklések, a húsvét hétfői „subrálás” vesszőzés korbáccsal, a farsangi maskarázás. A téli esteiken tollfosztással töltötték az időt. Befejezéskor hagyományos szlovák ételekkel kedveskedett a háziasszony a tollfosztóknak (például főtt kukorica, gőzölt bukta - „parene bukti”).

A Lucázás Keszthelyen két időponthoz kötődött. December 12-én volt a „kis Luca-járás”, ekkor gyerekek jártak házról házra, tollseprűikkel kisöpörték a gonoszt és a betegséget a házakból. December 13-án volt a „Nagy Luca-járás”, amikor a felnőtt Lucák, férfiak, nők egyaránt féktelen mulatozás közepette jártak házról-házra. Fehér öltözkük kiegészítője volt a meszelő, amit vagy harci vagy védelmi eszközként használtak.

Népvisélet. A női viselet visszafogottan színes, jellegzetesen szlovák részei: csepec, csipkével, gyönggyel, flitterrel hímzett főkötő; lebega: anyagában hímzett blúz; rubács: hímzett alsószoknya; szakácska: fehér vagy fekete hímzett kötény; kacamajka: hímzett bársony vagy szövet kiskabát. A férfi viselet: kosela: fehér bő ing; nohavice: fekete szűk csizmanadrág; sirák: kalap.

Keszthely kezdetben egy utcából álló útifalu volt. Idők folyamán a település több utcával bővült. A telkek építővonalára hosszában, szalagszerűen halad utcáról befelé. Az utcai részen állt a lakóház, kamrafélék istállók egy fedél alatt vagy egymáshoz építve. A lakóházak hagyományos elrendezése háromosztású (szoba + pitvar+hátsószoba).

Jellegzetes építményei Keszthelynek a pincék. Többségük löszoldalba fűrt lyukpince. A szőlő feldolgozására a pince előtti présházban került sor. A pince két oldalán a falak mentén fektették le a 2-2 csántérfát, amelyekre a hordókat helyezték. A pince legvégén vakablakot vájtak, ebben az ablakban tartották a gyertyát és az apró szerszámokat.

A kesztölci szlovákok életének is legfontosabb eseménye volt a lakodalom (vészei). A lakodalmat a lányos háznál megtartott eljegyzés (rucsnik) előzte meg. A falu lakói az eljegyzett fiatalok közeli esküvőjéről már a templomi kihirdetés (ohláska) során tudomást szereztek. A lakodalom tisztségviselőit az örömszülők hívták meg. A legfontosabb szerepe a vőfélynak (druzsba) volt, Ő irányította a kezdettől a befejezésig az egész ünnepi ceremóniát. A vőfélynak és segítőknek szimbóluma a mellényük bal felére tűzött zsebkendő (rucsnicsek) és rozmaring (rozmarin) volt. Az esküvő fontos vendégei voltak a keresztszülők (krszni rodicse) és a menyasszony illetve a vőlegény szülei (szvat, szvatka).

A táplálkozás eltért a nyári és a téli időszakban. A különbség a nyersanyagok felhasználásában, az étkezések számában és idejében érzékelhető. Télen a burgonya, bab, esetenként kukorica, nyáron a friss zöldségek és gyümölcsök felhasználása volt a gyakori. A hét napjainak étrendjét íratlan szabály határozta meg. Szinte kötelező volt pénteken a bableves és a kifőtt tészta, szombaton a sült tészta. Kedd és csütörtök a főzelék, vasárnap pedig a hús napja volt. Jellegzetes kesztölci ételek, a burgonyalángos (lokes), reszelt krumpliból készült krumplilepény (baba) kelt tészta alapanyagú káposztás (kapuszník) a dióval, mákkal és lekvárral töltött gőzölt bukta (parená bukta). Kedvelt volt a reszelt tészta leves (zámelki), nyáron gyakran készült párolt paprika (parená paprika). Tollfosztás után főtt kukoricával vendégelte meg a gazdasszony a segítőkét.

A közösségi élet és a fiatalok szerepvállalásának jellemzői

A megkérdezettek részben vagy teljes mértékben úgy gondolja, hogy települése rendelkezik közösség tudattal. Ezt valószínűleg a hagyományok ápolása, a helyi civil szervezetek és az önkormányzat közösségépítő programjai miatt gondolják így.

„A közösség: az egy összetartó erő azért, hogy utókornak megmaradjanak a hagyományok, pl. bőgőtemetés, amikor körbe mennek a faluban és összeszedik a tojást. Ezzel elkezdődik a nagybőjt, se zene, se bál húsvétig nincs.” – mondta az egyik interjúalany.

„A közösség a lakosság azon része, amely mer tenni azért, hogy valami jobban működjön”- nyilatkozta az egyik civil szervezet vezetője.

Településüket alapvetően befogadó, barátságos közösségként határozták meg az interjúalanyok, bár meglátásuk szerint:

„Van egy szűk mag aki csak a tőzsgyökeres kesztölciakkal tart fenn kapcsolatot. Aki nem csak aludni jár ide az előbb utóbb tevékenyen részt vesz a közösség életében.”- vallotta egy megkérdezett.

A közösség-tudat kialakulásához nagyban hozzájárulnak a faluban működő civil szervezetek is. Évente számos rendezvény megszervezésében és lebonyolításában vesznek részt. Az országosan megrendezésre kerülő ünnepeken túl Kesztölcön hagyományosan megrendezik az apák napját is.

„Apák napján nagyon sokan jönnek két testvértelepülésről is, játékos vetélkedők, főzőverseny van, baráti társaságok, családok jönnek össze, akik kötődnek ehhez a faluhoz. Többen is lehetnének, de szombaton is dolgoznak”- mondta egy képviselő testületi tag.

Szinte valamennyi válaszadó a legsikeresebb helyi rendezvénynek az adventi vásárt nevezte meg. A rendezvényen szinte minden korosztály képviselteti magát a kisebbek műsort, a felnőtt lakosság helyi termékeit mutatja be az egy hónapig tartó időszak alatt.

„Az adventi vásárok megmozgatják a helyieket kb. 20 éve. Helyi dolgokkal, óvoda, iskola, helyi cukrászüzem vállalkozók gyertyaöntő, kosárfonó, mézesek kürtös kalácsos, szappankészítő hozza és mutatja be a termékeit. Ez összefogja az embereket. 15.00 és 18.00 óra között egyenes adásban a kábel tv-ben is látható” – mondta egy interjúalany.

Hasonló, mindenki által büszkén vállalt közösségi esemény a településen az a szemétszedési akció is, melyet két helyi fiatal kezdeményezésére karolt fel a közösség.

„A „Tisztítsuk meg a falut!” akció 150-200 embert mozgatót meg”- nyilatkozta egy válaszadó.

A rendezvényekre főleg fiatalokat vonz egy szintén helyi fiatalokból összeálló zenekar, az Öcsi és a verebek rock banda. Szinte minden helyi rendezvényen fellépnek és hozzájárulnak a közösségi események sikeréhez.

Ugyancsak lakossági kezdeményezés révén vált hagyománnyá a településen a Mikulás váró.

„A szlovák önkormányzat finanszírozza, civil kezdeményezés, szülők adják az ajándékot és aki kéri elmennek a házakhoz. Már 25 éve működik a kezdeményezés, Az óvodába, iskolába, bölcsődébe és az öregek otthona állandó helyszínek” –nyilatkozta egy helyi képviselő.

A településen a civil szervezetek pozitív megítélését mi sem bizonyítja jobban, mint az a kép melyet a helyiek ezekről a szervezetekről és tevékenységükről gondolnak.

„A települések mozgatórugója a jól megszervezett egyesületek; eredmények tekintetében még sokszor többre is képesek, mint a hivatalos szervek”- mondta egy válaszadó.

A jó közösség feltételeként a közös célok meglétét és azok szélesebb körben való elfogadását illetve támogatottságát határozták meg, illetve

„belső motiváció kell és nem kívülről ráerőltetni valamit az emberekre, bárki részt vehet mindenben, minden meg van hirdetve”- mondta egy interjúalany.

A közösségépítésben elsősorban az a 30 és 40 év közötti korosztály vesz részt, akik a településen szeretnének maradni és máshogy szeretnének élni, amiért hajlandóak tenni is.

Közösségformáló tényező lehet az azonos érdeklődési kör is. Ilyen módon a településen évtizedek óta működik a futball és a ping-pong szakág, a bike-ok, az olvasókör, a nyugdíjas klub és a Pávakör. Külön csoportot alkotnak a pincejáromok, akik minden héten más pincét keresnek fel a falun belül. Az intézmények dolgozói is kis közösséget alkotnak. A településen nyaranta alkotó tábor szerveznek a gyermekeknek. Sikeres esemény a Húsvétkor a sátor készítés is, valamint a Családi nap, ahol gyerek-felnőtt játékok, sorversenyek és közös főzés van. Hagyományteremtő jelleggel rendezték meg a nyár folyamán a Csillaghullás estét, ahol előadásokat és közös csillaghullás szemléletet szerveztek a helyieknek. A virtuális térben szintén, közösségi oldalakon is több kezdtőlci közösség található.

A közösség hiányosságának szinte minden nyilatkozó a tájékoztatás hiányát és a lakossági passzivitást, az érdeklődés hiányát fogalmazta meg.

Láthattuk, hogy a településen szinte korosztály részt vesz a közösségi életben és pezsgővé teszi azt. Ezt a pezsgő életet az önkormányzat támogatásaival szintén erősíti. Mindezek a társadalmi tényezők és közösségi megmozdulások, szerepvállalások jó alapot szolgáltatnak egy élhető és mások számára is vonzó település létrejöttéhez, amely mindenki számára lehetőségeket tartogat.

Következtetések, javaslatok

A közösségi életet elsősorban a lakosság és a civil szervezetek megmozdulásai biztosítják. A civil szervezetek tagjait jellemzően egy szűk aktív mag alkotja.

A helyben megoldandó problémák tekintetében elmondható, hogy a többség hasonló beavatkozási területeket határozott meg. A helyi rendezvényeken és a problémák megoldásában a fiatalok aktívan részt vesznek, közösségi megmozdulásokat szerveznek. A válaszadóknak mindegyike hajlandó tenni településéért, közösségéért, amely a lokális, a helyi közösség megerősödéséhez vezet.

Az interjúalanyok elmondása alapján megállapíthatjuk, hogy Keszthelyen valaha pezsgő gazdasági és közösségi élet volt jellemző. A közösségi megmozdulások mind a sport mind pedig a kulturális élet területén sikereket értek el és hagyományt építettek fel a ma is erős alapot képezve az itt élőknek. Erre a hagyományból táplálkozik a település jelenlegi közösségi élete is.

Mindezek a múltból származó eredmények és értékek a jelenleg Keszthelyen élőket a további közösségi összefogásra kell, hogy ösztönözze, hiszen mint láttuk alapvető elvárás mutatkozik egy összetartó közösségre, az együttműködésre és cselekvésre. A jövőben ezt a nyitottságot a település és civil szervezetek vezetőinek mindenképpen szükséges (ki)használnia.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Irodalomjegyzék

1. Bakos I.M.-Tóth T. (2016): Special Steps of Local Economic Development for Improving Food Buying Groups 13th Annual International Conference on Economics and Business
http://www.szrtt.ro/attachments/article/41/conf_21_oct_section_proceedings.pdf
2. Csanádi Gábor–Csizmady Adrienne–Kocsis János Balázs–Köszeghy Lea–Tomay Kyra (2010): Város Tervező Társadalom. SÍK Kiadó, Budapest In: Egyedné Gergely, J. (2015). Az önkormányzatok lehetőségei a szuburbanizációs folyamatok alakításában. A szuburbanizációs hatások térbeli megjelenése és a különbségek mögötti lehetséges okok vizsgálata a Budapesti Agglomeráció példáján (Doctoral dissertation, Budapesti Corvinus Egyetem).

3. Csurgó, B., Szatmári, A. (2014): Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás A kulturális örökség szerepe a lokális identitásépítésben és a helyi közösségfejlesztésben Hajdúdorogon és Hajdúhadházon. *Metszetek*.
 4. Eccles, J. és Gootman, J. (2002, szerk.): Community programs to promote youth development. Committee on Community-Level Programs for Youth. National Research Council and Institute of Medicine. National Academy of Sciences, Washington. In: Kinyó, L. (2009). Nemzetközi és magyarországi állampolgári-műveltség kutatások. Magyar Pedagógia, 109(4), 399-425.
 5. Edel, M. (1992) Latin American urban studies: beyond dichotomy, in: R.M. MORSE and J.E. HARDOY, Rethinking the Latin American City. Washington, DC: Woodrow Wilson Center Press In: Wilson P. A. (1995): Embracing Locality in Local Economic Development Urban Studies, Vol. 32, Nos 4- 5, 1995 645-658
 6. Farkas T., Kassai Zs. (szerk.) (2014): Zsoboki tanulmányok. 172 p. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, pp. 69-84.
 7. Fligstein, Neil (2001): Social Skill and the Theory of Fields. Sociological Theory, 19, 105-125 In: 21. Rácz, K., Váradi, M. M., & Keller, J. (2016). Közösségi gazdaságfejlesztés a vidéki Magyarországon
 8. G. Fekete É. (2010): A kultúra funkciója a helyi stratégiákban. In Török József (szerk.) Közművelődési Nyári Egyetem 1999-2008. Válogatás a 10 év előadásaiból. Szeged: Csongrád Megyei Népművelők Egyesülete pp. 363-372.
 9. Goda P., Tóth T. (2013): Pókháló- entrópia, mint új rendszervizsgálati megközelítés a területi elemzésekben. In: Területi Statisztika, 53 (2) pp. 169-189.
 10. Goda P., Kassai Zs. (2011): A 2004-2010 közötti gazdaság – és regionális fejlesztő operatív programok összehasonlító kistérségi vizsgálata. In: Gazdaság és Társadalom 2011/2, pp. 93-110
 11. Goda P., Káposzta J, Péli L. (2013): Case study on spider-net entrophy investigation in rural areas REVIEW ON AGRICULTURE AND RURAL DEVELOPMENT 2:(1) pp. 296-300.
 12. Hanzel E., Kassai Zs. (2014): A helyi társadalom vizsgálata Zsobokon In: Farkas Tibor, Kassai Zsuzsanna (szerk.) Zsoboki tanulmányok. 172 p. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, pp. 69-84.
 13. Káposzta J. (2001): Regionális gazdaságtan, Gödöllő
 14. Káposzta J.- Ritter K.- Kassai Zs. (2015): Hungarikumok területi jelentőségének vizsgálata, különös tekintettel a pálinkára. In: Tér és Társadalom 29 (4), pp. 139-153.
 15. Kesztyölczi Szlovák Önkormányzat (2001): Kesztyölc története http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/szlovakok/keszto/c/keszto/c_tortenete/index.htm Letöltés: 2017.11.11.
 16. Kinyó, L. (2009). Nemzetközi és magyarországi állampolgári-műveltség kutatások. Magyar Pedagógia, 109(4), pp. 399-425.
 17. Murdoch, Jonathan (2000): Networks – a new paradigm of rural development? Journal of Rural Studies, Vol. 16. No. 4. 407-419. In: Csurgó, B., Szatmári, A. (2014): Vidéki kultúra, helyi közösség és lokális identitás A kulturális örökség szerepe a lokális identitásépítésben és a helyi közösségfejlesztésben Hajdúdorogon és Hajdúhadházon. *Metszetek*.
 18. Nagyné Molnár M. (2013): Factors of success in case of local society. In: Deturope: Central european journal of tourism and regional development, 5 (3) pp. 63-70.
-

19. Nemes, G.- Varga, Á. (2014). Gondolatok a vidékfejlesztésről–alrendszerek találkozása, társadalmi tanulás és innováció. *Educatio*, 23(3), pp. 384-393.
20. Nemes G., Varga Á. (2015): "Társadalmi innováció és társadalmi tanulás a vidékfejlesztésben-sikerek, problémák, dilemmák." pp. 434-444.
21. Némediné Kollár K., Káposzta J., Péli L. (2014): A szatmári szilva útban rejlő lehetőségek vizsgálata a hazai hátrányos helyzetű térségekben ACTA CAROLUS ROBERTUS : KÁROLY RÓBERT FŐISKOLA GAZDASÁG- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI 4:(2) pp. 81-89.
22. Rácz, K., Váradi, M. M., Keller, J. (2016). Közösségi gazdaságfejlesztés a vidéki Magyarországon.
23. Rechnitzer J., Smahó M., [2011]: Területi politika. Akadémiai Kiadó, Budapest In: Egyedné Gergely, J. (2015). Az önkormányzatok lehetőségei a szuburbanizációs folyamatok alakításában. A szuburbanizációs hatások térbeli megjelenése és a különbségek mögötti lehetséges okok vizsgálata a Budapesti Agglomeráció példáján (Doctoral dissertation, Budapesti Corvinus Egyetem).
24. Ritter K., Nagy H.,Tóth T. (2013): Hátrányos helyzetű vidéki térségek és helyi fejlesztési lehetőségeik egy Észak-magyarországi példán keresztül. pp. 224-242. In: Lukovics M. - Savanya P. (szerk.) (2013): Új hangsúlyok a területi fejlődésben. Szeged: JATE Press
25. Sherrod, L. R., Flanagan, C., Youniss, J. (2002): Dimension of citizenship and opportunities for youth development: The what, when, where, and who of citizenship development. *Applied Developmental Science*, 6. 4. sz. 264–272. In: Kinyó, L. (2009). Nemzetközi és magyarországi állampolgári-műveltség kutatások. *Magyar Pedagógia*, 109(4), pp. 399-425.
26. TEIR: Helyzet-Tér-Kép: <https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/> (Letöltés: 2017.10.22.)
27. Wikipédia: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Keszt%C3%B6lc> Letöltés: 2017.11.11.
28. Wilson P. A. (1995): Embracing Localityin Local Economic Development *Urban Studies*, Vol. 32, Nos 4- 5, pp. 645-658
29. Youniss, J., McLellan, J. A. és Yates, M. (1997): What we know about engendering civic identity. *American Behavioral Scientist*, 40. 5. sz. 620–631. In: Kinyó, L. (2009). Nemzetközi és magyarországi állampolgári-műveltség kutatások. *Magyar Pedagógia*, 109(4), pp. 399-425.
30. Youniss, J. és Yates, M. (1997): Community service and social responsibility in youth. The University of Chicago Press, Chicago. In: Kinyó, L. (2009). Nemzetközi és magyarországi állampolgári-műveltség kutatások. *Magyar Pedagógia*, 109(4), pp. 399-425.

A TÁRSADALMI, A HUMÁN, A KAPCSOLYTI ÉS A KULTURÁLIS TŐKE VIZSGÁLATA A HAZAI LEADER PARTNERSÉGEKBEN

Kassai Zsuzsanna PhD.

adjunktus

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: Kassai.Zsuzsanna@gtk.szie.hu

Bevezetés

A területi tőke fogalma folyamatos átalakulásban van. Számtalan nemzetközi és hazai kutatás keretében vizsgálják jelenleg is a területi tőke koncepcióját. Egyértelmű definíciója azonban máig nincs, fogalmi rendszerében előfordulnak eltérések és átfedések is, így mérhetősége, számszerűsített vizsgálata számos korlátba ütközik (Oláh, 2017; Jóna, 2013; Tóth, 2011).

Napjainkban a regionális fejlődés elméletein belül az endogén irányzatok kerültek előtérbe (Káposzta-Tóth, 2013; Virág, 2017). Hiszen egy-egy térség túlélése nagyban függ az ott befektetett tőkétől, amely tőkét pedig alapvetően saját erőforrásaik optimális felhasználásával és fejlesztésével tudja magához vonzani, tehát a saját erőből történő építkezés előtérbe kerülésével az egyes települések, térségek feladatává is vált a versenyképesség feltételeinek a kialakítása. (Áldorfai, 2016; Ritter et al., 2017) Az endogén irányzatok alapvetően két kategóriára bonthatók. Az egyik részük az egyes térségek egyedi tényezőit kívánja feltárni, miközben léteznek olyan irányzatok, amelyek általánosságban vizsgálják az endogén tényezőket, így például a területi tőke fogalmát (Dombi et al., 2017).

A területi tőke egyik, talán legtöbbször idézett kutatója, Camagni (2008) elméletében egy adott régió megfogható, részben megfogható és nem megfogható tényezőit csoportosította aszerint, hogy azokért erős, közepesen erős vagy gyenge verseny folyik. Jelen tanulmányban az immateriális, vagyis az új típusú, nem megfogható javakat vizsgálom, amelyeket a következőképpen csoportosított:

- humán (emberi) tőke,
- kapcsolati tőke,
- kulturális tőke,
- társadalmi tőke.

Általánosságban elmondható, hogy az összes immateriális területi tőke csoportba tartozó tényező elméleti szempontból számtalan módon megközelíthető, azonban a gyakorlatban, empirikus elemzés céljából sokszor valóban „megfoghatatlan” megmérhetetlen. Talán ennek is köszönhető, hogy számos kutatásban a már bevált, régóta használt mutatószámokat és indikátorokat vizsgálják újra (Dombi et al., 2017).

Anyag és módszer

A saját vizsgálat során a Központi Statisztikai Hivatal két adatbázisának, a 2011-es népszámlálási és a legfrissebb, 2015-ös Területi Statisztikai Adatok Rendszer adataira hagytam. A bevezetésben említett Camagni-féle elméletnek megfelelően az immateriális tőkén belül négy alcsoportot alakítottam ki: humán, társadalmi, kapcsolati és kulturális tőke alcsoportját. Az első körben kialakított indikátorlista 45 indikátort tartalmazott. A létrejött

indikátorkataszter összetétele az előkészítő munkálatok menetében folyamatosan változott. Végül 15 indikátor (humán tőke 2db, társadalmi tőke 7db, a kapcsolati tőke 2db, a kulturális tőke 4db) maradt meg a kataszterben a faktorelemzés során.

Az elemzéshez és az eredmények grafikus megjelenítéséhez Microsoft Excel és SPSS 22 for Windows programot használtam. Az elemzésbe a LEADER programban teljes területtel jogosult 2961 települést vontam be, míg a külterülettel jogosult településeket kizártam a vizsgálatokból, mivel a külterületekre vonatkozóan nem álltak rendelkezésre a kutatáshoz szükséges adatok.

A többváltozós statisztikai elemzési módszerek közül a struktúrafeltárás és az indikátorok csökkentése céljából faktorelemzést végeztem, majd a hasonló LEADER Helyi Akciócsoportok csoportosítása végett klaszteranalízist alkalmaztam. A faktorszámok meghatározására többféle módszert kipróbáltam. Végül a varianciahányad-módszer és a Scree-teszt eredményei alapján öt faktor kialakítása mellett döntöttem. A faktorrotálási módszerek közül szintén többet kipróbáltam, végül a varimax módszert választottam, mivel ez a forgatási módszer segítette leginkább a faktorok szétválasztását, ezáltal pedig az értelmezésüket.

A kapott faktorok alapján klaszterelemzés segítségével csoportosítottam a hasonló LEADER Helyi Akciócsoportokat. Az egyik HACS-ot (a Kistelek Környéke Vidékfejlesztési Egyesületet) kiszűrtem az adatbázisból, mert kiugró értékekkel rendelkezett, így 103 HACS-ot csoportosítottam. A klaszterelemzés során is többféle eljárást (hierarchikus összevonó módszert és a K-közép módszert) próbáltam ki. A hierarchikus klaszterelemzés során kapott dendrogram alapján arra a következtetésre jutottam, hogy három-hat csoport kialakítása lesz valószínűsíthető. Ezért a K-közép módszer során már ezeket a klaszterszámokat beállítva végeztem az elemzést. Végül azt állapítottam meg, hogy négy HACS-csoport értelmezését tartom megfelelőnek.

Kutatási eredmények

A faktorelemzés eredményei

A modelltisztítási folyamat végére a KMO-érték 0,763, amely kedvező értéknek tekinthető, vagyis a változók valóban alkalmasak a faktorelemzésre. Ezt a feltevést a Bartlett-teszt is megerősíti, hiszen el lehet vetni a Bartlett-próba nullhipotézisét, miszerint a vizsgált indikátorok között nincs korreláció, mivel a szignifikanciaszint kisebb 0,05-nél (0,00).

Az indikátorok 0,66 és 0,93 közötti kommunalitás értékzónában helyezkednek el, vagyis alkalmasak a faktorelemzésre, mivel meghaladják az eredetileg beállított 0,5-es értéket. A 0,80 alatti kommunalitás mező csupán három társadalmi tőke indikátort tartalmaz. Az összes többi indikátor ennél magasabb sávban pozícionálódik.

Az első faktor mind a négy komponense társadalmi tőke indikátor. Ez faktor a következő indikátorokat tartalmazza: az öregedési indexet, az idős népesség eltartottsági rátáját, a természetes népességváltozást és a tízezer lakosra jutó nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők számát. A négyből három faktorsúly pozitív, egy irányba mutat, míg a természetes népességváltozás faktorsúly negatív. A tartalma és a jelentése alapján az első faktornak „népességváltozás, öregedési hatások” nevet adtam (1. táblázat).

1. táblázat: Immateriális tőke faktorok

Faktor-csoportok		Faktorkomponensek				
		1	2	3	4	5
népességváltozás, öregedési hatások	Öregedési index (%)	,929	,167	,101	,085	,145
	Az idős népesség eltartottsági rátája (%)	,925	,079	,129	,098	,089
	Természetes népességváltozás (‰)	-,918	-,077	,085	-,027	-,099
	Tízezer lakosra jutó nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma (fő)	,880	-,171	-,036	,065	,203
szociális helyzet, vándorlás	Regisztrált belföldi vándorlási egyenleg (‰)	,002	,790	,366	,012	-,008
	Tízezer lakosra jutó szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	,184	-,784	-,170	-,031	,044
	Ezer állandó lakosra jutó személygépkocsik és motorkerékpárok száma az üzemeltető lakhelye szerint (db)	,230	,747	,348	,069	,265
	Tízezer lakosra jutó családsegítő szolgáltatást igénybe vevők száma (fő)	-,236	-,699	-,214	-,057	-,252
képzettség és internet összeköttetés	Ezer felnőtt korúra jutó érettségi vizsgával rendelkezők száma (fő)	,042	,352	,885	-,011	,009
	Ezer felnőtt korúra jutó főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők száma (fő)	-,118	,373	,861	,043	,072
	Ezer állandó lakosra jutó internet-előfizetések száma (db)	,373	,463	,629	-,054	,226
kulturális tőke I.	Ezer főre jutó kulturális rendezvényen résztvevők száma (fő)	,112	,019	-,011	,955	,039
	Ezer főre jutó múzeumi látogatók száma (fő)	,075	,072	,018	,954	-,020
kulturális tőke II.	Tízezer lakosra jutó rendszeres művelődési formákban résztvevők száma (fő)	,140	,047	,006	-,035	,901
	Ezer főre jutó alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő)	,243	,188	,138	,061	,841

Forrás: saját szerkesztés SPSS 22 for Windows programmal, 2017

A második faktor szintén négy komponenst tartalmaz, amelyek közül három társadalmi tőke, egy pedig kapcsolati tőke indikátor. A társadalmi tőke indikátorok közül a regisztrált belföldi vándorlási egyenleget, a tízezer lakosra jutó szociális étkeztetésben részesülők számát és a családsegítő szolgáltatást igénybe vevők számát, míg a kapcsolati tőke indikátorok közül az ezer állandó lakosra jutó személygépkocsik és motorkerékpárok száma az üzemeltető lakhelye szerint tömöríti a második faktor. A tízezer lakosra jutó a szociális étkezést, illetve a

családsegítő szolgáltatást igénybevevők száma esetében a faktorsúlyok negatívak, míg a két másik indikátornál pozitívak. A tartalma és a jelentése alapján a második faktort „szociális helyzet, vándorlás” névvel láttam el (1. táblázat).

A harmadik faktor két humán és egy kapcsolati tőke indikátorból áll. A két humán indikátor: ezer felnőtt korúra jutó érettségi vizsgával rendelkezők, illetve főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők száma, míg a kapcsolati tőke indikátor az ezer állandó lakosra jutó internet-előfizetések száma. Mindhárom faktorsúly pozitív, egy irányba mutat. A két humántőke elem megelőzi a kapcsolati tőkét. A tartalma és a hordozott információi alapján a harmadik faktort „képzettség és internet összeköttetés” névvel illetttem (1. táblázat).

A negyedik és az ötödik faktorok tisztán kulturális tőkédimenziók komponenseit tömörítik. A negyedik faktor az ezer főre jutó kulturális rendezvényen résztvevők száma és az ezer főre jutó múzeumi látogatók száma, míg az ötödik faktor a tízezer lakosra jutó rendszeres művelődési formákban részt vevők száma, valamint az ezer főre jutó alkotó művelődési közösségek tagjainak száma indikátorokat foglalja magában. Valamennyi faktorsúly pozitív állású, egy irányba mutat (1. táblázat).

A klaszterelemzés eredményei

Jelen fejezetben terjedelmi okok miatt már csak a K-közép klaszterelemzés eredményeit mutatom be. A 103 vizsgált LEADER Helyi Akciócsoport nagyjából egyenlő arányban oszlik meg a klaszterek között (2. táblázat):

2. táblázat: Esetszám az egyes klaszterekben

Klaszter	I.	29db
	II.	23db
	III.	22db
	IV.	29db
Érvényes adat		103db
Hiányzó adat		0db

Forrás: saját szerkesztés SPSS 22 for Windows programmal, 2017

Az első klaszter 29db Helyi Akciócsoportot foglalja magában (2. táblázat). Az ebben a klaszterben található HACs-okban átlag feletti az első faktor (népességváltozás, öregedési hatások) értékei. Így ezekre a kistérségekre az átlagnál magasabb öregedési index és eltartottsági ráta értékek, illetve nagyobb mértékű természetes fogyás jellemző és magasabb a nyugdíjban részesülők aránya is, mint a többi klaszterben.

A második (szociális helyzet, vándorlás), harmadik (képzettség és internet összeköttetés) és negyedik (kulturális tőke I.) faktorok esetében átlagosnak tekinthetők az itt található HACs-ok értékei. Ezzel szemben az ötödik faktort tekintve átlag alatti értékekkel rendelkeznek, mivel az átlagosnál kisebb a tízezer lakosra jutó rendszeres művelődési formákban résztvevők száma és az ezer főre jutó alkotó művelődési közösségek tagjainak száma ezekben a LEADER-kistérségekben.

A második klaszterbe tartozó 23 Helyi Akciócsoport települései (2. táblázat) az első, a második és az ötödik faktor komponensei tekintetében átlag alattiak. Ezért a „népességváltozás, öregedési hatások” faktorkomponenseiről megállapítottuk, hogy kedvezőbb értékeket

mutatnak, hiszen ezek a térségekben az országos átlagnál alacsonyabb az öregedési index és eltartottsági ráta értékek, kisebb mértékű természetes fogyás tapasztalható (sőt néhány HACS-ban természetes szaporodás figyelhető meg!) és alacsonyabb a nyugdíjban részesülők aránya, mint a többi klaszterben.

A „szociális helyzet, vándorlás” faktor esetében viszont kiderült, hogy a lakosok nagyobb arányban veszik igénybe a szociális étkezési és a családsegítő szolgáltatásokat, mint a többi klaszterbe tartozó HACS-okban és vándorlási egyenleg is kedvezőtlenebb, mivel elvándorlás jellemző ezekre a térségekre. Emellett az ezer állandó lakosra jutó személygépkocsik és motorkerékpárok száma is alacsonyabb, mint a többi LEADER partnerségben.

Az ötödik faktor, akárcsak az előző klaszter esetében, kedvezőtlenül alakul ezekben a HACS-okban, mivel átlag alatti a tízezer lakosra jutó rendszeres művelődési formákban résztvevők száma és az ezer főre jutó alkotó művelődési közösségek tagjainak száma is. A harmadik (képzettség és internet összeköttetés) és negyedik (kulturális tőke I.) faktorok átlaga nagyjából megegyezik az országos átlagértékekkel.

A harmadik klaszter 22 települést takar (2. táblázat). Az első (népességváltozás, öregedési hatások), második (szociális helyzet, vándorlás) és negyedik (kulturális tőke I) faktorokat vizsgálva megállapítottam, hogy a nemzeti átlag körüli értékekkel rendelkeznek a harmadik klaszterbe sorolt HACS-ok. A képzettség és internet összeköttetés faktor komponensei esetében viszont elmaradnak az átlagtól e térségek. Az ezer felnőtt korúra jutó érettségi vizsgával és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya egyaránt alacsonyabb és az internet-előfizetéssel rendelkezők aránya is kisebb, mint a többi klaszterbe tartozó HACS esetében. Viszont magas kulturális tőkével rendelkeznek a klasztertagok. Különösen igaz ez a tízezer lakosra jutó rendszeres művelődési formákban résztvevők és az ezer főre jutó alkotó művelődési közösségek tagjai indikátorok esetében, amelyek értékei messze meghaladják a többi klaszterben tapasztaltakat.

A negyedik klaszter, amely 29 LEADER-kistérséget foglal magában (ld. 10. táblázat), átlagos nagyságú kulturális tőkével rendelkezik. Az első faktor komponensei viszont átlag alatti értékeket mutatnak ezekben a HACS-okban, vagyis demográfiai szempontból kedvező helyzetben vannak. Kevésbé jellemző rájuk az elöregedés, hiszen alacsonyabbak az öregedési index értékek, az idősebb népesség eltartottsági rátái és a nyugdíjban részesülők aránya és kisebb mértékű természetes népességfogyás figyelhető meg, mint az első vagy a harmadik klaszterben.

A második faktor (szociális helyzet, vándorlás) komponenseit illetően azt találtam, hogy átlag feletti értékekkel rendelkeznek a klaszter-tagok. A többi klaszternél lényegesen alacsonyabb a szociális étkeztetésben részesülők és a családsegítő szolgáltatást igénybe vevők aránya, magasabb a lakosokra jutó személygépkocsik és motorkerékpárok száma és a vándorlási egyenlegek is sokkal kedvezőbbek, jellemzően pozitívak, vagyis több ember vándorol be az itt található HACS-okba, mint amennyi elvándorol.

A harmadik faktor (képzettség és internet összeköttetés) komponensei szintén kedvezően alakulnak, tehát magas humán tőkével és kapcsolati tőkével rendelkezik a térség. A többi HACS-hoz képest lényegesen magasabb az érettségi vizsgával, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya és magasabb a lakosokra jutó internet-előfizetések száma is.

Összegzés

Jelen tanulmány célja a területi tőke fogalmának értelmezése, valamint önálló kutatások végzése a hazai LEADER Helyi Akciócsoportok immateriális tőke jellemzőinek feltárása végett. A tanulmány első részében a területi tőke fogalmát és elméleti kérdéseit taglaltam hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján. A területi tőkének főként az immateriális összetevőire fókuszáltam. Ezen belül részletesen foglalkoztam a társadalmi tőke, a humán tőke, a kapcsolati tőke és a kulturális tőke fogalmával, valamint mérési lehetőségeivel.

A faktorelemzés eredményeként öt immateriális faktor jött létre, amelyeket az alkotóindikátorok tartalma alapján a következőképpen neveztem el: 1) népességváltozás, öregedési hatások; 2) szociális helyzet, vándorlás; 3) képzettség és internet összeköttetés; 4) kulturális tőke I.; 5) kulturális tőke II. faktoroknak. Ez alapján megállapítható, hogy az immateriális tőke komponensei között fajsúlyos elemet alkotnak a népeség szerkezeti komponensek, az információ és a felhalmozott tudástőke és a kulturális komponensek is.

Ezután klaszterelemzést végeztünk a LEADER Helyi Akciócsoportok faktorok szerinti csoportosítása céljából. K-közép módszerrel négy klaszterbe soroltuk a 103 vizsgált LEADER-kistérséget). Az elemzésünk rávilágított arra, hogy nincs olyan klaszter, amelyben valamennyi tőke mérőkomponensei kedvezően vagy kedvezőtlenül alakultak volna. Az immateriális klaszterszerkezet leíró tulajdonságait összegezve megállapítottuk, hogy a legerősebb pozíciójú Helyi Akciócsoportok a negyedik klaszterben helyezkednek el. Itt a társadalmi, a kapcsolati és a humán tőke szempontjából egyaránt kedvező értékeket kaptunk a mérőkomponensek esetében, viszont a kulturális tőke átlagos nagyságú.

A humán tőke és a kapcsolati tőke indikátorai csupán egy klaszterben, a negyedikben alakulnak kedvezően. A kulturális tőke komponensei szintén csak egy klaszterben, a harmadikban rendelkeznek átlag feletti értékekkel.

Mivel dinamikus gazdasági és társadalmi környezetben élünk és az elemzések során kapott eredmények csak a vizsgált időpontra vonatkozóan érvényesek, ezért fontosnak tartjuk, hogy a kutatást néhány év múlva megismételjük. Egy azonos módszertanon alapuló, összehasonlító kutatás rávilágítana arra, hogyan változik a LEADER és egyéb vidékfejlesztési programoknak köszönhetően a Helyi Akciócsoportok területi tőkéje.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

Irodalomjegyzék

1. Áldorfai Gy. (2016): Térbeli teljesítményértékelés a Közép-Magyarországi régióban, *Studia Mundi – Economica*, 3 (2), pp. 3-15.
2. Camagni R. (2008): Regional competitiveness: towards a concept of territorial capital. In: Capello R. et al. (eds.): *Modelling regional scenarios for the enlarged Europe. European competitiveness and global strategies*. Springer, Berlin-Heidelberg, pp 33-46.
3. Dombi et al (2017): A területi tőke és magyarországi dimenziói, *A Nyilvánosságért és a Civil Társadalomért Alapítvány, Tradeorg Nyomdaipari- és Kereskedelmi Kft. Balatonfüzfő*, 424p

4. Jóna Gy. (2013): A területi tőke fogalmi megközelítései, *Tér és Társadalom*, 27/1, pp. 30-50.
5. Káposzta, J. – Tóth, T. (2013): *Regionális és vidékfejlesztési ismeretek*. Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományok Centruma, Debrecen, 166p. ISBN 978-615-5183-48-5.
6. Oláh I. (2017): *1000 fő alatti települések vizsgálata Magyarországon*. Doktori értekezés, Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola, 167p.
7. Ritter K. - Áldorfainé Czabadai L. - Áldorfai Gy. (2017): A mezőgazdaság mint endogén erőforrás szerepe a helyi fejlesztésben Bátya példáján keresztül, *Studia Mundi - Economica* 4 (3), pp. 78-91.
8. Tóth B. (2011): A magyar középvárosok teljesítménye a területi tőke tükrében, *Területi Statisztika*, 2011/5, pp 531-543.
9. Virág Á. (2017): A turisztikai együttműködések hatékonysága a vidéki térségekben. In: Ritter, K. (szerk.) (2017): *Vidékgazdasági tanulmányok*. Szent István Egyetemi Kiadó, Gödöllő, 120p. ISBN 978-963-269-604-1

A SMART TÉNYEZŐK RELÁCIÓINAK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON

Némediné Kollár Kitti PhD.

adjunktus

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: kollar.kitti@gtk.szie.hu

Absztrakt

Napjainkat jellemző urbanizálódó világunkban a jövő sikeres városainak erős és intelligens vezetésre lesz szüksége, amely a SMART várossá válás programkezdeményezésekben és akcióterveiben is megnyilvánul. Fontos hangsúlyozni, hogy ahhoz, hogy egy település sikeres várossá és faluvá váljon, figyelembe kell venni a helyi igényeket is az okos módszertan gyakorlati alkalmazásában. Ezért teljes mértékben egyet értek azzal a hazai előirányzással, hogy minden magyar település saját okos programot és saját monitoring rendszert hozzon létre a jövőben. Továbbá fontos kiemelni, hogy az okos városok fejlesztése nem egyszeri területfejlesztési program, hanem egy több éves folyamat, amely a gazdasági, kormányzati, tudományos és civil szervezetek együttes konstruktív munkájára épül. Jelen tanulmányban végig tekintem a hazai SMART kezdeményezések helyzetét és jövőbeni kilátásait, érintve az okos módszertani „alapköveket” is.

Kulcsszavak: SMART City, SMART Village, gravitációs zóna, Lechner Tudásközpont

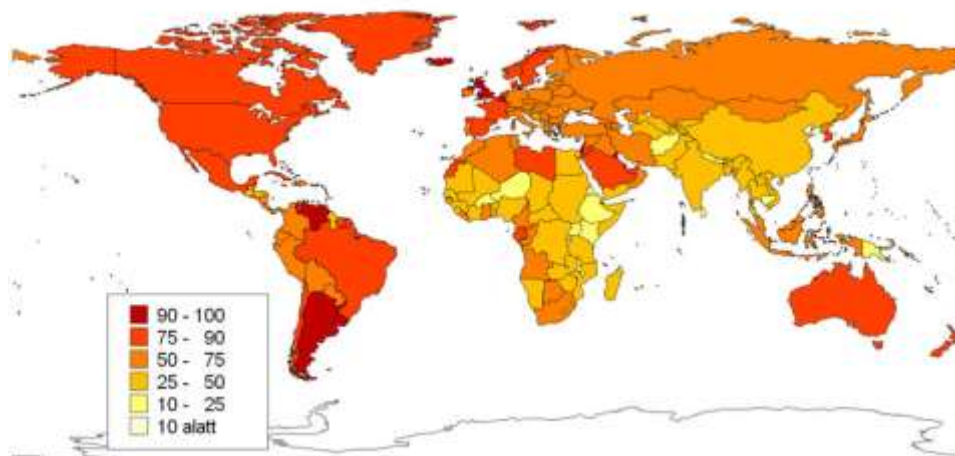
Bevezetés

Átfogó értelemben urbanizációnak nevezzük a városok és városlakók számának gyarapodását, illetve a városi kultúra és életforma terjedését. A Föld lakosságának (7,44 milliárd) napjainkban már több mint fele városokban él. Az emberiség sok ezer éves technikai és civilizációs fejlődés után jutott el oda, hogy a mezőgazdasági termelésre szerveződő faluközösségek népességszámát a városlakók túlszárnyalják. A városi népesség aránya a Földön 1900-ban még a 15%-ot sem érte el, s 1950-ben is csupán a világ népességének 30%-a élt városokban. Ezt követően azonban – jórészt a fejlődő országokban végbement urbanizációs fordulat hatására – a városok részesedése rohamos ütemben nőtt. Összességében elmondható, hogy a városok szerepe a világban nemcsak népesedési, de gazdasági-politikai értelemben is felértékelődött az elmúlt évtizedek globalizációs hatásai révén. A városoknak a gazdasági növekedéshez és a foglalkoztatáshoz egyre növekvő a hozzájárulásuk, ezt ismerte el az Európai Unió, amikor az ezredfordulót követően kohéziós politikájában a korábbinál jóval nagyobb hangsúlyt helyezett az élhető, versenyképes városok kialakítására (Rechnitzer, 2007). A területfejlesztési szakemberek nagy része egyet ért azzal a ténnyel, hogy az országok és régiók versenyképessége ma egyre inkább a bennük található népesebb városok és agglomerációjuk „teljesítményétől” függ. Az EU-tagállamok regionális politikájában ezért az elmúlt évtizedben egyre nagyobb hangsúllyal jelentek meg a városok, illetve a környéküket is magukba foglaló úgynevezett városrégiók tudatos fejlesztése (Kovács et al., 2011). Mindezekhez szorosan kapcsolódva a terület- és vidékfejlesztéssel foglalkozó szakirodalmak tanulmányozása kapcsán, mind az Európai Unióban, mind pedig hazánkban egyre nagyobb teret nyer az intelligens növekedés, illetve az ahhoz kapcsolódó SMART City („élhetőbb” városok) és SMART Village („élhetőbb” falvak) fogalma. Az Európai Unió Európa 2020 növekedési stratégiájában is már meghatározó tényezőként jelenik meg az intelligens növekedést meghatározó tényezők definíciója, illetve azok kardinális területeinek lehatárolása, amely többek között érinti az oktatás, a kutatás/innováció, illetve a digitális társadalom területeit is. Az Európai Unió integrációt meghatározó jelenlegi területi folyamatok alapján elmondható, hogy a városok a

fejlődés és növekedés motorjai, mely alapján a globális verseny meghatározó résztvevői is egyben (Káposzta et al., 2016). A települések versenyképességét az ott élhető élet minősége és az ebben szerepet játszó társadalmi-, gazdasági-, és környezeti infrastruktúra határozza meg elsődlegesen, kiegészülve az elérhető szolgáltatások mennyiségével és minőségével (Kassai-Molnár, 2016). A választott téma aktualitását adja, hogy az Európai Unió SMART City és SMART Village koncepciója mindezen tényezők fejlesztését hivatott előmozdítani. Jelen tanulmány célja, hogy dióhéjban áttekintést adjon az intelligens növekedéshez, illetve a SMART városokhoz, falvakhoz kapcsolódó főbb szakirodalmakról, a hazai intézményi és jogszabályi háttérrel, érintve a Lechner-féle módszertant, illetve néhány hazai SMART kezdeményezést.

Irodalmi áttekintés

Először néhány statisztikai számadattal szeretném alátámasztani azt a tényt, hogy a városok a növekedés motorjai. Ha a Föld egészét tekintjük, napjainkban a városlakók aránya meghaladja az 50 %-ot, miközben a GDP 80 %-át termelik, illetve az energia 70 %-át fogyasztják. Az előzetes becslések alapján a városlakók száma 2030-ra vélhetően 5 milliárdra fog emelkedni. A világot jellemző területi különbségek értelmében az egyes kontinensek és országok között azonban jelentős különbségek vannak az urbanus jellegű területek lakosait illetően is. Míg az Amerikai Egyesült Államok népességének megközelítőleg 66,4 %-a él jelenleg városban, addig Európa esetében ez a szám megközelítőleg 73 %.

1. ábra: A világ országainak urbanizációs rátája (%)

Forrás: UN Habitat alapján Pirisi G. szerkesztése, 2008.

Az 1. ábrán a város- és népsűrűség világtérképen szeretném bemutatni a városi jellegű területek zsúfoltságát. Ma a legurbanizáltabb régiók között Észak-Amerikát (2015-ben a lakosság 82%-a élt városokban), Latin-Amerikát és a Karib-térséget (80%), valamint Európát (73%) találjuk. Afrika és Ázsia lakossága még mindig jórészt vidékies településeken él, a városlakók aránya 40%, illetve 48% jelenleg (ez 2005-ben még csak 38% és 40% volt). Mindegyik nagyrégió tekintetében további városiasodásra lehet számítani, a legnagyobb ütemű városiasodás Afrikában és Ázsiában várható, ahol az előrejelzések szerint 2050-re a lakosság 56%-a, illetve 64%-a lesz városlakó. Az 1. ábra is ezen területi folyamatokat támasztja alá, amelyen látható a 2008-ra jellemző urbanizációs ráta eloszlása.

Jelenleg 2018-ban hazánkban a városok száma 328 és a népesség 17,4 %-a Budapesten, 52, 1 %-a a többi városban él (TeIR, 2018). Mint az már a fentiekben is említésre került, a városok a növekedés alapvető motorjai, amely alapján elmondható, hogy a műszaki-, intézményi-, társadalmi-, gazdasági és környezeti infrastruktúra folyamatos fejlesztést igényel. Mindezen tényezőkön kívül a városi élet javításában fontos szerepet töltenek be a beruházások. Miután az Európai Unióban megfogalmazódott a SMART City koncepció igénye, a hazai területfejlesztési politikában is mozgolódások történtek a hazai koncepciók kidolgozása kapcsán. A SMART City koncepció hazai vonatkozásában az első ilyen kormányhatározat 2014-ben jelent meg, a 1631/2014 (XI.6.) Kormány határozata a Digitális Nemzet Fejlesztési Program megvalósításáról, melyben kijelölik az infokommunikációs szektor fejlesztési irányait, céljait, illetve a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia végrehajtásának négy pillérét: digitális kompetenciák, digitális gazdaság, digitális infrastruktúra, digitális állam. Majd ezt követően a 2015-ös évben a Magyar Közlönyben megjelent Digitális Nemzet Fejlesztési Program megvalósításával kapcsolatos aktuális feladatokról, valamint egyes kapcsolódó kormányhatározatok módosításáról szóló 1486/2015. (VII. 21.) kormányhatározat 3. pontja a Lechner Tudásközpontot közreműködő félként jelöli meg az intelligens városi szolgáltatások összehangolt bevezetését és működését támogató szervezeti és tudásplatform létrehozásában és működtetésében, beleértve ebbe az ezekre a szolgáltatásokra vonatkozó ajánlások kidolgozását, valamint a rendszer működésének monitoringját is.

Ezt követően fontos megemlíteni a 2017. március 20-i Magyar Közlönyben megjelent az 56/2017. (III. 20.) Korm. rendeletet, amely az egyes kormányrendeleteknek az „okos város”, „okos város módszertan” fogalom meghatározásával összefüggő módosításáról szól. Hosszú idő után a kormányrendelet hivatalos keretek között is meghatározza mit értünk okos város alatt: *Az okos város olyan település vagy település csoport, amely természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a területén elérhető szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, lakosainak fokozott bevonásával fejleszti.*

A módszertan szerint véghezvitt, fenntartható városfejlesztés horizontális szempontokat – magas minőség és hatékonyság, környezeti és gazdasági fenntarthatóság, lakosság fokozott bevonása – érvényesít a szolgáltatások és az infrastruktúra fejlesztésében egyaránt. A fejlesztés és működtetés eszköztárába integrált információtechnológiák ezek eléréséhez és a fejlődés nyomán követéséhez nyújtanak majd segítséget. Mindezekkel párhuzamosan beindult a vidék népességmegtartó erejét szolgáló uniós "okos falu" (Smart Village) kísérleti projekt is hazánkban. Első lépésként a SMART Village pontos definíciót határozzák meg, valamint a jó gyakorlatokat és a gyakorlatban használható modelleket alakítják ki a programban résztvevők. Az elmúlt évek urbanizálódó tendenciáinak köszönhetően elmondható, hogy a hazai központi és meghatározó gazdasági szereppel rendelkező városok a gravitációs zónájukban elhelyezkedő falvakat a SMART kritériumok tekintetében is pozitív irányba mozdítják. Véleményem szerint a hazai SMART City koncepciók keretében létrejövő kezdeményezések hatásai a központi várost körül ölelő kisebb, vidékies jellegű települések esetén is érezhető lesz a jövőben (Oláh et al., 2013). A jelenlegi tervek alapján az okos falvak koncepció keretében megközelítőleg egy millió euró jut majd tagországoként az előkészítő referenciapontok létrehozására, amely előzetes becslések alapján 2021-re alapozná meg az okos falvak koncepciót.

Anyag és módszer

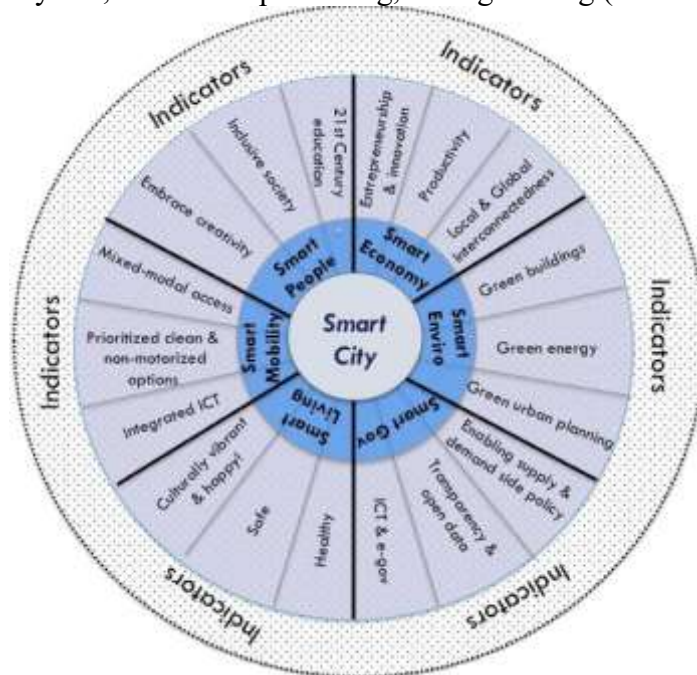
A tanulmányban elsődlegesen dokumentumelemzés módszerét alkalmazom, amely segítségével áttekintem - a terjedelmi korlátokra tekintettel- az okos városokhoz kapcsolódó és azok koncepcióját megalapozó külföldi és hazai szakirodalmakat, beleértve a hazai jogszabályi háttér ismertetését is. Ezt követően a Kormányzat által kijelölt Lechner Tudásközpont Kft.

adataira, illetve monitoring rendszerére támaszkodva mutatom be az okos városok főbb mérési módszereit, az indikátorrendszer kategóriát. Végezetül a Lechner Tudásközpont friss, okos kezdeményezéseket tartalmazó online példatárának segítségével néhány hazai SMART kezdeményezést vizsgálok meg részletesen.

Eredmények és értékelésük

2014 óta az Európai Unió tagállamokban és hazánkban is a városértékelések terén számos kutatás foglalkozott és jelenleg is foglalkozik az okos városok értékelésének alkotóelemeivel, illetve módszertanával. A fentiekben már említett kormányhatározat alapján hazánkban a Lechner Tudásközpontot bízták meg a városértékelési monitoring rendszer kidolgozásával. Számos variáció született a monitoring rendszer kidolgozására, azonban az alábbi hat főcsoportot alakították ki a városok helyzetértékelése kapcsán (Nagy et al.; 2015): 1.Okos mobilitás, 2.Okos környezet, 3.Okos emberek, 4.Okos életkörülmények, életminőség, 5. Okos kormányzás, 6.Okos, fenntartható gazdaság (2. ábra).

Budapest centrális jellegét alátámasztja az a tény is, hogy a legtöbb, jelenleg 51 db SMART kezdeményezés Pest-megyében és ebből 49 db pedig a fővárosban található. A Fővárosi Közgyűlés 2017. januárban elfogadta a SMART City jövőképét. A dokumentumban javaslatot tesznek olyan gyakorlatokra, amik nyugati mintára okos várossá tehetik Budapestet. A stratégiai dokumentum kidolgozásában és elkészítésében is részt vettek a fejlesztésekben érdekelt fővárosi gazdasági társaságok, különböző civil szakértők, illetve az önkormányzat főosztályai. A jövőre vonatkozóan az alábbi szempontok figyelembe vételével indulnak a fejlesztések: a térségi tudásközpont létrehozása, fenntartható erőforrások, környezetvédelem, mobilitás, városi környezet, társadalmi partnerség, okos gazdaság (Lechner Tudásközpont).

2. ábra: SMART City kerék -Online okos kezdeményezések 6 fő pillére

Forrás: <http://smartcitybudapest.eu> alapján saját szerkesztés, 2018.

A gyakorlati megvalósítást illetően a következő lépés egy ezen megfogalmazott irányelvekre épülő Okos Város Program kialakítása a fővárosban. A legfrissebb online példatár alapján a teljesség igénye nélkül többek között már jelen van a városban a Budapest Szíve Program, amely a gyalogos belvárosi övezet fejlesztésére irányul, a Greengo, amely egy car-sharing

szolgáltatás, illetve Budapesten fellelhető már néhány intelligens lámpaoszlop is, amely az Elmű-Émász infrastruktúrájának fejlesztését hivatott szolgálni. A vidéki városok közül pedig Debrecen és Szolnok emelhető ki, hiszen jelenleg már 14 db és 16 db működő SMART kezdeményezés működik sikerrel a T-City programhoz kapcsolódóan.

Összegzés

A fentiek alapján összességében elmondható, hogy mind a világ, mind pedig az Európai Unió jövőjének alapvető meghatározó tényezői a városok, melyek a területfejlesztési szempontokat is figyelembe véve a növekedés és egyben a fejlődés motorjai is. A napjainkban lejátszódó területi folyamatok is alátámasztják azt a tényt, hogy a globalizáció urbanizációs és környezeti kérdéseire az államok és az önkormányzatok nem tudnak egyedül válaszokat adni (Tóth-Káposzta, 2014; Virág, 2017). A SMART városok komplex irányításában és fejlesztésében egyre nagyobb részt vállalnak a piaci szereplők és nem utolsósorban a helyi lakosok is. A hazai urbanizációs kutatásokban a hangsúlyt célszerű egyre inkább a fenntartható városfejlődés kihívásaira, a lokális társadalmi-környezeti konfliktusokra helyezni, melyhez megfelelő alapot biztosíthatnak a SMART tényezők.

Köszönetnyilvánítás

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-4 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Irodalom

3. Káposzta J.- Ritter K. – Nagy H. (2016): Local Economic Development in Transition Economies: A Tool for Sustainable Development of Rural Areas In: Vasily Erokhin (szerk.) Global Perspectives on Trade Integration and Economies in Transition. 361 p. Hershey: IGI Global, 2016. pp. 281-298. ISBN:9781522504528
4. Kassai Zs. – Molnár M. (2016): The social success factors of local rural development In: Ritter K (szerk.) Economic and local aspects of rural development. 117 p. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 2016. pp. 108-117. ISBN:978-963-269-550-1
5. Kovács Z. – Egedy T. – Szabó B. (2011): A kreatív gazdaság földrajzi jellemzői Magyarországon. Tér és Társadalom. 25, 1, 42–62.
6. Nagy A. – Sain M. – Sárdi A. – Vaszócsik V. (2015): Településértékelés és monitoring, módszertani javaslat, Lechner Tudásközpont, Budapest, 2015. <http://lechnerkozpont.hu/doc/okos-varos/telepulesertekeles-es-monitoring-modszertani-javaslat.pdf>
7. Oláh I.- Ritter K.,-Tóth T. (2013): he role of local communities in the disadvantaged rural areas In: Szendrő Katalin, Soós Mihály (szerk.) Proceedings of the 4th International Conference of Economic Sciences. 595 p. Konferencia helye, ideje: Kaposvár, Magyarország, 2013.05.09-2013.05.10. Kaposvár: Kaposvár University, 2013. pp. 547-553. (ISBN:978-963-9821-62-0)
8. Rab J. – Riedel M. – Steiner B. (2015): SMART City Példatár, Lechner Tudásközpont, Budapest, 2015. <http://lechnerkozpont.hu/doc/okos-varos/smart-city-peldatar.pdf>
9. Rechnitzer J. (2007): Az európai regionális politika és városfejlődés. Magyar Tudomány. 168, 6, 692–703.
10. Tóth T. - Káposzta J. (szerk.) (2014): Tervezési módszerek és eljárások a vidékfejlesztésben (elmélet) Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 2014. 163 p. (ISBN:978-963-269-407-8)
11. Virág Á. (2017): A turisztikai együttműködések hatékonysága a vidéki térségekben In: Ritter Krisztián (szerk.) Vidékgazdasági tanulmányok. 120 p. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 2017. pp. 43-54.
12. <http://smarcitybudapest.eu>2017, <http://okosvaros.lechnerkozpont.hu/hu>

A MODERN VÁROSOK PROGRAM TELEPÜLÉS-FEJLESZTŐ HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA A VIDÉKI TÉRBEN

Péli László PhD.

egyetemi docens

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: pe.li.laszlo@gtk.szie.hu

Összefoglalás

A Modern Városok Program egy hatalmas mértékű fejlesztési-támogatáscsomag, melynek során Magyarország Kormánya a megyei jogú városokat támogatja számos területen. A cél ezáltal, felpezsdíteni ezen városok gazdaságát, hogy azok valós centrumai lehessenek környező térségüknek. Fontos megjegyezni, hogy ezen gazdaságfejlesztési intézkedések alapja a megfelelő szintű elérhetőség, amely kedvező közlekedési infrastruktúrát igényel. Az általunk vizsgált program egyik pillére ennek biztosítása a vidéki nagyvárosok részére.

Kulcsszavak: Modern Városok Program, megyei jogú város, területi különbségek, fejlesztési célú támogatás

Bevezetés

Napjainkban a területi különbségek kiszélesedése globálisan is a fejlődő és fejlett világ egyik legnagyobb kihívását jelenti. A szegények és gazdagok közötti űr nemhogy csökkenne, hanem folyamatosan és rohamos tempóban növekszik. A világ országainak túlnyomó többsége küzd ezzel a jelenséggel, sajnos kevés sikerrel. Csakúgy, mint ezen országokra, Magyarországra is jellemző ez a területi különbségeket uraló egyre táguló szakadék. Magyarország ráadásul speciális helyzetben van, hiszen történelmi előzményei okán (trianoni békeszerződés) mindössze egyetlen jelentős, európai mértékben is versenyképes várossal rendelkezik, mégpedig a fővárossal: Budapesttel. Budapest és agglomerációja határozza meg a mai Magyarország gazdaságát, mivel a vidéki városok közül önmagában egyik sem elég erős ahhoz, hogy gazdasági decentrumként funkcionáljon a hazai térszerkezetben belül. Ehhez kapcsolódik a Magyarország Kormánya által 2015 márciusban meghirdetett “Modern Városok Program”, melynek értelmében a megyei jogú városok fejlődése a vidék fejlődésének a záloga. Mint az 1. számú ábrán is látható Magyarországon 23 megyei jogú város található.

1. ábra: A megyei jogú városok, megyei jogú várossá nyilvánításuk időpontja szerint

Forrás: terport.hu, 2017

A Modern Városok Program keretében Magyarország Miniszterelnöke személyesen kereste fel a hazánkban található 23 megyei jogú várost, ahol egyeztetéseket folytatott a város gazdaságfejlesztési koncepciójáról, illetve a helyi vezetéssel megállapodtak a fejlesztésekhez szükséges forrásokról. Ezen források döntően gazdaságfejlesztési célt szolgálnak, de az egészség-, illetve sportfejlesztések éppúgy megtalálhatóak, mint az oktatás-, kultúra-, vagy idegenforgalmi fejlesztések. Bő két éve, 2015. március 25-én kezdődött a program, melynek első állomása Sopron városa volt, míg a sort Hódmezővásárhely városa zárta 2017. május 26-án.

A program fő célja ezen vidéki városok gazdaságának megerősítése, azáltal, hogy a következő években a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat elsősorban a helyiek döntése alapján osszák szét.

Kutatásunkban megvizsgáljuk, hogy a Modern Városok Program a vidéki társadalom mekkora részére hat közvetlenül, illetve közvetetten a megyei jogú városok agglomerációjára, illetve a tőlük távolabb eső, periférikus területekre gyakorol-e hatást.

Irodalmi áttekintés

Magyarország térszerkezetét vizsgálva – a trianoni békeszerződésnek köszönhetően – a területfejlesztéssel foglalkozó szakirodalom egyöntetűen leszögezi, hogy hazánk alapvetően monocentrikus térszerkezetűvé vált, Budapest dominanciája az élet minden területén érvényesül (Beluszky, 2003; Oláh-Topa, 2016). A monocentrikus struktúra oldására tett kísérletek sem új keletűek, bár igazi jelentőségük a NUTS-rendszer kialakítása után teljesedett ki (Csomós, 2010), mikor a régióközpontok nagyobb önállóságot kaptak és mintegy ellensúly szerepet igyekeznek betölteni.

A regionális folyamatok szempontjából a XX. század hatalmas átalakulásokat eredményező utolsó évtizede nem tekinthető egységes időszaknak. A korszak első felét a korábbi rendszer

struktúráinak leépülését kísérő krízisjelenségek uralták. A kilencvenes évek közepétől kezdve érzékelhetően megjelentek a megújulás (elsősorban makrogazdasági) jelei, a helyi és regionális siker csomópontjai (Nemes Nagy, 2005; Ritter, 2017). Ezalatt az évtized alatt az eddigi legjelentősebb társadalmi-gazdasági térszerkezeti átrendeződésnek lehattünk tanúi, gyökeresen megváltoztak az addigra kialakult állapotok.

Ésszerűen belátható, hogy a főváros dominanciájának mérséklése nem annak érdemeinek megnyirbálásával lehetséges, hanem a hátrányosabb helyzetben lévő területek felzárkóztatásával, a közöttük meglévő különbségek kiegyenlítésével valószínűsíthető meg. Budapest – mint hazánk egyedüli, európai szinten is versenyképes metropoliszának – gyengítésével az országon belüli polarizáció mérséklődik, viszont Európától – mint centrumterülettől – való elszakadásunk felerősödik (Péli, 2013).

A gazdasági növekedés mindig is érdekelt és érdekelté fogja a regionális gazdasággal foglalkozókat. Hiszen a regionális gazdaság növekedését meghatározó tényezők és az azok magyarázatára szolgáló összefüggések döntő hatással lehetnek a területi egyenlőtlenségek mérséklésére, azok okainak feltárására, kezelésére (Lengyel – Rechnitzer, 2004; Áldorfai-Czabada, 2014, Bakos-Gerencsér, 2016).

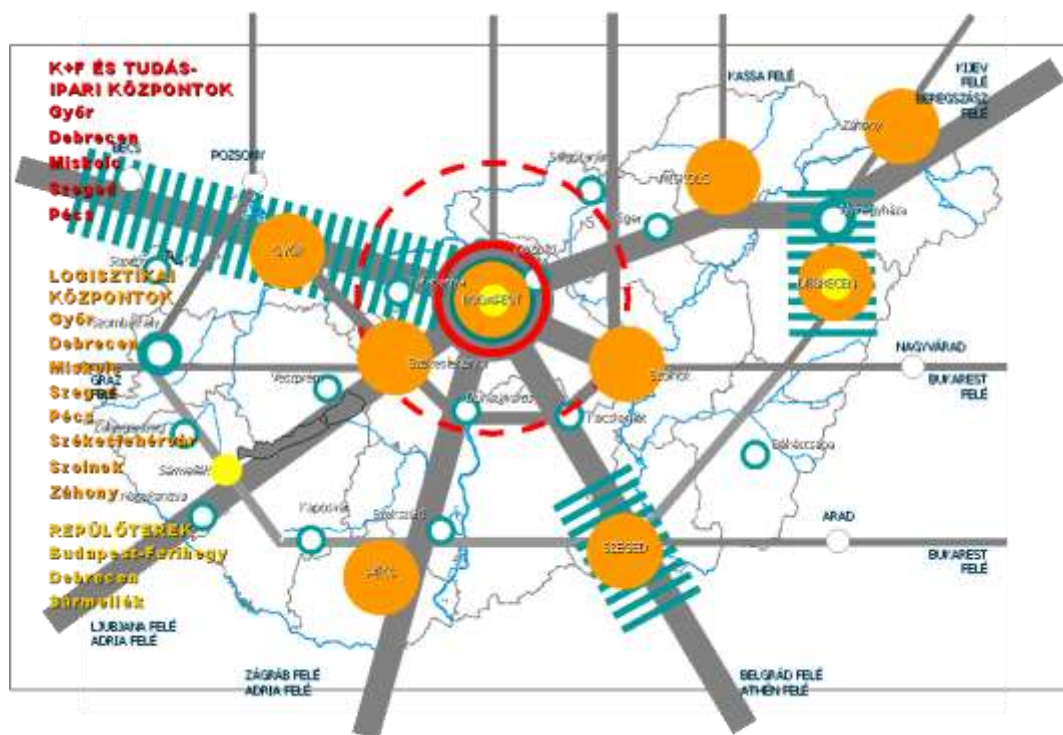
Kutatáshoz kapcsolódóan a regionális gazdasági növekedési modellek egyik fajtáját, a növekedési pólusok elméletét ismertetem. Rechnitzer és Lados (2004) alapján a növekedési pólusok modellje szerint a dinamikus ágazatokat tömörítő központok lényegében olyan növekedési pólusok, amelyek agglomerációs hatások útján növekedési hatást gyakorolnak a környező településekre. A növekedési pólus maga egy centrumtelepülés.

A pólusok, nagyvárosok hálózatának jellemzője, hogy lakosságukra és az ingázókra építve meghatározó a szerepük a foglalkoztatásban, miközben a fővároson kívül a felsőoktatási, a kutatási tevékenységek, valamint a különösen nagy hozzáadott értéket előállító gazdaság koncentrációja jellemzi (ÚMFT, 2006).

A fejlesztési pólusok kialakításának célja, hogy meghatározott nagyvárosok olyan központokká váljanak, amelyek tartósan képesek erősíteni önmaguk és tágabb térségük (nemzetközi) versenyképességét. A fejlesztési pólusok harmonikus, egymással együttműködő (város) hálózatok központjaiként egy policentrikus településrendszer elemeiként az ország egészének versenyképességét növelik. A pólusokhoz kapcsolódó fejlesztéseknek alapvetően négy funkcionális szintje különböztethető meg, amelyek közül az innovációs és gazdaságfejlesztő funkciók kapnak kiemelt szerepet.

A versenyképességi pólusok kialakításának feladata – a nemzetközi, elsősorban francia tapasztalatok alapján – 2004-ben fogalmazódott meg. A versenyképességi pólusok kialakítását megalapozó javaslatok már a kiemelt (stratégiai) fejlesztések keretében kerültek bemutatásra. A pólusként meghatározott városok francia metodika alapján kezdtek el dolgozni, és próbálták a pólus-gondolatot fejlesztési koncepcióikba, stratégiáikba beilleszteni. A magyar sajátosságok következtében (köztük az infrastrukturális hiányok, területfejlesztési és felzárkóztatási szempontok) azonban az eredeti francia koncepciónak nemcsak a neve, hanem némileg a tartalma, illetve a program kivitelezésének módja, eljárásrendje is módosult (Salamin-Péti, 2005).

A magyarországi Pólus Program öt vidéki nagyvárost határozott meg, mely Budapest decentrumaiként működhetnek. Ezt mutatja a 2. számú ábra.

2. ábra: Magyarország távlati versenyképességi pólusai

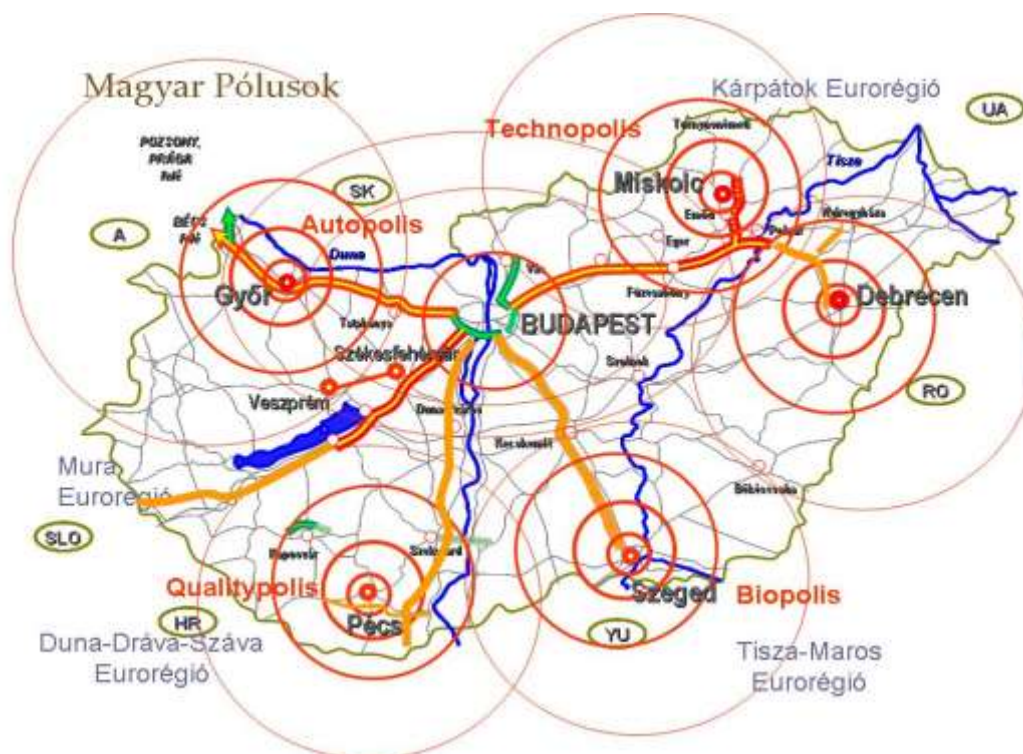
Forrás: 96/2005. (XII. 25.) OGY határozat

A Programban deklarált öt növekedési pólus:

- Győr,
- Pécs,
- Szeged,
- Debrecen,
- Miskolc.

A program továbbfejlesztése során – francia mintára - meghatározták az egyes pólusok stratégia irányait, melyet a 3. számú ábrán szemléltettek:

- Budapest – INNOPOLIS: Budapest európai szintű központként történő megerősítése (MediPólus, ÖkoPólus, InfoPólus, MédiaPólus, TechnoPólus, EconoPólus)
- Győr – AUTOPOLIS: Járműgyártás, a beszállítói és logisztikai kapacitás fejlesztésével és a megújuló energiák hasznosításával
- Székesfehérvár-Veszprém – INFOPOLIS: Mechatronikai és elektronikai, média-, szoftver-, műanyagipari és logisztikai központ
- Miskolc – TECHNOPOLIS: Műszaki és gazdaságtudományi tudásbázisokra épülő, high-tech ipari megoldások, Mechatronika, Vegyipar, Anyagtudományok, Nanotechnológia
- Debrecen – „A TUDÁS IPAROSÍTÁSA”: Agrár-innováció, genetika, Európai Spallációs Neutronforrás megtelepítése
- Szeged – BIOPOLIS: Biotechnológiai kapacitásokra alapozott tudásintenzív fejlesztések, Szoftveripar fejlesztése
- Pécs – „AZ ÉLETMINŐSÉG PÓLUSA”: A kulturális ipar, az egészségipar és a környezetipar bázisán „szolgáltató pólus” kiépítése (Filep, 2008).

3. ábra: A hazai „specializálódott” növekedési pólusok

Forrás: Gazdaságfejlesztési stratégia - Pécs Fejlesztési Pólus, 2012

Az elmülethez kapcsolódva született meg a jelenleg vizsgált Modern Városok Program, melynek értelmében ezek a megyei jogú városok lesznek a gazdasági fejlődés motorjai. Ennek hatására a fejlett centrum területek kedvező gazdasági hatást gyakorolnak a félperiférikus, illetve periférikus területekre, melynek köszönhetően megindul a nivellálódás.

Anyag és módszer

Kutatásunk alapját a Központi Statisztikai Hivatal évente gyűjtött területi adatai adják, melyeket a TeIR adatbázis biztosított számunkra. A kutatás során dokumentumelemzés, illetve adatelemzés módszerét alkalmaztuk. A Modern Városok Program bevezetése során Magyarország Kormánya együttműködési megállapodást kötött a hazai 23 megyei jogú várossal. A megállapodások nyilvánosak, így azok tanulmányozása során összegyűjtöttük a városoknak szánt források mértékét. A támogatások mértékét minden esetben az együttműködési megállapodások tartalmazzák, melyek 2015 és 2017 között köttetnek. A TeIR adatbázisából pedig lekérdeztük az érintett városokra, illetve agglomerációjukra vonatkozó főbb adatokat, melyek 2015-ös adatok, hisz jelenleg ezek a legfrissebb elérhető adatok.

A Modern Városok Program bemutatása

Magyarország Kormánya 2015-ben jelentette be a – korábban nem látott mértékű támogatottságú – Modern Városok Programját. A támogatásban a magyarországi megyei jogú városok részesülnek. „Megyei jogú városok a megyeszékhelyek és azok az ötvenezernél nagyobb lakosságú városok, amelyeket az Országgyűlés a képviselő-testület kérelmére ilyennek nyilvánít. A megyei jogú város települési önkormányzat, amely területén - megfelelő eltérésekkel - saját hatásköröként ellátja a megyei önkormányzati feladat- és hatásköröket is. Képviselő-testülete a közgyűlés, amely a megyei jogú városban kerületeket alakíthat, és kerületi hivatalokat hozhat létre”(terport.hu, 2017).

Megyei jogú város lehet, melynek népessége eléri az 50 000 főt és az Országgyűlés - a képviselő-testület kérelmére - megyei jogú várossá nyilvánítja. Ezen felül minden megyeszékhely város automatikusan megyei jogú város is egyben.

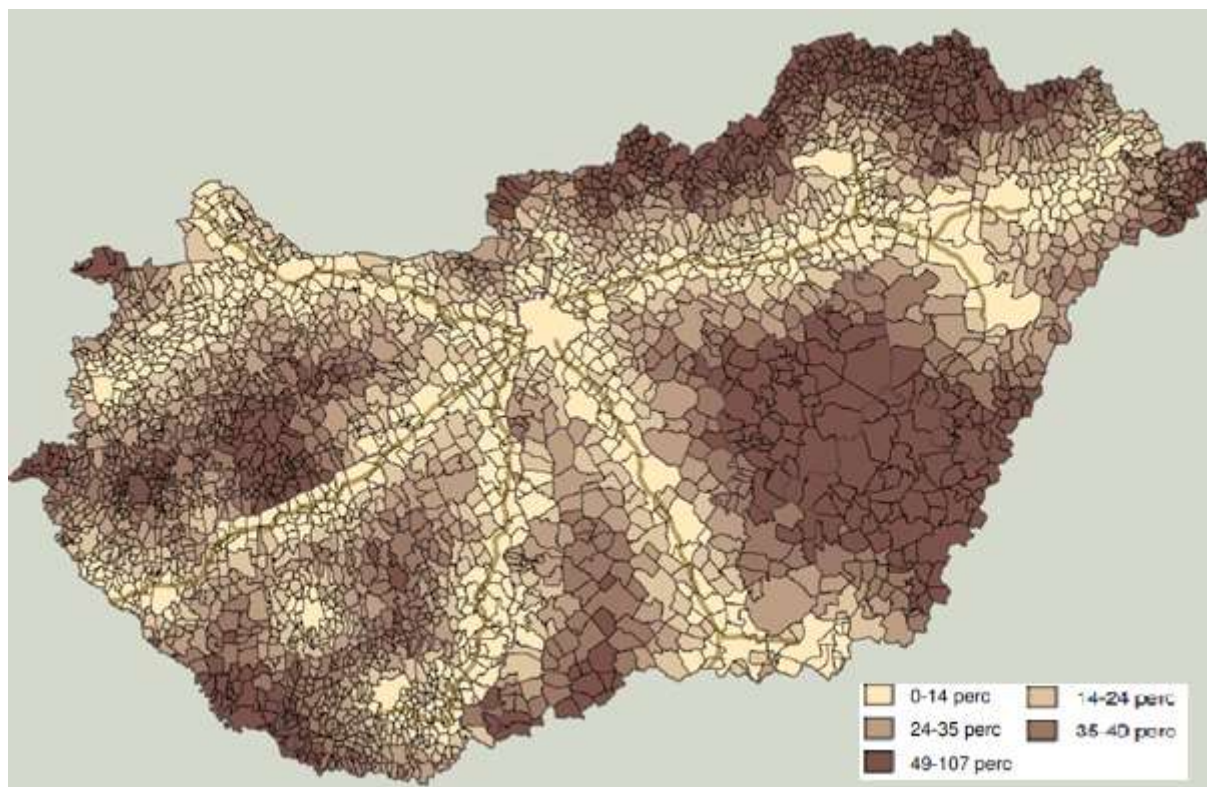
Hazánkban jelenleg 23 megyei jogú város található, melyből 18 város megyeközpont is egyben. Azonban ezek a városok jogilag nem a megyék részei, hanem azzal azonos rangú közigazgatási egységek.

A Modern Városok Program egy 3400 milliárd forint értékű fejlesztési célú támogatáscsomag, mely magában foglal többek között:

- 690 km autópálya bővítést,
- 5 repülőtér fejlesztést,
- 1920 ha új ipari park létesítését,
- 170 mrd. Ft egészség- és sportcélú fejlesztést,
- 109 mrd. Ft oktatásfejlesztést (kormany.hu, 2017).

Mint az a fenti felsorolásból is látható, a program jelentős mértékű infrastruktúra-fejlesztést tartalmaz, melynek jelentős része a hazai gyorsforgalmi úthálózat bővítésére irányul.

A gazdasági életben kiemelt szerepet játszanak az autópályák, melynek elérhetőségét a 4. ábra mutatja.

4. ábra: A legközelebbi autópálya csomópont elérhetősége percben, 2016

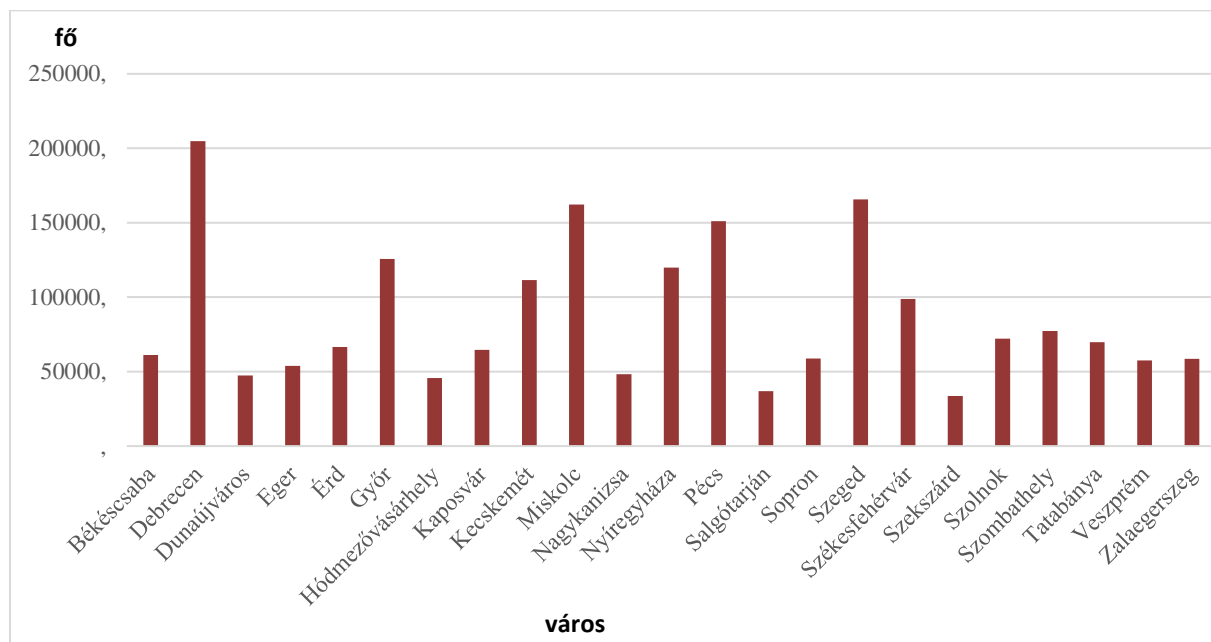
Forrás: TeIR adatok alapján saját szerkesztés, 2017

Péli (2013) munkájában hangsúlyozza, Magyarország közlekedési hálózata jelenleg is erősen centrális, sugaras jellegű. Ez a szerkezet hátráltatja a vidéki nagyvárosok gazdaságának megerősödését, hiszen a főváros, az ország politikai-gazdasági központja, központi elhelyezkedése miatt az ország jelentős részéről könnyen elérhető. Ez az állapot nem kedvez a vidéki növekedési központok megerősödésének.

Osztozunk azon állásponton, hogy a közlekedési infrastruktúra – azon belül is a gyorsforgalmi úthálózat megléte – alapjaiban határozza meg egy térség gazdaságát. Mielőtt részletesen megvizsgálánk a Modern Városok Program ilyen irányú fejlesztéseit, előtte tekintsük át, mely városok jogosultak támogatásra ebben a programban.

Az elsőként támogatásban részesült megyei jogú városok 2015-től részesülnek ezen forrásokból, míg az utolsó támogatási szerződést 2017 májusában kötötték meg.

Mint az előzőekben ismertettük 23 megyei jogú város található Magyarországon, azonban ez a majdnem két tucat város jelentős differenciálódást mutat. Az 5. számú ábrán szemléltetjük a 23 város népességét.

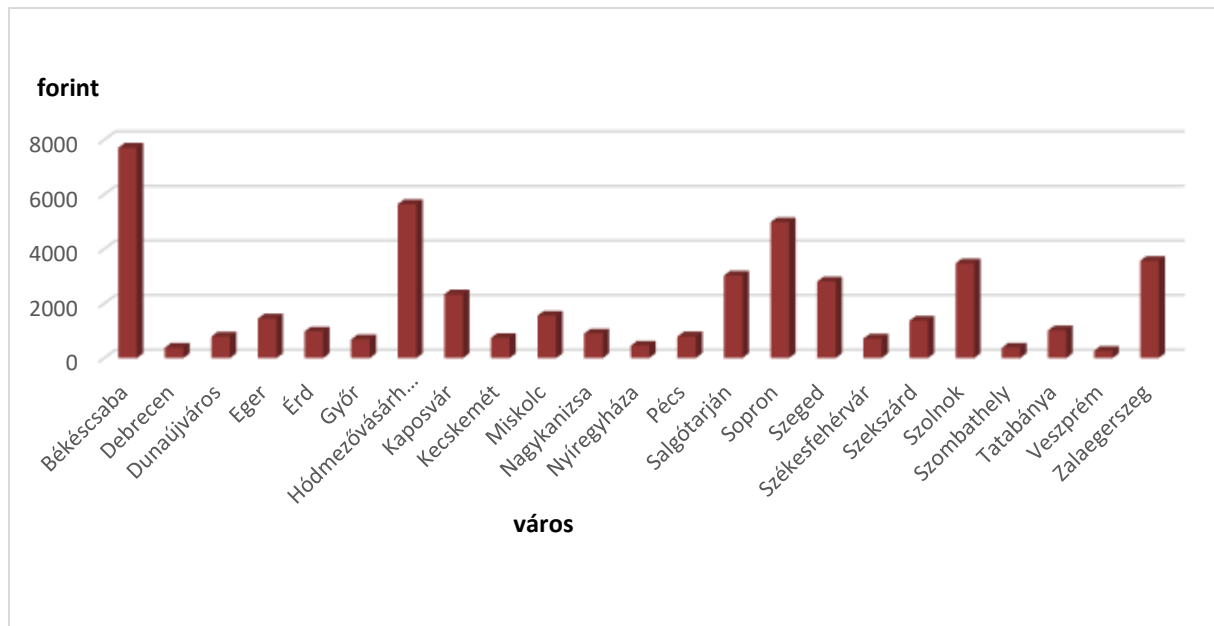
5. ábra: A megyei jogú városok lakónépessége

Forrás: saját szerkesztés, 2017

A hazai lakosság 19,87 %-a lakik megyei jogú városokban és ez az adat nem tartalmazza az agglomerációs/agglomerálódó térségeket. Ezekkel együtt 30 %-ot is meghaladó értéket kapnánk, akik közvetlenül érintettek ebben a programban. Még tagoltabb a kép, ha a fővárosi lakosságot (17,01 %) figyelmen kívül hagyjuk – hisz a területi különbségek mérséklése nem őket célozza -, mely agglomerációjával együtt szintén jelentős hányadot takar.

Az ábrán látható, hogy az öt jelentős vidéki nagyvárosunkon (Győr, Pécs, Szeged, Debrecen és Miskolc) kívül még Kecskemét, Nyíregyháza és Székesfehérvár rendelkezik 100 000 fős, vagy azt meghaladó lakónépességgel. A megyei jogú városok definiálásakor láthattuk, hogy egyik feltétel az 50 000 főt meghaladó népesség. Ezen kritériumnak a 2015. évi demográfiai adatok tekintetében öt város nem felel meg: Szekszárd és Salgótarján lakossága a 40 000 főt sem éri el; Hódmezővásárhely, Dunaújváros és Nagykanizsa népessége pedig néhány ezer fővel marad el a kívánt határtól. Mivel a megyeközpontok automatikusan megkapják a címet, ezért Szekszárd és Salgótarján mentesül az 50 000 fős kritérium alól. A törvény értelmében csak a megyei jogú város cím odaítélésének feltételeit szabták meg, annak elvesztésének módját nem, így amely város egyszer elnyerte a címet, az jogosult is marad arra.

A továbbiakban megvizsgáljuk a Modern Városok Program által az adott megyei jogú városba egy lakosra jutó támogatás mértékét, melynek eredményét a 6. számú ábrán szemléltetjük.

6. ábra: Az egy lakosra jutó támogatás a Modern Városok Programban

Forrás: saját szerkesztés, 2017

Mint az a 6. számú ábrán jól látható Békéscsabán a legmagasabb az egy főre jutó támogatás, melynek mértéke meghaladja a 7700 Ft-ot. A támogatás jelentős részét teszi ki az M44-es gyorsforgalmi úthálózat megépítése, mely valóban indokolt, hisz a megyei jogú városok jelentős része már jóval korábban bekapcsolódott a magyarországi gyorsforgalmi úthálózatba, Békéscsaba azonban még mindig nincs összeköttetésben ezzel a hálózattal. Mivel Békés megyét „az ország éléskamrája”-ként is szokták aposztrofálni, így jelentős támogatás jutott a mezőgazdaság, illetve a feldolgozóipar számára is (hűtőház). A másik két legjelentősebb egy lakosra jutó támogatásban részesülő város Hódmezővásárhely, illetve Sopron. Az előző városban számos infrastrukturális beruházás indul, illetve bővül a város ipari parkja, míg az utóbbi esetében szintén jelentős gyorsforgalmi úthálózat-fejlesztésre kerül sor, megépítik az M85-ös gyorsforgalmi útszakaszt.

A három említett városon felül Zalaegerszeg, Szolnok, Salgótarján részesül még nagyobb mértékű támogatásban, illetve a vidéki öt nagyváros közül – Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged – közül az utóbbi számíthat a legnagyobb mértékű támogatásra. Ebben kiemelt szerepet kap a közlekedési infrastruktúra-fejlesztés (új közúti-vasúti Tisza híd, M47-es út építése), de a város ipari parkja is jelentősen bővül, valamint városrehabilitációs és sportfejlesztésekre is sor kerül.

Következtetések

A Modern Városok Program keretében nyújtott 3400 milliárd forint értékű támogatás a hosszú távú fejlődés záloga lehet számos megyei jogú városunkban. Megvizsgálva a városokra jutó támogatást kitűnik, hogy a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése kiemelt hangsúlyt kapott a programon belül. A legjelentősebb támogatásokat (egy lakosra jutó) azon városok kapták, amelyek még nem csatlakoztak a hazai gyorsforgalmi úthálózathoz (Salgótarján: M21, Szolnok: M4, Zalaegerszeg: M76 és M9, Békéscsaba: M44, Sopron: M85 etc.). Mint az korábbi kutatásainkból (Péli, 2013) kiderül, a közúti infrastruktúra minősége jelentős mértékben befolyásolja az adott térség/város fejlettségét, ennél fogva a gyorsforgalmi úthálózat fejlesztését jó iránynak tartjuk.

Magyarország monocentrikusságát oldani csak a vidéki térségek erősítésével lehet, melynek alapja a vidéki nagyobb városok gazdaságának fellendítése. A pólusokban kedvező területi hatások beindítása, illetve kiterjesztése, ezáltal az agglomerációs folyamatok erősítése, azok dinamizáló hatásainak távolabbi perifériákba való eljuttatása. Az államnak szükséges több pénzt fektetnie a másodlagos pólusokba, mivel a főváros és a vidéki pólusok közötti különbségek nagyok és tovább növekednek. Ahhoz, hogy ezek a nagyvárosok ténylegesen betöltsenek efajta szerepet, szükséges az innovációs folyamatok erősítése, a decentralizáció támogatása. Ehhez adhat kellő alapot a Modern Városok Program.

Összegzés

A Modern Városok Program egy hatalmas mértékű fejlesztési-támogatáscsomag, melynek során Magyarország Kormánya a megyei jogú városokat támogatja számos területen. A cél ezáltal, felpozícionálni ezen városok gazdaságát, hogy azok valós centrumai lehessenek környező térségüknek. Fontos megjegyezni, hogy ezen gazdaságfejlesztési intézkedések alapja a megfelelő szintű elérhetőség, amely kedvező közlekedési infrastruktúrát igényel. Az általunk vizsgált program egyik pillére ennek biztosítása a vidéki nagyvárosok részére.

Köszönetnyilvánítás

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-4 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”

Irodalom

1. Áldorfai Gy.- Czabadai L. (2014): Helyi válaszok a globális kihívásokra Acta Carolus Robertus : Károly Róbert Főiskola Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar tudományos közleményei 4 (2): pp. 9-18.
2. Bakos I. - Gerencsér I. (2016): A versenyképesség mérése, In: Szügyi György, Ritter Krisztián, Bakos Izabella Mária, Gerencsér Ilona (szerk.), Kézikönyv a képzési rendszer megvalósítása az önkormányzatok gazdaságfejlesztési feladatainak támogatására. 567 p. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 2016. pp. 177-186. (ISBN:978-963-269-567-9)
3. Beluszky, P. (2003): Magyarország településföldrajza. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
4. Csomós, G. (2010): Területi egyenlőtlenségek Magyarországon: az ESPON*-elemzés adaptálása a tervezési-statisztikai régiók policentrikusságának vizsgálatához. Területi statisztika; 13. (50.) ÉVFOLYAM 2. SZÁM, március , 156-167.
5. Filep, B. (2008): A nagyvárosok versenyképessége és térségszervező funkciói, Doktori értekezés. Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola: Győr.
6. Lengyel I. – Rechnitzer J. (2004): Regionális gazdaságtan. Budapest–Pécs: Dialóg Campus.
7. Nemes Nagy, J. (2005): Fordulatra várva – a regionális egyenlőtlenségek hullámai. In D. Z.–S. Ferenc, A földrajz dimenziói (old.: 141-158). MTA Földrajztudományi Kutatóintézet: Budapest.

8. Oláh I.- Topa Z. (2016): Accessibility as a factor of small settlements' development, Journal of Environmental Protection, Safety, Education and Management 4:(8) pp. 28-37.
9. Péli L. (2013): Növekedési pólusok főbb regionális gazdaságtani összefüggéseinek vizsgálata Magyarországon, Budapest: Agroinform Kiadó és Nyomda Kft., (ISBN:978-963-502-970-9)
10. Rechnitzer J.- Lados M. (2004): A területi stratégiáktól a monitoringig. Budapest–Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
11. Ritter K. (Szerk.)(2017): Vidékgazdasági tanulmányok. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 120 p. ISBN: 978-963-269-604-1
12. Salamin G. – Péti M. (2005): Az új Országos Területfejlesztési Kon koncepció. Falu, Város, Régió , 3-41.
13. Vancsó V (2013): Az Integrált város- és településfejlesztés tervezését támogató alkalmazásról
14. ÚMFT, (2006): Új Magyarország Fejlesztési Programja,Partnerségi egyeztetési változat: A stratégia meghatározása. Budapest.
15. Központi Statisztikai Hivatal weboldala:
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/veszpremmjv10.pdf>
16. Magyarország Kormányának weboldala: <http://www.kormany.hu/hu/adminiszterelnok/modern-varosok-sorozat>
17. <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok/megyei-jogu-varosok>

ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS A GYÖNGYÖSI DIÁKOK KÖRÉBEN KÖRNYEZETTUDATOSSÁGI ASPEKTUSBÓL

Szeberényi András

PhD hallgató

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Szent István Egyetem

E-mail: andras.szeberenyi@gmail.com

Összefoglalás

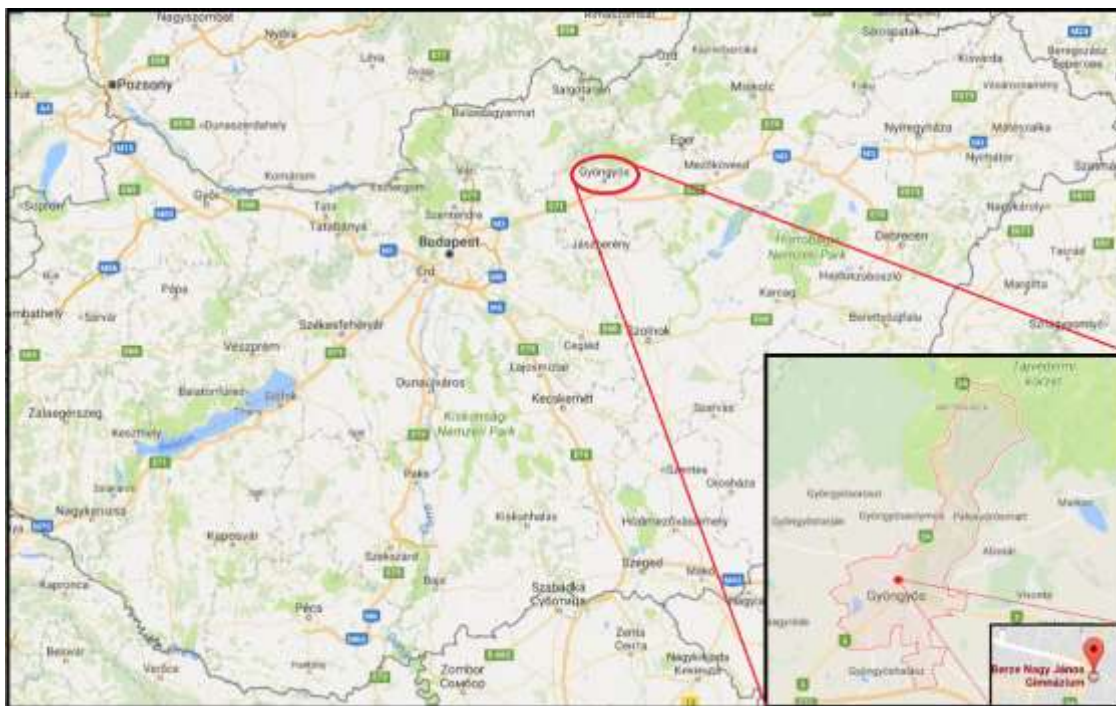
A fiatalok új nemzedéke különböző szintű ismeretekkel rendelkezik a környezettudatosság és a környezetbarát viselkedés tekintetében. Az online tér az egyik legértékesebb kulcs, amely segíthet az ilyen jellegű viselkedés elterjedésében (Begley, 2008). Ebben a tanulmányban középiskolás diákok és egyetemi hallgatók lettek megkérdezve, a környezettudatossággal kapcsolatos problémákról és arról, hogy az online tér segítségével, milyen szinten tudnak részt vállalni a környezettudatosság elterjedésében, például az okostelefonon használható alkalmazások segítségével. A tanulmány Gyöngyös városában lett elvégezve, középiskolás és egyetemista diákok között. A középiskola neve, Berze Nagy János Gimnázium, ahol összesen 493 diák lett megkérdezve, de ebből csak 465 kérdőív került kiértékelésre, mivel 28 diák nem volt jelen a kérdőív lekérdezésekor vagy valamilyen hibás kitöltés miatt nem volt értékelhető a kérdőív. Az eredmények azt mutatják, hogy a résztvevő diákok nagyrésze fokozottan elméjében tartja a környezettudatosság és a környezetvédelem fontosságát. A diákok a médiából, mint például a közösségi media is, tapasztalatot és ismeretet szereznek a környezettel kapcsolatos témakörökkel kapcsolatban (Kovács, 2010).

Kulcsszavak: környezettudatosság, környezetbarát viselkedés, online tér, közösségi média, középiskolás diákok

Bevezetés

A környezettudatosság és környezetvédelem témaköre megkérdőjelezhetetlen fontossággal bír napjainkban és ez évről-évre egyre inkább csak fokozódik (Sembery és Tóth, 2004). Többek között ezért is jár számos előnnyel ezen kutatási terület tanulmányozása. Ez a kutatás folyamatosnak mondható abból a szempontból, hogy a középiskolások megkérdezése csak az első lépés volt a település esetében. Gyöngyös, mint a kutatás célterülete megfelelő választásnak bizonyult, mert sok már megvalósult és jelenleg futó projekt is van, amelyek a környezettudatosság, a megújuló energiák vagy a környezetvédelem témakörében érintettek.

Amint az 1. ábrán is látható, Gyöngyös az Észak-Magyarország régióban található, közel a fővároshoz, Budapesthez, amely nagyjából 75 km-re van. Gyöngyös területe 55km² és Heves megyében található. A jelenlegi lakosság száma 29510 fő, és évente folyamatosan csökken mintegy 300 emberrel. Például, 2005-ben a népesség 32789 volt, 2012-ben a hatalmas munkaerőhiány miatt, ez a szám 31018 főre csökkent. A következő években a város helyzete nem javult, mivel 2015-re ez a szám 29920-ra csökkent (TeIR, 2017). Ennek egyik fő oka, hogy a fővárosnak sokkal több munkalehetősége van, a bérek versenyképesebbek, ezért a gyöngyösi aktív lakosság inkább Budapesten dolgozik, még akkor is, ha ez napi tömegközlekedést és rengeteg utazásra szánt időt igényel (Kassai és Ritter, 2011).

1. ábra: Gyöngyös és a Berze Nagy János Gimnázium helye a térképen, 2017.

Forrás: Saját készítésű ábra, a Google Térkép segítségével, 2017. szeptember

Az összehasonlításban szereplő egyetem, nem messze található a gimnázium helyéhez viszonyítva, gyalog nagyjából 800 méterre, a belvárostól pedig körülbelül 1 kilométerre. Környezeti tényezők szempontjából az egyetem elhelyezkedése optimális, mivel nem csak a Mátra van nagyon közel, hanem a Farkasmályi Pincesor is, amely közkedvelt turisztikai látványosság és az egyetem képzésének gyakorlati részét is képezi. Már a bevezetésben említésre került, hogy az elmúlt évek során több megújuló- és zöld energiával kapcsolatos projekt is szerepet játszott Gyöngyös fejlesztésében, amelyekben nem csak a Gyöngyösi Önkormányzat vett részt, hanem az egyetem (EKE-KRC), az Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség (NORDA), a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara és néhány környező középiskola is. Ezek legfőbb célja az volt, hogy a környezettudatossági szempontokat, hogyan lehetne még inkább fokozni, előtérbe helyezni vagy segíteni a biomassza vagy napenergia felhasználásának segítségével az épületek és a mezőgazdaság esetében. Egyik legfőbb ilyen a „Zöld energiával a zöld Magyarorszáért” projekt volt, amely 2012. november 30. és 2015. április 23. között futott. Ezen időszak során a projektben elkészült egy 1 órás kisfilm, egy 44 részes műsorsorozat, 24 darab rendezvény, 9 féle brosúra, 4 könyv, amelyek mind hozzájárultak a környezettudatossági szemléletmód elterjedéséhez a helyi lakosok, diákok, cégek esetében és a környező településeken (<http://kutatas.karolyrobert.hu/>, 2015).

Anyag és Módszer

Első körben a középiskolás diákok kerültek megkérdezésre, összesen 493 fő személyében, de ebből csak 465 kérdőív került kiértékelésre, mivel nem mindenki volt jelen a kérdőív személyes lekérdezésekor vagy valamilyen hibát vétettek a kitöltések során. A kiválasztott helyszín a Berze Nagy János Gimnázium volt, ahol 16 osztály vett részt összesen a kutatás során. Ebben a tanulmányban egy általános kutatás készült a középiskola és az Eszterházy Károly Egyetem – Károly Róbert Campusán, ahol 147 hallgató került megkérdezésre Gazdaság- és Menedzsment Szakon. Erre azért volt szükség, mert meg szerettem volna vizsgálni, hogy mi a

különbség a hallgatók tudása esetében, illetve, miként változott a hozzáállásuk a környezetvédelemhez az évek során.

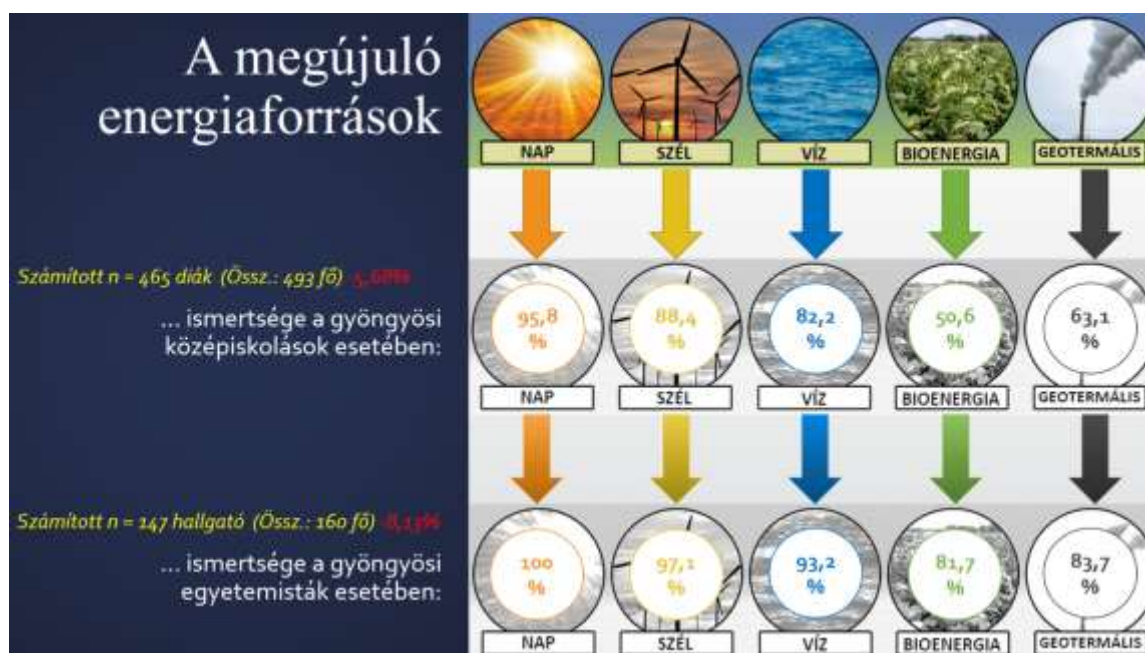
„A leíró kutatások esetében a megkérdezés a leginkább megfelelő” módszer az információk feltárására (Kotler, 1998). A megkérdezéses módszerek közül a standard kérdőíves megkérdezést választottam. A kutatásom során igyekeztem minél alaposabban körül járva a témát, emellett egyszerű, célratoró és nem félreérthető kérdéseket feltéve megismerni a válaszadó diákok véleményét (Malhotra és Simon, 2009). Ez az egyik leghatásosabb, mégis könnyű módja annak, hogy adatokat gyűjtsünk primer kutatáshoz. A kérdőív lekérdezése személyesen történt mind a középiskola, mind pedig az egyetem esetében is, annak érdekében, hogy a diákok segítséget kaphassanak az esetlegesen felmerülő, a kérdőív kitöltésére és értelmezésére vonatkozó kérdések megválaszolásában. A kérdőív összesen 33 kérdést tartalmaz az alábbi témákat érintve: környezetvédelem, környezettudatosság, környezettudatos életmód, online kommunikációs ismeretek, közösségi média hatása és szerepe a megújuló energiaforrások esetében, valamint, alkalmazásfejlesztési készségek.

Az egyetem esetében, azért a Gazdaság- és Menedzsment Szak került kiválasztásra a kutatáshoz, mert a gyöngyösi campuson ezen a szakon oktatják a legtöbb olyan tantárgyat, amely kapcsolatban van a környezetvédelem, a környezettudatos életmód vagy az online kommunikáció témakörével - például: Globalizáció, Környezetgazdaságtan, Innovációs módszertan, Szolgáltatásmarketing, Online kommunikáció a marketingben.

Eredmények

A kérdőív első felében a környezettudatos életmód témakörhöz kapcsolódó kérdések kerültek megfogalmazásra, arra vonatkozóan például, hogy, mikor hallottak először erről a témáról, milyen lehetőségeket ismernek, amelyek segítségével csökkenteni lehetne a környezetet ért károkat, milyen vásárlási szokásaik vannak, illetve, milyen emberi tulajdonságokkal rendelkeznek, amelyek befolyásolják a környezetre és a környezettudatos nevelésre gyakorolt hatásukat. A következő ábrák szemléltetik a kutatás összehasonlító elemzéseit.

A 2. ábrán látható 5 különböző megújuló energiatípus, amelyek megvizsgálásra kerültek, megnevezve sorban ezek pedig sorban: nap-, szél-, vízenergia, bioenergia és a geotermikus energia. Először a középiskolás diákok kerültek megkérdezésre, aztán az egyetemi hallgatók. Az ábra esetében, az volt a vizsgálandó kérdés, hogy: „Milyen fajta megújuló energiákat ismeresz?”. A 465 megkérdezett diák 95,8%-a ismeri a napenergiát, míg az egyetemisták esetében ez 100%, vagyis teljeskörű volt az ismeret. A szél- és vízenergia esetében egyértelműek az eredmények, előbbinél 88,4% a középiskolások, és 97,1% a hallgatók esetében, míg az utóbbinál ez 82,2% és 93,2%. A bioenergia és a geotermikus energia esetében már másabb a helyzet, ugyanis a bioenergiáról csak a középiskolás diákok 50,6%-ának, vagyis csak kicsivel több, mint felének van ismerete erről. Az életkor valamelyest segít az ismeretek megszerzésében, mivel ugyanezen energia esetében az egyetemisták 81,7% ismeri a bioenergiát, ezzel mutatva az előző eredményhez viszonyított növekedést.

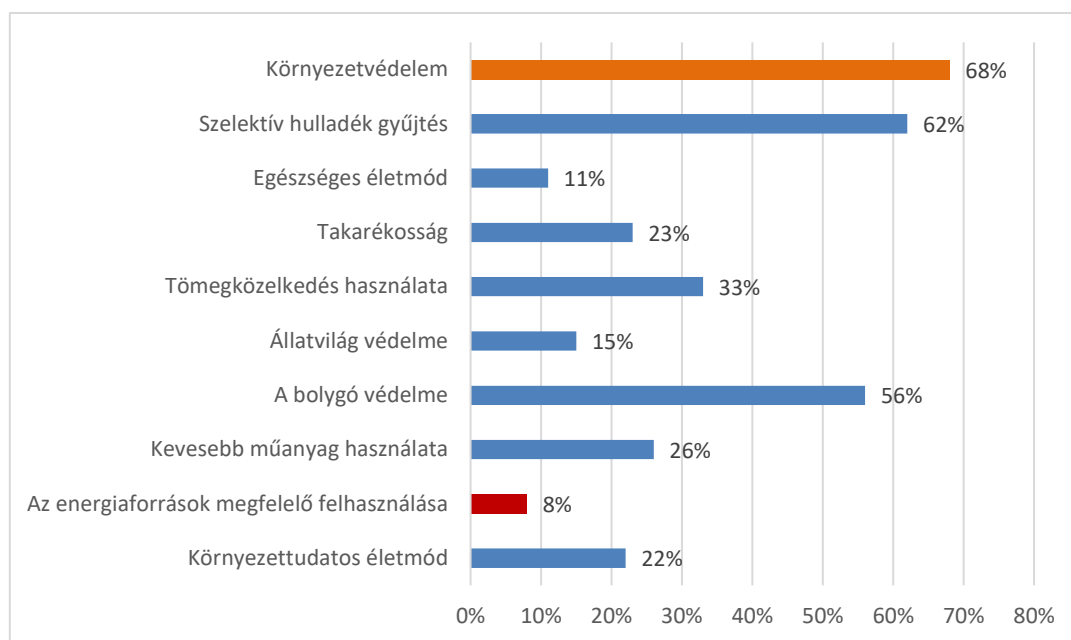

2. ábra: A középiskolás diákok és egyetemista hallgatók általános ismerete a megújuló energiafajtákról, 2017.

Forrás: Saját szerkesztésű ábra, saját primer kutatás alapján, 2017. n1= 465 n2=147

A következő kérdés, egy nyílt kérdés volt, hogy megismerjem a diákok saját véleményét a környezetvédelemmel kapcsolatban: *"Mit gondolsz a környezettudatos életről, mint fogalomról?"* A 3. és 4. ábrán láthatók a különböző eredmények. A zöld vonal a válaszadók azon részét jelzi, akiknek a "Környezetvédelem" fogalma jut először eszükbe a környezettudatos életmódról. A piros vonal pedig azt a kevés válaszadó véleményét jelöli, akik az energiaforrások megfelelő felhasználására gondoltak, amikor először látták ezt a fogalmat.

A 3. ábrán látható a középiskolás diákok véleménye a környezettudatos életmódról. A válaszokat összegezve, 10 különböző kifejezést lehet kategorizálni. A leggyakoribb esetben a környezetvédelem fogalma jutott eszükbe, mintegy 68%-nál, amelyet 62%-kal követ a szelektív hulladékgyűjtés, a harmadik pedig a bolygó védelme volt, 56%-kal. Még megemlíthetjük a megújuló energiák megfelelő felhasználását, mert ez a kifejezés meglepően kevésbé volt gyakori a diákok körében.

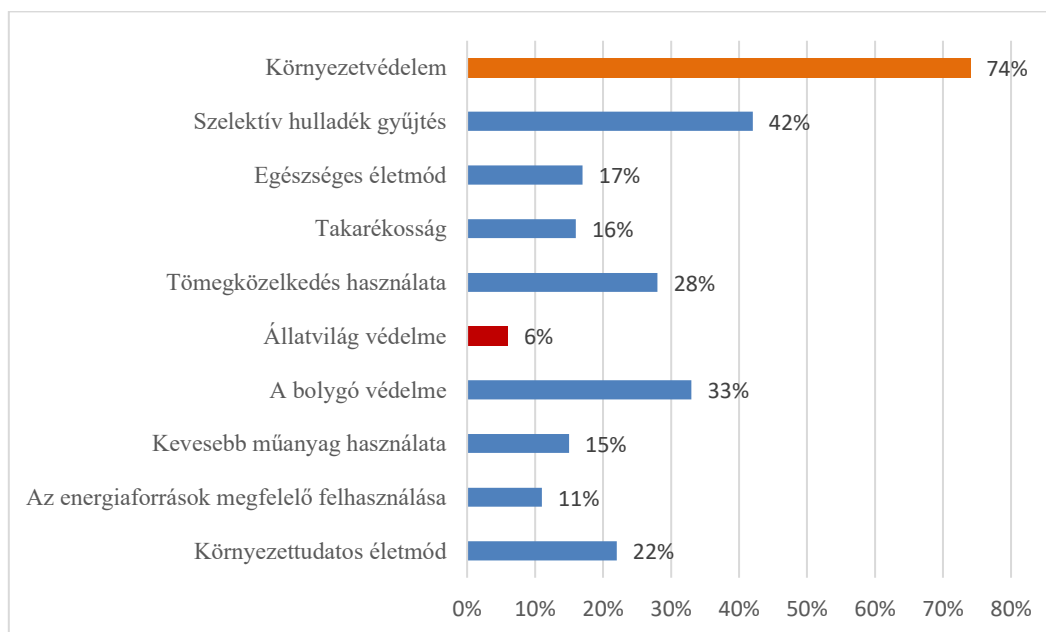

3. ábra: A gyöngyösi középiskolás diákok véleménye a környezettudatos életmódról, mint fogalomról, 2017.

Forrás: Saját szerkesztés, saját kutatás alapján, 2017

n = 465

A 4. ábrán az egyetemista hallgatók véleménye látható a környezettudatos életmódról. A kategóriák megegyeznek a 3. ábrán látható kategóriákkal. A leggyakrabban, mintegy 74%-ban a környezetvédelem fogalma jutott eszükbe a hallgatóknak, amelyet a szelektív hulladékgyűjtés követett 42%-kal, és a bolygó védelme 33% -kal. Az egyetemi hallgatók esetében megemlíthetjük az állatvilág védelmét, mivel ez a kifejezés kevésbé gyakori, összehasonlítva a 3. ábrán az energiaforrások megfelelő felhasználásával.

4. ábra: A gyöngyösi egyetemista hallgatók véleménye a környezettudatos életmódról, mint fogalomról, 2017.

Forrás: Saját szerkesztés, saját kutatás alapján, 2017

n = 147

Következtetések

A tanulmányban leírt primer kutatások alapján megállapítható, hogy rengeteg potenciál van a környezettudatosság és a megújuló energiák témakörében. Ez a kutatás csak kis részben tudta bemutatni az eredmények egy részét, de ezekből az ábrákból is észrevehető, hogy a környezettudatosság mennyire fontos. A kezdőötlet eleinte az volt, hogy csak a középiskolák kerüljenek bele a kutatásba, de később az eredmények segítségével nyilvánvalóvá vált, hogy az egyetemi hallgatók bevonásával, sokkal átfogóbb képet kaphatunk a diákok környezettudatosságáról, valamint összehasonlító elemzések elkészítését is lehetővé teszi. A kutatásból kiderült, hogy valóban számít, hogy milyen korcsoportok esetében, illetve, milyen képzettségi szinten tesszük ezt meg (általános iskola, középiskola, egyetem, stb.). Az eredmények eltérőek lesznek nem csak a diákok kora miatt, hanem a képzettségi és általános tudás béli szintjük miatt is. Lépéseket kell tennünk azért, hogy belső erőforrásokat is mozgósítsunk, amelyek további segítséget tudnak nyújtani a fejlesztésben (Áldorfai és Czabadai, 2014). Erre jó példa lehet a 3. és 4. ábra, mert mindkét szinten a diákok új ötletekre tehetnek szert a környezetvédelemmel kapcsolatban, de ahogyan a kérdőívek eredményei is mutatják, főleg a fiatal generáció nyitott a zöld és fenntartható értékekre, mint például a turizmus is (Varga-Nagy et al, 2017).

Köszönetnyilvánítás

„Az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 Kódszámú Új Nemzeti Kiválósági Programjának Támogatásával Készült”

Irodalomjegyzék

1. Áldorfai Gy. – Czabadai L. (2014): Helyi válaszok a globális kihívásokra (Local responses to global challenges), *Acta Carolus Robertus 2014 vol 4(2)*, Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös, 9-18.
2. Begley E. (2008): *Living like Ed: A Guide to the Eco-friendly Life*, Publisher: Paw Prints
3. Kassai Zs. – Ritter K. (2011): Local rural development programs in disadvantaged rural micro-regions, *Gazdálkodás 55 (4)*, 337-346.
4. Kotler P. (1998): *Marketingmenedzsment*, Műszaki Könyvkiadó, 1998, pp. 156.
5. Kovács R. (2010): *Megújuló energia kézikönyv (Renewable Energy Handbook)*, Publisher: Poppy Seed Kiadó,
6. Malhotra N. K. – Simon J. (2009): *Marketingkutatás*, Budapest, Akadémiai Kiadó Zrt., pp. 832.
7. Sembery P. – Tóth L. (2004): *Hagyományos és megújuló energiák (Traditional and renewable energies)*, Publisher: Szaktudás Kiadó Kft.
8. TeIR – Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (2017): Letöltési oldal: <https://www.teir.hu/helyzet-terkep/kivalasztottmutatok.html?xteiralk=htk&xids=1001,1002,1009,1010,1011,1012,1017,1018&xtertip=T&xterkod=523>
9. Zöld energiával a zöld Magyarországért projekt hivatalos weboldala (2017): Letöltési oldal: <http://kutatas.karolyrobert.hu/>
10. Varga-Nagy A. - Káposzta J. - Nagy H. (2017): Zöldturizmus a jövő stratégiai iránya? (Green tourism as the future strategic direction?) *Studia Mundi – Economica 4:(1)* pp. 94-102. (2017)

ADÓSSÁGKONSZOLIDÁCIÓ ÉS KOMPENZÁCIÓ A TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOKNÁL

Urbánné Malomsoki Mónika

tanszéki mérnök

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

E-mail: urbane.monika@gtk.szie.hu

Összefoglalás

A helyi önkormányzatok Magyarországon az elmúlt 27 évben önálló igazgatással rendelkeztek. Önállóan gazdálkodtak az 1990-ben rájuk bízott vagyonnal, maguk valósították meg saját bevételeikből, állami támogatásból és hozzájárulásból valamint hitelből a törvényben rájuk ruházott feladatokat, a település lakossága által igényelt fejlesztéseket. Ennek következtében az önkormányzatok kétharmada adósodott el 2010-re.

Ezen települések adósságkonszolidációjára került sor 2011-14 között. Az állam az adósság átvállalásával lélegzethez juttatta az önkormányzatokat, de annak meggátlására, hogy adósságuk ne halmozódjon fel ismét, hitelt már csak kormányzati engedéllyel, az önkormányzat bevételeinek függvényében, vagyis szigorított feltételekkel vehetnek fel a települések. Azon településeket, melyek nem halmoztak fel adósságot, kompenzációs fejlesztési támogatással jutalmazták.

Kulcsszavak: adósságkonszolidáció, települési önkormányzat, településfejlesztés, kompenzációs fejlesztési támogatás

Bevezetés

Magyarországon az 1990-es politikai és gazdasági rendszerváltását követően a tanácsrendszert felváltó önkormányzati rendszer kialakításával a helyi hatalomgyakorlás új formája alakult ki. A Tanácsokat a helyi önkormányzatok váltották fel. Az igazgatási egységek száma közel duplájára növekedett. Minden település próbált önállóan, saját hatáskörben tevékenykedni. A települések képviselő testületének saját rendeletalkotási, határozathozatali és igazgatási joga lett. Az Alkotmánynak, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvénynek, az 1991. évi XXXIII. Vagyontörvénynek és a Privatizációs törvénynek köszönhetően az önkormányzatok vagyonhoz jutottak, mely vagyon megalapozta a települések gazdálkodását. Az évek során a területi és a települési önkormányzatok önállóan dönthettek saját vagyonuk felhasználásáról, a megpályázott projektekről, melyek az Európai Unióhoz való csatlakozásunkhoz közeledve egyre nagyobb számúak és volumenűek lettek.

A települések képviselő-testületei számtalanszor vettek fel fejlesztési és működési hitelt a mindennapok, a közép- és hosszú-távú fejlesztések finanszírozására, a pályázati önerő biztosítására.

A települések egyre több feladatot kaptak az államtól (Vigvári, 2009, Kollár-Ritter, 2008), melyhez a finanszírozás jelentős része ugyan rendelkezésre állt, de voltak önkormányzatok, melyek ebből nem tudták biztosítani polgáraik számára a megfelelő állami és önkormányzati szolgáltatásokat. Egyre több önkormányzat küzdött az adóssággal, egyre több önkormányzat mindennapjait keserítették meg a napi likviditási problémák (Esztári et al, 2015, Káposzta et al, 2010, Hegedüs – Péteri, 2015).

A területi közigazgatási rendszer átfogó, történelmi léptékű átalakításának folyamatában a „Jó Állam” Fejlesztési Konceptió célja az állam megfelelő, ésszerű és hatékony működtetése,

röviden a Jó Állam kialakítása. Ennek érdekében a kormányzat a közigazgatás rendszerét átalakítja Magyarországon. Az átalakítás folyamata már 2010-ben megkezdődött és folyamatosan zajlik, de a teljes átalakítás és annak hatásai, következményei várhatóan még az elkövetkezendő években is érzékelhetőek lesznek.

Anyag és módszer

Tanulmányom készítése során a jogszabályok tanulmányozása és értékelése mellett települési önkormányzatok képviselőivel, gazdasági vezetőivel, jegyzőivel készítettem interjúkat, mellyel ezt a témát feldolgoztam. További elemeket adott hozzá kutatásomhoz a kormányzati portálok és a települési önkormányzatok honlapjain megjelenő információk sokasága, melyek az elemzésből levont következtetéseimet sok esetben megerősítették, alátámasztották.

Eredmények

A területi és települési önkormányzatok számára 1990-et követő években egyre több feladatot adott az állam. A normatív alapú finanszírozáson belül a többlet feladatok megvalósulásához nem mindig kapták meg az önkormányzatok azokat a forrásokat, amelyek a feladat ellátásához szükségesek lettek volna.

Az 1990-es évek elején megkapott vagyon fenntartásához, fejlesztéséhez, esetleg új beruházások megvalósításához a települések (kiemelten a kistelepülések) bevételei nem voltak elegendőek. A fejlesztésekre kevés forrást kaptak, saját bevételük csekély volt. A pályázatokon elnyert pénzeszközök jelentős részéhez önerőre volt szükségük, melyet főként banki hitelekkel, kötvény kibocsátásból tudtak fedezni.

Míg 2002-ben 191 Mrd Ft adóssága volt az önkormányzatoknak(www.hvg.hu), 2010. év végére a területi és települési önkormányzatok 1247 milliárd ft adóssággal és 136 milliárd ft lejárt szállítói tartozással rendelkeztek. (Lentner, 2014)

A komoly adósság felhalmozódásának oka a fent említett többlet feladat ellátás és a hitelből, kötvény kibocsátásból fedezett önerő biztosítása mellett több esetben a felelőtlen gazdálkodásra is visszavezethető. Több önkormányzat nem vette figyelembe az adóerő képességét, úgy költekezett, hogy nem tudta biztosítani a folyamatos működést.

A települési önkormányzatok egy része olyan beruházásokat valósított meg főként pályázati forrásból, amelyek későbbi fenntartását, működtetését nem tudta biztosítani, többször még a kötelező fenntartási időszakban sem.

2008-tól kezdődően a devizában felvett hitelek okoztak problémát még az előrelátóan gazdálkodó és fejlesztő önkormányzatok számára is. Az addig megalapozottan tervezett, és törleszteni tudó önkormányzatok is csapdába estek, a deviza árfolyam változását nem tudták követni bevételeikkel. A hátrányos helyzetben levő térségekben és a gazdasági válság által jobban érintett gazdasági ágakkal rendelkező térségekben a munkaerőpiaci problémák is negatívan hatottak a települési önkormányzatok bevételeire. Vagyis növekvő törlesztés mellett csökkenő bevétellel kellett számolniuk.

Annak ellenére, hogy a kormányzat 2011-ben 189 milliárd forint támogatást adott –egyéni megítélés alapján- a bajba jutott önkormányzatoknak, adósságuk az év végére nem csökkent (1196 milliárd ft adósság, 143 milliárd ft lejárt szállítói tartozás). (világgazdaság online) Ugyanezen évben 34 milliárd ft támogatást kaptak az önhibájukon kívül hátrányos helyzetbe

került önkormányzatok (ÖNHIKI), mely 1666 települési önkormányzatot érintett. 2012-ben további 38 milliárd forint támogatást kapott 1747 önkormányzat az ÖNHIKI-ből. (Szabolcs online) A 2011. évi költségvetési beszámolókból származó adatok alapján az egy főre jutó önkormányzati adósság 118.000 Ft/fő volt.

A magyar állam 2012. októberében jelentette be, hogy konszolidálni szeretné az önkormányzatokat. Többek szerint ezt megelőzően is volt már kormányzati szinten szó az önkormányzatok konszolidációjáról. Ezért több bírálat érte a kormányt, hogy egyes polgármesterek, akik tudtak a konszolidációról, már alapvetően úgy terveztek, hogy adósságukat majd nem vagy csak részben kell visszafizetni.

Az állam 2012. őszén még bízott abban, hogy a banki szektor jelentős adósságot fog elengedni (15-25%-os adósság csökkentést tartottak reálisnak) annak fejében, hogy az állam aki „jó adós” átveszi a „nem túl jó adós” önkormányzatoktól az adósságot. Ennek ellenére az adósságkonszolidációt követően sem valósult meg az adósság jelentős mértékű elengedése.

2012. év végi hatállyal a területi és települési önkormányzatok adósság állományát felmérték. Az állam az 5000 fő népességszám alatti települési önkormányzatok teljes adósság állományát átvállalta. A 2012. évi költségvetés terhére konszolidálták az 5000 fő alatti településeket. 1710 települési önkormányzat 3848 db szerződésből eredő 73,7 milliárd forint összegű és 10 többcélú kistérségi társulás 284 millió forint értékű adósságát vállalta át az állam. A teljes konszolidált összegből a legjelentősebb -29 Mrd Ft-tal- a hosszú lejáratú hitelszerződésekből adódó adósság volt. Annak ellenére, hogy a szerződések 1,12%-át érintette csak (43 db szerződés) a kötvénykibocsátás, mégis a teljes összeg 27,4%-át teszi ki. Az 5000 fő alatti települések teljes adósságállományát tekintve elmondható, hogy körülbelül a tartozás 2/3-a volt forint alapú, a többi deviza alapú.

Kutatásom alapján az adósságkonszolidáció az 5000 fő alatti települési önkormányzatok számára jelentős adminisztratív terhet nem jelentett. Ugyan napok alatt kellett elkészíteni a településről az adósságátadás megvalósításához szükséges dokumentumokat, elfogadtatni őket a képviselő-testülettel, majd a hitelező banknál/bankoknál aláírni a szükséges dokumentumokat, a nagyobb terhet a banki szférán volt. A hitelintézetnek kellett pontos kimutatásokat elkészíteni, határnapra kiszámolni a pontos tartozást, sokszor figyelembe véve a folyamatosan változó árfolyamokat. Mindezt nagy mennyiségben.

Kutatásom során az is kiderült, hogy az adósság átvállalása a –főként az alacsonyabb lélekszámú- települések számára nem hozta meg az adósságmentes költségvetés Kánaánját. A települési önkormányzatok a feladatfinanszírozásra történő átállás (2013. január) után sokkal alacsonyabb támogatást kaptak az államtól a 2013-as évben. (hvg.hu)

Folyamatosan likviditási gondokkal küzdöttek, feladataikat nehezen tudták ellátni. Komoly megszorításokat kellett megvalósítaniuk annak érdekében, hogy a 2013. őszén kapott kiegészítő támogatással együtt ne legyenek fizetéseképtelenek. Ezen megszorítások közül néhány: munkaerő létszám csökkentés, közvilágítás késő éjszakai kikapcsolása, egyes feladatok társadalmi munkában történő ellátása, felújítások elhalasztása, állagmegóvó tevékenységek mérséklése stb. Vagyis az adósság átvállalását követően az állam „visszavette amit adott”. Kis lélekszámú önkormányzatoknál, ahol az adósságátvállalás mértéke a saját kategóriájuk átlagát nem haladta meg, az átvett adósság mértékénél több volt a támogatás kiesés már 2013-ban. Természetesen a komoly adóssággal rendelkező 5000 fő alatti önkormányzatok rendkívül örültek a tranzakciónak. Ennek oka, hogy a felvett hitelek közül legtöbb önkormányzat fejlesztett, sok esetben közösségi finanszírozást kiegészítve. A felvett hiteleknek köszönhetően a

településük úthálózata rendben van, intézményeik állapota és felszereltsége jó, hatékony fűtési technológiával rendelkeznek így rezsijük alacsony, képzésekre tudták küldeni kollégáikat, szennyvíz elvezető és ártalmatlanító rendszerük kialakításra került stb.

Az állam 2013. év elején, de legkésőbb június 30-ig az *5000 fő feletti települések* esetében is megvalósította a részleges adósságkonszolidációt, az adósságkonszolidáció I. ütemét. Az átvállalás mértéke a település egy főre jutó adóerejétől függött. A konszolidáció mértéke 40-70 % között változott. (Papp, 2013) Az adósság átvállalásakor vizsgálták a tartozások okát is. A Gazdasági miniszter és a Belügyminiszter tett javaslatot településenként az adósságátvállalás mértékére.

279 település összes adóssága 1 033 Mrd forint összértékű volt, melyből 614,4 Mrd Ft adósság (vagyis a teljes adósság 59,5%-a) került átvállalásra. 40%-os átvállalásra 48 település, 70%-os átvállalásra 91 település esetén került sor. Budapest esetében ez az arány 60%-os volt.

A stabilitási törvény 50. § alapján az önkormányzatok 2013. január 1. és március 31. között nem köthettek adósságot keletkeztető ügyletet, segítve ezzel a települések adósság állományának nyomon követhetőségét és a visszaélések elkerülését.

Az 5000 lakos feletti önkormányzatok esetén az adósság átvállalást követően is még jelentős tartozás maradt. Ezért az állam lehetővé tette a bankszektor számára, hogy ha a tartozás 7%-át a bank befizeti a központi költségvetésbe, a teljes adósságot átvállalja az állam az önkormányzattól, így akár az egész adósságállomány átkerülhetett volna az államhoz. Erre a lehetőségre azonban nem volt fogékony a bankszektor.

Vizsgálatom alapján ez volt az egyik olyan körülmény, mely elindította az 5000 fő feletti települési önkormányzatok adósságkonszolidációjának II. ütemét, vagyis a teljes adósságállomány átvételét. Másik ok a 2014-2020-as tervezési időszak közelsége. A következő hétéves költségvetési ciklus 2014-ben megkezdődött az EU-ban, és az uniós fejlesztési programok megvalósítása kerülhetett volna veszélybe, ha az adósságuk miatt az önkormányzatok nem tudják finanszírozni a fejlesztésekhez szükséges önrészt. Harmadik okként említhető a deviza árfolyamok ingadozásának kockázata, negyedikként az a tény, hogy az adóssággal rendelkező települési önkormányzatok feladat ellátása veszélyeztetve van. Az adósság átvállalással kapcsolatosan az állam képviselői többhelyütt kinyilvánították, hogy az adósságkonszolidáció az állam számára nem jelent plusz terhet. Az adósság átvállalás a magyar állam adósságpozícióját nem érinti, mert 2010-től az önkormányzatok adósságát a központi adóssághoz kell hozzászámolni. (Kósa, 2013) Átvállalás nélkül is az állam forrásiból lehet csak finanszírozni különböző jogcímen történő támogatásokkal a települési önkormányzatok adósságát.

Az adósságkonszolidáció II. ütemében 456,75 Mrd Ft átvállalás történt 509 önkormányzatnál, mely 1875 ügyletet takar. Az összeg 1/3-a forintban, 1/3-s svájci frankban, 1/3-a Európában volt.

Összességében elmondható, hogy az adósságkonszolidáció, melyben érintettek voltak a területi és települési önkormányzatok, azok társulásai 2012-14 között megvalósult. Összességében 1 341,15 Mrd forint adósság került át az államhoz (ebből a települési önkormányzatokat érintő adósság 1 145,15 Mrd Ft).

A hitelek átvállalására a kormány álláspontja szerint az ország gazdasági stabilitásának megteremtése érdekében volt szükség. Annak ellenére, hogy a települési önkormányzatok megszabadultak adósságuktól, helyzetük nem minden esetben megfelelő. Több olyan önkormányzat is van, melynek közvetett módon jelentős adóssága maradt, lévén az önkormányzat tulajdonában levő cégek adósságát nem vállalta át az állam. Főként a nagyobb

lélekszámú (megyei jogú városok, nagyvárosok) városok küzdenek ezzel a problémával, ahol kötelező feladataik jelentős részét végzik a saját vállalkozásaik.

Az adósság átvállalás II. ütemével együtt egyre inkább konkretizálódott az adóssággal nem rendelkező települési önkormányzatok kompenzációjának kérdése is. Már 2012. év végén felmerült az állami szerepvállalás és finanszírozás aránytalanságának kérdése azon önkormányzatok részéről, akik megszorító intézkedéseknek, a fejlesztések elhalasztásának, a gondos gazda odafigyelő tevékenységének köszönhetően nem adósdottak el, vagyis az adósság konszolidációban nem jutottak előnyhöz. 1176 ilyen önkormányzat van.

Az állam 2013. év végén döntött arról, hogy az adóssággal nem rendelkező települések számára 4 év alatt 50 Mrd forint kompenzációt biztosít fejlesztésre. Az említett összeget az állam költségvetésének terhelhetősége miatt 4 egyenlő részre osztva adja át. A települések támogatását a 10/2014. (II.19.) BM rendelet, az adósságkonszolidációban részt nem vett települési önkormányzatok fejlesztési támogatásáról fektette le.

A települések a rendelkezésükre bocsátott forrásokat beruházásokra fordították (Gerencsér-Toth, 2017)

A települési önkormányzatoknak először 2014. március 6-ig kellett pályázni a fejlesztési támogatásra az ebr42 önkormányzati információs rendszeren keresztül.

Tekintettel arra, hogy a települési önkormányzatok az elmúlt 4 évben pályázatással a forrásokat nagyrészt megkapták, fenti rendeletet a 44/2017. (12.29.) BM rendelet 2018. január elsejével hatályon kívül helyezi.

Következtetések

Kutatásom összegzéseként elmondható, hogy az állam számára a települések adósság konszolidációja 1 145 Mrd forintba, míg ennek hatására kialakított, az adósságkonszolidációval nem érintett települések fejlesztési célú támogatása (kompenzálása) 50 Mrd forintba került. Ez az államháztartás számára jelentős kiadás azonban azt figyelembe véve, hogy az adósság és a támogatás kifizetése folyamatos, éves bontásban nem terheli meg jelentősen a költségvetést.

Mint tanulmányomban már megfogalmaztam, az adósság átvállalása az állam számára nem jelent plusz terhet, hiszen 2010-től az önkormányzatok adósságát a központi adóssághoz kell hozzászámolni. A 2012-t megelőző években is részt vállalt az állam az adósság finanszírozásában, csak más jogcímen.

A települések, melyek adósságkonszolidációban részesültek jelentős problémától szabadultak meg. Pénzügyileg tiszta lappal indulva új erővel fejleszthették önmagukat, részt tudtak venni az EU 2014-2020-as költségvetési ciklusának pályázati lehetőségeiben, a már kialakított beruházások, fejlesztések hatékonyan tudták az ott élők mindennapjait szolgálni.

Az adósságkonszolidációban részt nem vett települések a kompenzáció hatására fejleszteni tudták önmagukat, az előző évekről elhalasztott beruházásaikat részben meg tudták valósítani. Kiszámítható fejlesztési támogatást kaptak 2014-17 között. Célszerű lenne a továbbiakban is segíteni az adóssággal nem rendelkező 1176 település önkormányzatát, hiszen az eddigi felelősségteljes gazdálkodásuk további pozitív megerősítést érdemel.

A települési önkormányzatok egy részének maradt tartozása (saját vállalkozásnál felhalmozódott tartozás, vagy pl. tőke tartozása már nem volt csak kamat tartozása, amit az állam a konszolidáció keretén belül nem vállalt át).

Az elmúlt évben megkezdett SMART fejlesztések a települési önkormányzatok fejlődéséhez aktívan hozzájárulnak, segítve ezzel a települések további fejlődését, népességmegtartó erejét és élhetőségét.

Irodalomjegyzék

Esztári Ágnes, Földes Zsuzsanna, Kámán Árpád, Kassai Zsuzsanna: A megközelíthetőség és a helyi gazdaság állapotának néhány jellemzője In: Farkas Tibor, Kenderfi Miklós (szerk.) Cserhátszentiváni tanulmányok. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó, 2015. pp. 9-18.

Gerencsér Ilona, Tóth Tamás: „Lesz ez még így sem” avagy a településvezetők szerepe helyi fejlesztésekben két település példáján keresztül STUDIA MUNDI - ECONOMICA 4:(4) pp. 2-11. (2017)

Káposzta J, Nagy H, Kollár K: Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye leghátrányosabb helyzetű kistérségeinek települési szerkezeti, foglalkoztatási jellemzői az EU csatlakozás óta eltelt időszakban TERÜLETI STATISZTIKA 13:(6) pp. 641-658. (2010)

Kollár K, Ritter K (2008): A Gyöngyösi kistérség 7 településének helyi fejlesztési lehetőségei In: Buday Sántha Attila, Hegyi Judit, Rácz Szilárd (szerk.) Önkormányzatok gazdálkodása – helyi fejlesztés. 473 p.

Kósa Lajos: http://hvg.hu/itthon/20130910_Kosa_A_bankok_hatat_forditottak_az_onkorm

Lentner Csaba: A magyar önkormányzatok adósságkonszolidációja, Pénzügyi szemle 2014/3,

Megmentették az önkormányzatokat? Világgazdaság online 2013. 10. 17.
<https://www.vg.hu/gazdasag/megmentettek-a-telepuleseket-414064/>

Önhiki: minden forintnak helye van. Szabolcs online <http://www.szon.hu/onhiki-minden-forintnak-helye-van/2161927>

Papp E. (2013): A helyi önkormányzatok adósságkonszolidációja. Belügyminisztérium, helyzetértékelő előadás, 2013. február. 13., Budapest.

Vigvári András: Atipikus önkormányzati eladósodás Magyarországon Közgazdasági Szemle, LVI. évf., 2009. július–augusztus

http://hvg.hu/itthon/20130613_onkormanyzat_adossagkonszolidacio_kincsta

Hegedüs József, Péteri Gábor (2015): Közszolgáltatási reformok és a helyi önkormányzatiság Szociológiai Szemle 2015/2 25(2): 90–119

Hallgatói előadások absztraktjai

A hallgatók konferencia megjelenése és publikációja az NTP-HHTDK-17-0036 "SZIEGTK Tudományos Diákköri programjainak támogatása a 2017/18. tanévben" című projekt támogatásával valósult meg, melyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma, az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő és a Nemzeti Tehetség Program támogat.

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Nemzeti
Tehetség Program

EGER MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Antal Gergely**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Eger megyei jogú város vizsgálata során az alábbi fejlesztéseket kívánjuk bemutatni vizsgálatunk során.

M 25. sz. autópálya: A fejlesztési projekt keretében megvalósítandó 2x2 sávú M25 autópálya Eger megyei jogú város M3 autópályához történő bekötését irányozza elő, ezzel javítva Eger város közúti megközelíthetőségét és egyben a TEN-t hálózatába (transzeurópai közlekedési hálózat) történő bekapcsolását. A közúti infrastruktúra fejlesztés célja a fenntartható közlekedés előmozdítása, a szűk keresztmetszetek megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrában, ezen belül a TEN-T-re ráhordó közutak fejlesztése. A projekt megvalósulásával javul a régió gyors, biztonságos elérhetősége és versenyképessége. A beruházás megvalósításával az M3 autópályához csatlakozva a térség bekapcsolódik az ország gyorsforgalmi úthálózatába, lényegesen kedvezőbb elérési lehetőséget biztosítva ezzel a már meglévő ipari, mezőgazdasági, kulturális létesítmények megközelítésére.

Intermodális Csomópont (IMCS): Az összes közlekedésen belül a közösségi közlekedés jelentőségét, mely kb. 17% helyi, 15% helyközi busz, 1-2% helyközi vasút adja, meg kell tartani, az utasok számára kedvezőbb feltételek biztosításával: kisebb átszállási idők, kisebb gyaloglási távolságok, magasabb szolgáltatási színvonal.

Városfejlesztési szempontok: Turisztikai igények kiszolgálása, Rendezvények kiszolgálása, Értékes területek kialakítása és használata.

Autóbusz pályaudvar: Zsúfoltságot meg kell szüntetni, városképi rendezés szükséges, Megállást, átszállást biztosítani kell, Turista buszoknak megállási lehetőség biztosítása belvároshoz közeli helyen, az autóbusz pu. forgalmától el kell különíteni.

Vasúti pályaudvar: Elavult pályaudvar: kialakítás, elavult biztosító berendezések, Gyalogosan távolabb van a jelentős helyi és helyközi közösségi közlekedéstől, Gondot okoz a Sas u. kereszteződés, ahol a közúti forgalomban torlódások vannak a vasúti tolatások miatti hosszabb idejű lezárások miatt.

Az Egri Vár állagmegóvó felújítása: Gótikus palota és környezetének műemléki helyreállítása a megsemmisült rész visszaépítésével, Dézsma pince megóvása a Provizori palota rekonstrukciójával,

A középkori székesegyház állagmegóvó felújítása, A vár észak-keleti védmű rendszerének állagmegóvó felújítása, A vár középkori térszerkezetének és építményeinek helyreállítása.

Nemzeti Vízilabda és Úszóközpont: Az Egerben létrejövő Nemzeti Vízilabda és Úszóközpont az utánpótlás nevelés meghatározó bázisa lesz Észak-Magyarországon. Országos szinten biztosítja a vizes sportokhoz kapcsolódó edzőtáborok, olimpiai és világversenyekre történő felkészítések XXI. századi körülményeit, elsősorban a vízilabda, az úszás, az öttusa és a triatlon sportágak számára. Kedvező körülményeket teremt a magyar sportolók számára edző mérkőzések, bajnokságok megrendezésére, külföldi csapatokkal való találkozásra.

A Beruházás elemei: A Bárány István Uszoda megújítása, Parkolóház, Edzőközpont és sportszálló, A Bitskey Aladár Uszoda korszerűsítése.

Déli Iparterület fejlesztése: Eger déli iparterületén nagyszabású fejlesztések megvalósítása kezdődött el két évvel ezelőtt. Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában is kiemelt szerepet betöltő gazdaságfejlesztés és a munkahelyteremtés érdekében az önkormányzat, saját forrása terhére új iparterület kialakítását kezdte meg a területek felvásárlásával. Az iparterület fejlesztése TOP illetve a Modern Városok Program keretén belül tovább folytatódik. A területen megvalósuló nagyléptékű autóiipari beruházást – mely első ütemben 800 fő új munkahelyet teremt – a Kormány nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházássá nyilvánította.

Eger, mint Smart City: A város teljes részén elérhető ingyenes városi WIFI hálózatnak köszönhetően bárki online lehet könnyedén. Ehhez még csak új rendszert sem kellett a városban kiépíteni, csupáncsak bővítették a meglévő térfigyelő kamera rendszert, majd azt használták fel a hálózat létrehozásához. A város több hivatalos városi, valamint turisztikai mobil applikációval is rendelkezik. Ilyenek pl.: EXPLOREGER, MANAGER, EGER illetve a Mesélő Műemlék névre keresztelt alkalmazások. Ezeken felül a város nagy hangsúlyt fektetett a tömegközlekedés javítására is: A legforgalmasabb helyközi buszmegállóban kihelyeztek egy digitális menetrend táblát, ami percre pontosan jelzi a következő járat érkezését.

TATABÁNYA MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Aranyos Dorina** és **Balog Enikő** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök FSZ, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Némediné Dr. Kollár Kitti** adjunktus, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

A modern város program keretén belül Tatabányán gazdaság élénkítési tervek jöttek létre. A végrehajtásával összefüggő feladatok Magyarország Kormánya és Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzata közös együttműködéssel a 1240/2016. (V. 13.) kormányi határozatban fogalmazták meg. Az együttműködési megállapodás megkötése 2016. március 22. napján volt. A megállapodás része a közlekedés korszerűsítése. Ez tartalmazza a vasúti közlekedés fejlesztését, a városi buszközlekedés megújítását és az ipari park elérését biztosító úthálózat fejlesztését. Kiemelten kezelik a város gazdasági szereplőinek közlekedési igényét, valamint az akadálytalan buszközlekedés érdekében összehangolják a megyeszékhely forgalmi lámpáit. Új vasútállomást építenek így azt intermodális csomóponttá fejlesztik. Gyalogos felüljáróval kötik össze Újvárost és Dózsakertet. Ehhez kapcsolódik a vasúti felüljáró négysávossá bővítése, az ipari park elérését biztosító úthálózat fejlesztése, valamint Sárberék és Bánhidi városrészeket egy új aluljáróval kapcsolják össze. Tatabánya támogatást kapott a 41 új busz beszerzéséhez, ezeknél az új buszoknál cél, hogy a lehető legkevesebb károsanyag-kibocsátásuk legyen. Modernizálják a megállóhelyeket, új menetrendeket alakítanak ki és korszerű utas tájékoztató rendszert vezetnek be. Ezek a fejlesztések fontosak Tatabányán mert helyzeténél fogva forgalmi csomópont, nem csak megyei, hanem regionális és országos szinten is. Budapest–Hegyeshalom–Rajka-vasútvonal átszeli a várost és az M1 autópálya is érinti. A várost autóbuszjáratok kötik össze a környék településeivel és az ország nagyobb városaival. A program keretén belül bővítik az ipari parkot, és fejlesztik a humán infrastruktúrát is. Emellett rendbe hozzák a megyei könyvtárat. Megtörténhet Tatabányán az egykori bányatiszti kaszinó rekonstrukciója, új városi multifunkcionális sportcsarnok létrehozása, valamint új vásárcsarnok és piac építése. Illtetve a Szent Borbála kórház fejlesztése is a tervek között szerepel.

Smart kezdeményezések közül Tatabányán Logischool valósult meg melynek célja a digitális írástudás fejlesztése, a gyerekek logikai, problémamegoldó, prezentációs készségének javítása. Az algoritmikus gondolkodás kialakítása mindezt Scoolcode platform segítségével, ami figyelembe veszi a diák életkorát és tudásszintjét is, és segíti a folyamatos fejlődésben őket. Ezzel csökkentve a jövőben a munkaerőpiaci hiányt programozói körökben. Mivel Tatabányán még a Smart kezdeményezések elége kezdetlegesek, ezért csak elképzelések, tervek vannak a település előtt álló lehetőségekről és feladatokról. Amelyeknek célja az egész város fejlesztése. Költséghatékonyabbá, környezet barátibbá, vonzóbbá és eredményesebbé alakítani a várost a lakók és a munkavállalók számára.

Tatabánya fejlesztéséhez az általunk javasolt ötlet a következők:

Megújuló energiaforrások nagyobb mértékű felhasználása. A meglévő kerékpárút hálózatának bővítése, okos parkolási zónák kialakítása. Városi wifi létrehozása és UV-B sugárzásmérők elhelyezése. Illetve nyilvános mosdók számának növelése. Internetakadémia létrehozása, ami az idősebb korosztály számára lenne hasznos. Fontosnak tartjuk az okos utca programot, ami többek között emberi jelenlétre reagáló közvilágítást, a levegő nedvességtartalma függvényében működő öntözőrendszert, irányított parkoló rendszert,

világító szenzorokkal ellátott gyalogátkelőt tartalmaz, ez a világítási rendszer csökkenti a városi közvilágítás költségeit. Intelligens zebrák kialakítása a városban, amelynek lényege, hogy amikor érzékeli a rendszer, hogy valaki át akar kelni a zebrán, akkor az úttestbe épített fényjelzések erre külön figyelmeztetik majd az autósokat, ez a fejlesztés már megtalálható Magyarországon.

GYŐR BEMUTATÁSA A MODERN VÁROSOK ÉS A SMART PROGRAM ALAPJÁN

Készítette: **Bábel Beáta, Blatt Dalma és Bóza Gréta** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: Áldorfainé Czabada Lilla Mária tanársegéd, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Bábel Beáta, Blatt Dalma és Bóza Gréta másodéves Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök szakos hallgatók végezték Győr városáról, Regionális gazdaságtan I. című tantárgyból a Modern városok- és a SMART program bemutatása alapján a kutatómunkát.

A folyók találkozása, az utak összefutása, a győri emberek vendégszeretete, a fiatalos lendület: ez Győr, a találkozások városa! A városban nagy jelentőséggel bír az egészségügy, az ipari termelés, az oktatás, a közlekedés, a gazdaság és a turizmus. Nem is kérdéses, hogy Magyarország GDP-jének 60%-át Budapest és Győr városa adja.

Győr dinamikusan fejlődő város. Ebből kiindulva következtetni lehet arra, hogy a Modern város program még meg nem valósuló pontjaival és a 2017 tavaszától induló SMART kezdeményezésekkel tovább fejlődik a város, amely pozitív hatást gyakorolhat. Ezáltal egy jobb életkörülményt biztosítva.

A Modern város program 22. állomása Győr város. A cél, hogy Győr egy olyan 300 ezer fős nagyvárosság nőjön, amely az idegenforgalom, a kultúra és az oktatás révén élhető mindenki számára.

Győrben megállapodtak különböző projektekről a Modern város program keretein belül. Ezek

a megállapodások az alábbiak: a körgyűrű kérdése; a 8311-es út fejlesztése, ez egy 3 milliárd forintos projekt, melyet 2018-ban kezdenek; 7 milliárd forintos hídépítés, amelyet 2019-ben kezdenek megvalósítani; 4 milliárd forintos kerékpárút is a tervek között szerepel; 15 milliárd forintot szánnak a már megkezdett busz- és vasútállomás megújítására és új alagút építésére, amik 2020-25 között fejeződnek be; új buszok és elektromos járművek jelenhetnek meg a tömegközlekedésben, de ezekről még tárgyalni kell; 3 milliárd forintból új mentőállomás létesül, mellyel együtt a kórház parkolóját is bővítik; szintén 3 milliárd forintból sporthotel épül a közeljövőben; a városi szabadidőparkot a város tulajdonába helyezik; 8,5 milliárd forintos árvízvédelmi beruházást hoznak létre, amivel új strand is épül, de ehhez még ütemezés szükséges; 20 milliárd forintból tervezik rendbe hozni a színházat és a körülötte lévő parkteret; új hangversenyerem és konferenciaközpont megépítését vállalja a kormány; a kormányhivatal áthelyezése is tervben van; valamint egyetemfejlesztésben is megállapodtak; végül Győr és Dunaszerdahelyet négysávos út fogja összekötni, aminek a magyar részét magára vállalta az állam. Ez a 16 pont takarja a Modern város programját Győrben.

A SMART City egy 2017 márciusa óta létező program, melynek általánosan elfogadott definíciója még nincs. 6 fő csoportja van, ezek közül Győr városában a legfontosabbak az okos mobilitás, az okos környezet és az okos gazdaság. Az okos mobilitásba beletartozik a közlekedés (*Villamoshálózati terv, GyőrBike, City busz jellegű járat*), az elektromos töltőállomás és a városszerviz applikáció (*okos telefonra letölthető operációs rendszer*). Okos környezetbe tartozik a már megvalósult „zöld olimpia”, az okos közvilágítás, az okos épületek, a napelemek, energiamenedzsmentek és a népesség alakulása. Az okos gazdaság

vonatkoztatásába megemlítendő a működő vállalkozások számának alakulása, a foglalkoztatottság és a nemzetközi forgalom.

Győrben egyre jobban javulnak a gazdasági mutatók, mivel egyre kevesebb a munkanélküli. A város helyben teremti meg magának a munkaerőt és ezzel az urbanizációt megakadályozza.

A jövő Győrben épül!

MISKOLC MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Balogh Bianka** és **Balogh Dorottya** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Némediné Dr. Kollár Kitti** adjunktus, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Miskolc Borsod-Abaúj-Zemplén megye székhelye. Magyarország második legnagyobb ipari központja, a főváros, majd Debrecen és Szeged után a legnépesebb város. Területe 237 négyzetkilométernyi. Észak-Magyarország legnagyobb városa és művelődési centruma. Nevét miskóc nemzetségről kapta. 1365-ben Nagy Lajos király emelte városi rangra, ekkor kapta a Miskolc nevet. A Bükk hegység keleti oldalán, a Szinva, a Hejő és a Sajó völgyében terül el. Nyugati vége a Bükk helység mészkő-rögeibe nyomul be, ami a város kirándulóhelyeinek egyik alapja.

2005-ben az EU kulturális fővárosa pályázaton elnyerte a második helyezést. Ezzel a helyezéssel maga mögé utasította Egert, Debrecent, Győrt, Budapestet és Sopront. Városrészei nagyon jelentősek. A Belváros történelmi műemlék épületekben kevésbé gazdag. A sétáló jellegű Széchenyi utca és a Városháza a központi rész, ahol a bevásárló-központok, a hivatalok, az irodák, valamint a Búza téri busz-pályaudvar van. Az Avas a város legnagyobb és legjelentősebb lakótelepe. Itt található Miskolc hegye az avas kilátóval és a TV-toronnyal. Hangulatos utcákkal és vendéglátó- helyekkel, borpincékkel ellátott része a városnak. A Bábonyi bérc a Városház térről északra elterülő városnegyed, legnagyobb része kertvárosi jelleggel bír.

Egyetemváros, ez a város egyik jellegzetessége. Miskolcon az egyetemek, főiskolák nem a városban helyezkednek el, hanem külön városrészt alkotnak. Lillafüred-en található a Szinva vízesés, amely Magyarország legnagyobb vízesése. A város legkedveltebb kirándulóhelye és látnivalókban talán egyik leggazdagabb része. Megközelíthetősége jól ki van alakítva. A városból autóval is, de többféle úton megközelíthető.

Integrált Területi Programban tervezem projektek (= smart):

- Intelligens forgalomirányítási rendszer kialakítása
- Közösségi kerékpáros rendszer kiépítése
- Megújuló energia-termelő kapacitás bővítése (Napelemek telepítése és biomassza fűtőmű létrehozása)
- Önkormányzat tulajdonú épületek energiahatékonysági korszerűsítése
- Avas-tető turisztikai vonzerejének kialakítása
- Integrált város(rész) rehabilitáció: Diósgyőr városközpont, Történelmi Avas, Belváros, Miskolctapolca
- Innova Mv Miskolc Szolgáltató Központ – Inkubátorházak létesítése

Smart koncepcióban foglalt főbb elemek:

- Tram projekt
- Intelligens utas tájékoztatási rendszer
- Miskolc e-jegyrendszer
- Free wifi kiépítése
- Elektromos rásegítésű közösségi kerékpár és dokkoló- mechanika fejlesztése Miskolc város számára
- Turisztikai applikáció továbbfejlesztése
- Napelemmel és egyéb villamos energia termelő egységgel felszerelt önkormányzati épületek és fogyasztók egy rendszerbe, hálózatba kötése – SMART GRID létrehozása
- Városi szintű integrált energiamenedzsment, monitoring és irányítási rendszer bevezetése

Forrás:

<http://www.uni-miskolc.hu/~eujog/a%20verseny%20rovid%20leirasa.pdf>

http://www.hte.hu/documents/10180/1727937/12_Nagy.pdf.

SZOMBATHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Balogh Dávid és Dús Ciprián**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök FOSZ, II. évf.

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Szombathelyen mind a Modern városok, mind a TOP fejlesztések keretében rengeteg fejlesztés és projekt valósul meg 2020-ig. Amire állami támogatások segítségével kerül sor, jelentős összeggel, hiszen a modern városok program Szombathelyen csaknem 160 milliárd forint, támogatásból valósul meg. Mint tudjuk, a Smart City program nem azt jelenti, hogy a városok minden része digitalizálva legyen és okos, digitális eszközökkel legyen fel vértelve, hanem a Smart City program elsődleges célja, hogy az emberek életminőségét, életszínvonalát tudja javítani. Okos Városok, avagy Smart City programok még kifejezetten nincsenek, viszont hasonló fejlesztések, melyek a Smart City elvein alapulnak, már vannak. Továbbá vannak hasonló koncepciók tervezés alatt.

Szombathely TOP és Modern városok fejlesztési tervei között szerepelnek azok a fejlesztések melyek nem csak a város, de a környező települések számára is fontosak és hasznosak egyaránt. Ilyen például a Kőszeg felé vezető gyorsforgalmi és a Szombathelyt Vasvárral összekötő utak építése, a Szombathely és környező települések árvízi védelmének biztosítása a Dozmat községi víztározó megépítésével vagy a Szombathelyi uszoda, termálfürdő és a Király Sportcentrum fejlesztését.

A területi operatív programok keretein belül is rengeteg a fejlesztés és támogatás. Ebből kifolyólag a város honlapján külön szekcióban részletezik a TOP programokat, melyek igen hasznosak gazdaságosság szempontjából is, hiszen több közintézmény és épület energetikai megújításáról szóló program valósult/ valósul meg. Ilyen például az AGORA központ energetikai korszerűsítése, Óvodák energetikai korszerűsítése és Egészségügyi intézmények energetikai korszerűsítése. De ezen kívül még van rengeteg TOP fejlesztés van többek között kulturális, gazdasági, szabadidős és szociális témakörökben is. Például a szombathelyi Északi Iparterület fejlesztése, a szombathelyi Sportliget fejlesztése, Szociális város rehabilitációs projekt valamint a Szombathelyi Vásárcsarnok felújítása.

Mint említettük, Szombathelynek még nincs kifejezetten Smart City projektje csak hasonló elveken alapuló fejlesztései illetve fejlesztési tervezetei. Ezt magától a Szombathely város jegyzőjétől tudtuk meg. Viszont jó úton járnak afelé, hogy a városnak is legyenek Smart City programjai. Hasonló életszínvonal javítás a célja a Szombathely város Klímavédelmi és Energia Stratégiája, mely Szombathely energiagazdálkodását tárja fel, ezáltal rá világítva a problémákra, melyből kiszűrték a megoldást is. De hasonló még az Éhen Gyula terv: Vonzó városi környezet programja, mely azt a küldetést tartalmazza, hogy Szombathely városát olyan környezetté teszi, mely védi a környezet szépségét, egészségét, az építészeti örökségeket, változatos jellegű, méretű egészséges és gazdaságosan üzemeltethető lakásállomány kialakítására törekszik illetve a város és a vidék harmonikus, és strukturált fejlesztését helyezi előtérbe.

Összefoglalva nagy potenciál van Szombathely fejlesztésében a fentiekben említettek alapján, nem véletlenül, hiszen nagy múltú város jó elhelyezkedéssel.

EGER MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Boda Ákos, Major Balázs** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Áldorfainé Czabadai Lilla Mária** tanársegéd, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Eger a dinamikusan fejlődő magyar városok közé tartozik. Az elmúlt évtizedekben utak épültek, és velük párhuzamosan az ipari park jelentősége is nőtt, számos bevásárlóközpont létesült. Teljes népessége a 2015-ös adatok szerint 54609 fő. A város polgármestere Habis László úr. Egerben számos múzeum és kiállítóhely található. A műemlékké nyilvánított Egri várban működik a Dobó István Vármúzeum. Az állandó kiállításokon bemutatják a vár történetét, föld alatti erődrendszerét, a középkori büntetési módokat és ezek eszközeit. Eger jelentős oktatási központ. Több gimnázium és két felsőoktatási intézmény is található a városban.

Eger mint megyei jogú város részt vesz a Modern Város Programban, valamint az Okos Város programban is törekvéseket tesz és próbál részt venni. Eger városában az Okos Emberek alrendszer valósult meg idáig a hat alrendszer közül, viszont további törekvések is vannak a városban. Az Okos Emberek alrendszerben két program is elindult. Az első ilyen program a Logiscool szakkör. A digitális írástudás egyre inkább a 21. század alapkövetelményévé válik. A hasonló foglalkozások segítségével a gyerekek nemcsak passzív befogadóként használják a számítástechnikai eszközöket, hanem aktívan alakítják az alkalmazásokat. A program során fejlődik a gyerekek problémamegoldó képessége, kiválóan átlátnak folyamatokat. A programozás tanítását egyetemisták végzik szervezeten, iskolás korcsoportok számára. A második megvalósított program a Közösségi Kertek. A KÉK – Kortárs Építészeti Központ 2010 óta foglalkozik a világszerte sok évtizedes hagyományra visszatekintő community gardening, valamint az egyre népszerűbb urban gardening magyarországi meghonosításával. A városi kertészkedés különböző korú és háttérű embereket szervez közösségbe, akik a közös kertészkedés során elsajátított szemléletet az élet más területein is gyakorolják: környezettudatos, egymás munkáját megbecsülő lakói a városnak.

A Modern Városok Programnak van egy mottója, ami nem más mint: A vidék fejlődésének kulcsa a vidéki városok fejlődése. A program keretében a kormány fejlesztési támogatásban részesíti a megyei jogú városokat. A Kormány elfogadta és támogatja a fejlesztéseket, hogy Eger gyorsforgalmi úthálózatba kapcsolódjon be, ehhez szükséges, hogy a 251. számú főút Maklár-Andornaktálya elkerülő szakaszt, gyorsforgalmi úttá fejlesztik és építik meg. A törekvések eredményeképpen 2017. május 15-én megkezdődött a majdani 252. számú főút kialakítása. Az, hogy Eger közvetlen összeköttetésbe legyen az M3-as autópályával nagyon fontos a város számára, több szempontból is. A gyárak számára vonzóbbá teszi az egri ipari parkokat. A turizmus is nagyot profitál az M25-ös autópályából. Az emberek számára könnyebben és ami fontos gyorsabban is elérhető lesz a város.

Eger infrastruktúrája más szempontból is fejlesztésre kerül. A Modern város program egy intermodális csomópont megvalósítását tűzte ki célul a városban. Az intermodális csomópont négy feladatkört egyidejűleg lát el. Az egyes utazási módok, közlekedési eszközök közötti

átszállás optimalizálását, az utazók napi szükséges tevékenységének az átszállás folyamatába illesztését, az érintett közlekedési hálózat (vonzáskörzet) mobilitási folyamatainak szervezését, valamint az érintett várostérség szerkezeti, funkcionális, építészeti, közterületi gazdagítását.

Egerben a turisztikai beruházások is teret kapnak. A legfontosabb turisztikai fejlesztés az Egri vár különböző részeinek megújítása, bővítése, rekonstrukciója, fejlesztésének megvalósítása. A vár nagy történelmi jelentőséggel bír. beruházásra kerül egy Nemzeti Vízilabda- és Úszóközpont. A beruházás során újjáépítik a Bárány Uszodát, valamint a tervek között szerepel egy uszoda, valamint egy sportszálló is. A Bitskey Uszodát kulturális események fogadására is alkalmassá szeretnék tenni.

Megállapodást kötettek arról, hogy a MÁV egy 9 hektár méretű földterületet át ad a városnak. Ezáltal bővül a város azon területe, ahol ipari parkot hoznak létre a közeljövőben. A város területei és a MÁV által átadott területek nagysága így már körülbelül 20 hektárnyi lesz.

SZOLNOK MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Borsányi Boglárka és Sajcz Viktória** és Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Előadásunkban Szolnok Modern Város Programjait és Smart City Projektjeit vizsgáltuk. A Modern Városok Program keretében 13 megyei jogú város önkormányzatával kötött együttműködési megállapodást a Kormány 2015-ben. Minden város esetében külön kormányhatározat rögzíti az egyes célok és programok megvalósításával összefüggő kormányzati feladatokat. Minden megyei jogú városra meghatározták a forrásigényeket a végrehajtani kívánt fejlesztésekhez.

Szolnokon a tervezett beruházások összértéke 244,9 milliárd forint. A támogatásból 1-1 milliárd forintot kikötő-, strandfürdő-, művésztelep fejlesztésre szánnak. A tiszaligeti fürdőfejlesztésre és kikötő projektre 3 milliárd forint a tervezett összérték. Az M4-es út megépítése autópályaként és 300 hektáros új ipari park létrehozásához még nem határoztak meg összeget. A strandfürdő felújítására eddig 80 millió forint, a Véső úti sportpálya és strandfürdő fejlesztésére, illetve a Tiszaligetben medencés kikötő kialakítását szolgáló intézkedésekhez 60 millió forint, a Művésztelep felújítására eddig 75 millió forint vissza nem térítendő támogatást utaltak ki. Az önkormányzati kül-és belterületi utak, járdák, kerékpárutak fejlesztésére eddig 4 milliárd forintot utaltak ki.

2009-ben indult a T-City Szolnok – A Jövő Városa elnevezésű innovációs program, mely mára együttműködés, okos városfejlesztés a Magyar Telekom és Szolnok Megyei Jogú Város között. Célja a legkorszerűbb távközlési, informatikai és tartalmi szolgáltatások fejlesztése, tesztelése. Az önkormányzat és a városban élők visszajelzéseikkel segítik a fejlesztőket, mivel tapasztalataik közlésével hozzájárulnak a szolgáltatás tökéletesítéséhez.

Szolnokon eddig 11 Smart City megoldás van tervezés, illetve tesztelés alatt. A kormányzathoz 6 fejlesztés kapcsolódik. A közvilágítás-optimalizálással költségmegtakarítás érhető el. A Citypass-szal biztonságosabbá kívánják vele tenni a szórakozóhelyeket, az iskolába való belépést, egyszerűbbé és gyorsabbá a helyi szolgáltatások elérését. A Mobilváros applikációval az önkormányzat információkat nyújthat a lakosoknak intézményi nyitva tartásokról, a turistáknak programokról, rendezvényekről. A városban élők fényképes bejelentéseket is tehetnek az alkalmazással pl.: kátyúkról. A városban tervben van egy olyan kamerarendszer kiépítése, mely automatikusan kiértékeli a képet, így riasztást tud adni a rendőröknek, polgárőröknek. Az okos környezethez két fejlesztés kapcsolódik. Az első az optimál energia-menedzsment rendszer, melynek célja az, hogy az energiafelhasználást áttekintve, energiamegtakarítási javaslatokat tegyen. A második egy vízminőségmérő állomás, mellyel interneten keresztül elérhetőek a folyó vízminőségi adatai. Az okos emberekhez is két program kapcsolódik. Az internetakadémián és a T-City Kids szakkörön az idősek és a gyerekek ismerkedhetnek meg az informatikai alapokkal, illetve az internet biztonságos használatával. Az okos közlekedéshez eddig egy kezdeményezés kapcsolódik. Az E.ON elektromos autók töltésére alkalmas töltőállomást helyezett ki Szolnok belvárosában.

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS A MODERN VÁROSOK PROGRAM FEJLESZTÉSEI ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Budavári István** és **Szarvas Gergely** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Beadandó dolgozatunkban Debrecen városát vizsgáljuk a Modern Városok és a Smart City Program nyújtotta lehetőségek mentén. Bemutatjuk, hogy a város milyen alakításon esett át, illetve milyen projekteket terveznek a Modern város programon belül. Az Okos város, vagyis a Smart City programnál megnézzük, hogy milyen új innovációkat vezettek vagy terveznek bevezetni. Végezetül pedig szemléltetni fogjuk javaslatainkat és a következtetéseinket.

Jól látható a városfejlesztési projekteken, hogy a főbb irányvonalakat, közlekedésfejlesztés, az oktatásfejlesztés, illetve az infrastruktúrafejlesztés képviseli. Közlekedés fejlesztés terén szerepet kap a repülőtér fejlesztés, vasútvonal és a fő pályaudvar korszerűsítése. Infrastruktúra fejlesztés keretein belül új ipari park kerül kialakításra, illetve a Park erdei rekonstrukcióra kerül sor. Oktatásfejlesztésre is nagy hangsúlyt fektetnek, itt kiemelendő projektek az Új angol alap- és középfokú oktatási intézményi modell kialakítása, továbbá egyéb egyetemi fejlesztési programok.

Az Okos város program keretein belül a projekteket két részre bontottuk. A már megvalósult fejlesztésekre és a megvalósulás alatt álló projektekre. Húzó ágazatokat képvisel az informatika, a robotika, a közlekedés biztonság, illetve a környezetbarát megoldások.

A lakosság támogatásával, illetve igényeik felméréseivel a jövőben egy fejlettebb, élhetőbb, fenntarthatóbb és szerethetőbb Debrecent alakítanak ki az utókor számára.

SOPRON MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Décsei Renáta Judit és Lakatos Dóra**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Sopron Magyarország nyugati határa mellett, az Alpok lábánál, Bécstől 60 km-re, Budapesttől 220 km-re található. Sopron a Nyugat-dunántúli régióhoz tartozik. A város területe 16.906 hektár, lakóinak száma 57.210 fő. Sopront Magyarország leghűségesebb városaként emlegetik, emellett hazánk második leggazdagabb városának tartják számon a felkereshető látnivalók terén.

A következőkben, Sopronban a Modern Város Program keretein belül megvalósult és a jelenleg is folyó kezdeményezések kerülnek bemutatásra.

A Kormány a 2015. év folyamán a Modern Városok Program keretében 13 megyei jogú város önkormányzatával kötött együttműködési megállapodást, közte Sopronnal is, ahol Magyarország kormánya nevében Orbán Viktor miniszterelnök, a városvezetéssel a program által kínált fejlesztési projektet sikeresen megkötötte. A program keretében 300 milliárd forintértékben valósulnak meg Sopront és vonzásokörzetét érintő fejlesztések, amelyeket a Modern Városok Program keretein belül és az EU-TOP forrásaiból finanszíroznak. A Modern Városok Program keretein belül megvalósításra kerül a Lővérek-program, amely fedett uszoda korszerűsítését, strandmedence felújítását és lefedését foglalja magába. A város, a parkerdő, vagyis a Lőver-Alpin Park létrehozását fogja megvalósítani, ami a klimatikus gyógyhely továbbfejlesztésére és a szabadidő sport-komplexum kialakítására is kiterjed. Így a vízminőség javítására is kiemelkedő figyelmet fordítanak a programon belül. Továbbá Sopronban több mint 1,6 milliárd forintot fognak az utak javítására felhasználni, aminek az első üteme már megvalósításra is került. A Belvárosi Program keretén belül még kivitelezésre váró projektek, a történelmi belváros, utcák, terek rekonstrukciója. Ilyen például, a Soproni Várfal megújítása, valamint a Középkori Várnegyed felújítása is. Egy indokolt és jogos kérés volt a városvezetés és a térség lakosainak részéről az M85-ös gyorsforgalmi útnak a megépítése. Ebben a fejlesztési pontban Csorna- Sopron-határ szakasz közötti körülbelül 60 kilométer hosszú útszakaszról van szó, amelyre a költségvetési forrás már rendelkezésre áll.

A város fejlesztésében folyó másik program a Smart City.

Sopron 2015-ben csatlakozott az Okos Város Programhoz. A Smart City programon belül komplex fejlesztés indult a városon belül a dinamikus és fenntartható közösségi közlekedésben, ahol az Önkormányzat a Kisalföld Volán Zrt.-vel közösen, pályázati forrás bevonásával valósította meg a projektet. Megvalósításra került, a buszvárók és bérletértékesítő automaták telepítése, az autóbuszokon létesített jegykiadó pénztárgépek, valamint a megállóhelyeken lévő intelligens utas tájékoztató oszlopok kihelyezése. További Okos Város kezdeményezés keretein belül a város vezetése a közvilágításnak felülvizsgálatát követően, döntött a város világításának javítását célzó beruházás megvalósításáról. A város az energiahatékonyság fokozását és az energiafelhasználás csökkentését kívánja elérni a közvilágítás területén. A város közigazgatási területén lévő közvilágítási rendszer 5.802 db lámpatesttel rendelkezik, üzemeltetésének éves

költsége eléri a bruttó 100 millió forintot. Ezen kiadás csökkentése érdekében a város a jelenleg működő közvilágítási lámpatesteket LED-es világítótestekre cseréli. Ez 51,82 % energiacsökkenést jelent éves szinten, amely 20.000.000 Ft megtakarítást eredményez.

Összességében elmondható, hogy Sopron a Modern Városok és a Smart City Programon belül jelentős beruházásokra és fejlesztésekre nyújtotta be pályázatait és valósította meg az elkészített terveit. A város vezetősége a turizmusra, a közlekedésre és a környezettudatosabb város elérésére fektette a legnagyobb hangsúlyt.

BÉKÉSCSABA MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Döme Szabolcs, Fábián András** és **Orosz Bence** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Némediné Dr. Kollár Kitti** adjunktus, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

A Modern Városok Program beruházásairól elmondható, hogy bár a többség még a tervezési fázisban van, de jól haladnak a megvalósulás felé. A projektek célja a gazdasági és kulturális értékek növelése, melyekre ezek kiválóan alkalmasak. A kivitelezések határideje legkésőbb 2019. december 31-e, vagyis 2020-tól Békéscsaba remélhetőleg sokkal nagyobb gazdasági és turisztikai jelentőséggel fog bírni, mint a program előtt.

Ezzel szemben a SMART CITY program még igencsak gyermekcipőben jár. Csupán tervek vannak a jövődöbéli beruházásokra, de ezeknek igazán forrásai, szakmai háttere még nincsenek. Évekkel levagyunk maradva más országok SMART CITY programjaitól. Azonban a kezdeményezés megvan, a városvezetés pedig szép lassan halad előre annak érdekében, hogy a tervekből valódi okos fejlesztések legyenek.

DUNAÚJVÁROS MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Erdélyi Attila és Molnár István**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Kutatásunkban Dunaújváros városát vizsgáltuk, a Modern Városok program és az Okos Városok program keretein belül. Dunaújváros megyei jogú város a Közép-Dunántúli régióban, Fejér megye délkeleti részén, a Duna jobb partján található. Területe: 52,67 km². Népessége: 46052 fő (2015). Fontos gazdasági, kulturális és sportközpont, egyetemváros és ipari központ.

Modern Városok program: A régi zöld SZTK-t megvásárolja a kormány, és a Dunaújvárosi Járási Hivatal szervezeti egységei költöznek oda. Terv, hogy a kormány megvásárolja az egykori élményfürdőt, aminek telkét egyesítik a Fabó Éva Sportuszodával, felújítják mindkét épületet, és az így létrejövő fürdőcentrumot a város fogja üzemeltetni. Kutatóközpontot alakítanak ki az egyetemen. A gépjárműpark fejlesztés összesen 22 autóbusz cseréjét érinti a városban. Az új típusú, elektromos buszokra, és hozzá töltőállomás kialakítására. Nagyvenyim határánál egy áruforgalmi csomópontot, egy logisztikai központot hoznak létre. A múzeumot átköltöztetik az óvárosi Monbach kúriába, a múzeum helyén pedig egy szállodát fognak kialakítani. Útfelújítás terén a Dunaújváros-Mezőfalva-Sárbogárd összekötő út felújítását fogják megvalósítani. Átköltöztetik a Béke téri autóbusz pályaudvart a vasútállomásra valamint egy gyalogos aluljárót is építenek a Béke városrész felől, hogy ne a sínek mellett kelljen közlekedni az állomásig, továbbá felújítják az épületet, a peront, a parkolót, kihelyeznek biciklitárolókat, és egy menetrend tájékoztató táblát is. Korszerűsítik a vízközművet, ezalatt a meglévő csáposkutakat újítják fel, továbbá egy új csáposkutát is építenek. A Baracsi úti arborétumnál a vendégházat átalakítják egy képzési központtá. Az épület a kiránduló csoportoknak, látogatóknak kínálja majd pihenőrészt, kiskonyhával, szállással, tűzrakó hellyel. A Szalki-szigeten a gátat érintő munkálatok mellett új szabadtéri színpadot, éttermet építenek, mélyítik a mederfeneket, felújítják az öltözőket, és a vizesblokkot. A volt vidámparkot kalandparkká alakítják a kerti mozival együtt. A radari sporttelep komplett felújítást kap. Egy új kézilabda munkacsarnok épül.

Okos városok program: A T-System által kiírt Okos pad pályázat keretein belül Dunaújvárosban is igényt éreznek egy okos pad kihelyezésére. A pályázat célja: az, hogy egy technikailag megvalósítható, sorozatgyártásra alkalmas, közösséget és személyes kapcsolatokat építő okos padot készítsenek. Az okos padoknak köszönhetően lehetőség nyílik az ingyenes internethasználatra, emellett a telefonok töltését is szolgálja majd valamint, QR-kóddal megjeleníthető várostérkép használatát is lehetővé teszik a városlakok, és a turisták számára. A Dunaújvárosi Egyetem a campus egész területén, biztosítanak vezeték nélküli hálózati szolgáltatást. Az egyetemen kialakítandó vezeték nélküli hálózati elérés nem csak az intézmény polgárainak, hanem a többi csatlakozott intézményben azonosítható személyeknek is biztosít internetelérést. A projekt célja az egyetemen a gyakorlati képzés, oktatás, kutatás fejlesztése.

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Éles Nikoletta és Timcsisin Anasztázia** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Némediné Dr. Kollár Kitti** adjunktus, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

A vallási reformmozgalom elérte Debrecent is, a 16. századtól kizárólag protestáns volt a lakosság. Debrecen iskolái közül a mai egyetem elődje messze kiemelkedő több mint négy évszázadban működő, Európában ismert Református Kollégium. Az 1950 és 1956 közötti időszakban iparosítás jellemezte a várost ekkor épült a Hajdúsági Gyógyszergyár az Orvosi Műszergyár valamint a magyar Gördülőcsapágy Művek ezen kívül újjáéledt a vasúti javító, a dohánygyár, nyomda. Ma Magyarország harmadik legnagyobb területű (461,666 km²) és második legnépesebb városa (203 506 fő), Hajdú-Bihar megye és Debreceni járás székhelye. A megye lakosságának több mint 38%-a él Debrecenben. A Tiszántúli nagytáj szellemi, kulturális és közlekedés központja illetve Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő városa.

Smart city program céljai és megvalósulása Debrecen városban

A jövő városai külsőjükben valószínűleg nem fognak jelentősen különbözni, ami viszont igen eltérő lesz az a bennük működő rendszerek és szolgáltatások minősége és ezeken keresztül a várost használó emberek életminősége.

Smart energia a középületekben: Ez a program az összes önkormányzati épület energiatakarékosságát oldja meg A felújításkor beépített passzív elemeken amik segítségével 30%-os energia megtakarítást nyer az épület ezen túl behelyezett monitorral további 20-30%-ot takaríthatunk meg.

Napelemes fejlesztés: Összesen 268 millió forintos támogatást nyert Debrecen pályázat során. A debreceni önkormányzat 2013-ban 228 millió forintot nyert az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és a hazai központi költségvetési előirányzatból illetve további 40 millió forint EU önerő-támogatást nyert a város.

Napelemes mobilkészítő töltő: Az energia Gomba ahol a az okos eszközünket napelem segítségével tudjuk feltölteni, az utcai bútor egyszerre hat eszközt képes energiával ellátni.

A bicikliforgalom alakulása a városban: Átlagosan minden tizedik ember választja közlekedési eszközeként a biciklit a városban. Összesen 37 km-rel fog bővülni a jelenlegi 80km-es hosszúságú kerékpárút hálózat.

Jegykiadó automaták: A kényelem és gyorsaság illetve modern színvonal jellemzi a jegyértékesítést Debrecenben. A projektnek a keretében, 2015 júliusában tíz új jegykiadó automatát adtak át.

Intelligens zebra: 2016 októberében István út- Tőzsér utca kereszteződésében átadták az intelligens zebrát.

NI mentor program: Az NI Mentor Programban résztvevő diákok egyszerű, szórakoztató módon ismerkednek meg a technológia érdekességeivel, és sajátítják el a grafikus programozási nyelvet és az algoritmikus gondolkodásmódot így a fiatalok már az iskolapadban valós mérnöki kihívásokkal találkozhatnak

QR kód Debrecenben: Az országosan egyedülálló rendszert a Méliusz Könyvtárban dolgozták ki.

Jelen pillanatban csak 70 műemlék van a rendszerben, de fokozatosan több százra kívánják emelni ennek a számát, a rendszerbe hamarosan videókat és hanganyagokat is feltöltötenek.

Modern város program

Debrecen célja 2014-2020-ig 200 Mrd forintos uniós forrás hasznosuljon és 3% alá csökkentsék a munkanélküliséget illetve 20 éven belül a lakosság száma 240 ezerre nőjön. Az önkormányzat pénzügyi önállóságának biztosítása.

Intermodális közösségi Közlekedési Központ: Úgynevezett intermodális közlekedési központot építsenek, melyben helyet kapna a buszpályaudvar, a vasútállomás, valamint a helyi járatok végállomása. A beruházás 21 milliárd forint állami és uniós támogatással épül.

Debreceni Nemzetközi Repülőtér fejlesztése: A Modern Városok Program keretében a kormány és Debrecen önkormányzata között kötött megállapodás részeként az állam 1,2 milliárd forintot biztosít egy landolást könnyítő rendszer telepítésére. Az ILS I-et cserélik le a korszerűbb II-esre. Tasó László úgy nyilatkozott, (közlekedéspolitikáért felelős államtitkár) a tervek szerint a rendszert 2018 januárjában helyezik majd üzembe.

Nemzetközi oktatási intézmény létrehozása: Az angol nyelvű alap- és középfokú nemzetközi iskola létrehozása az egyik pontja volt a Modern Városok Programnak. Az állam jelentős forrással, 2,5 milliárd forinttal segíti a programot. Az állam 80 millió forintot biztosított az előkészítési feladatokra, ebből a pénzből tudják díjazni a tervpályázatra beérkező pályaműveket is; erre 15 millió forintot különítettek el.

ZALAEGRSZEG MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Fekecs Attila Ferenc, Mánfai Milán** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Zalaegerszeg rövid bemutatása:

Zalaegerszeg Zala megye székhelye a Nyugat-Dunántúlon terül el. A zöldterületben gazdag várost a Zala folyó szeli ketté. Közel helyezkedik el az osztrák, a szlovén és horvát határhoz, valamint a Balatontól is csupán 45 km-re fekszik Zalaegerszeg. A Budapesttől 225 kilométerre lévő várost a legegyszerűbben az M7-es autópályán Nagykanizsáig, majd a 74-es úton optimális megközelíteni.

SMART CITY program Zalaegerszegen

Jelenleg 3 fázisát ismerjük Zalaegerszegen a SMART CITY projekteknek.

Az első, a már befejezett projektek.

Befejezett projektből 1-et találhatunk, még hozzá Magyarországon Zalaegerszeg – Debrecen után – a második város, ahol intelligens gyalogátkelőt, vagyis okos zebrát alakítottak ki. A zebra mindkét oldalát mozgásérzékelővel látták el, az aszfaltba pedig LED lámpákat építettek, melyek fényei figyelmeztetik az autósokat az átkelő gyalogosokra. Vagyis aktív jelzést ad az átkelő az autósok felé, ha gyalogos érkezik a csomóponthoz.

A második a kivitelezés alatt álló projektek.

Kivitelezés alatt álló projektekből 3 található. Az első a Virtuális turista applikáció: (fejlesztés alatt van) Ezzel könnyebb a helyi látnivalókat megtalálni. Ennek továbbfejlesztése az online megvásárolható belépőjegy az egyes rendezvényekre és a nevezetességek meglátogatására.

A második az 5G hálózat: Ez a projekt szorosan kapcsolódik a harmadik kivitelezés alatt található projekthez, ami nem más, mint a Járműipari tesztpálya. Az Európában is egyedülálló, önvezető járművek vizsgálatára is alkalmas zalaegerszegi járműipari tesztpálya alapkövét májusban Orbán Viktor miniszterelnök részvételével helyezték el Zalaegerszegen. A város környékén kialakítandó 5G-s informatikai hálózattal is összehangolva készülő tesztpálya közvetve és közvetlenül mintegy 350 új mérnöki álláshelyet teremt.

A harmadik a 2021-ig várható beruházások.

Kvázi energia független Szolár lakópark kialakítása, Geotermikus erőmű Pótván, Búslakpusztai Déli Energiapark, Energia-önellátó épületek

Modern városok program Zalaegerszegen

A modern városok keretein belül, rengeteg projekt került megvalósításra.

Kórházfejlesztés, ősszel folytatódik majd a Zalai Megyei Szent Rafael Kórház fejlesztési munkálatai, a korábban biztosított 5,4 milliárd forint mellett további 2,3 milliárd forint hazai forrás felhasználásával.

Uszodafejlesztés, Zalaegerszeg az egyetlen, olyan megyeszékhely, amely nem rendelkezik fedett 50 méteres uszodával ezért a megállapodás értelmében 10 pályás, tanmedencés komplexumot építenek 2016-tól. Figyelembe kellett venni, hogy az uszoda jelenleg is üzemel, ezért hosszabb ideig tart majd a kivitelezés.

Rekreációs központ, közel 3 milliárd forintos beruházással indul az Alsóerdei Sport és Rekreációs Központ kialakítása. A projekt célja a Zalaegerszeg déli részén található Alsóerdő komplex megújítása, új turisztikai attrakciók létrehozása. A város új, komplex és egyedi turisztikai húzóterméket szeretne létrehozni Alsóerdőn.

Logisztikai központ, mintegy 6 milliárd forintos beruházással valósul meg. A logisztikai központ és konténerterminál megvalósításához szükséges minden előzetes hatástanulmány elkészült és állami beruházásban valósul meg a terminál.

Mindszenty-zarándokközpont: Konferenciaterem, irodák, közösségi helyiségek lesznek az új épületben, a meglévő múzeumban pedig új állandó várostörténelmi kiállítás kap helyet, a botfai városrészben álló Hűvös-kastélyban pedig zarándokok szállhatnak meg a jövőben. A projektre összesen 5,7 milliárd forintot szánnak.

Infrastrukturális fejlesztések: A város csaknem 30 pontján, összesen mintegy 1,5 milliárd forint összegből újulnak meg utak, járdák és terek, illetve épülnek új kerékpár- vagy bekötőutak Zalaegerszegen a következő két év során.

VESZPRÉM MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Horinka Máté, Vécsi Noémi** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Az IBM néhány éve indította el Smarter Cities programját, amely keretében városok számára kínál feladataik stratégiai szintű tervezését és megvalósítását támogató szolgáltatásokat. Az informatikai vállalat először számos indikátor alapján értékeli a várost, majd a 2 hónapos folyamat után javaslatokat tesz arra, intelligens megoldások miként segíthetik a városfejlesztési stratégiája megvalósulását. Hazánkban Veszprém az elsők között vesz részt az IBM Smarter Cities kezdeményezésében, a stratégiai tervezésért a cég nem kér ellenszolgáltatást.

Ennek keretében jött létre az IBM informatikai kutatólabor, a Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Karán ingyenes szoftverekkel, tananyagokkal, korszerű termekkel és laborokkal, illetve hallgatói ösztöndíjakkal. Közös programot is indított az IBM az egyetemmel a következő címmel „Felhőalapú intelligens informatikai szolgáltatások kialakítása”. A kutatási- és fejlesztési projekt 2014. januárjában indult 2017 végéig tart, és összesen 1 082 600 000 Ft-tal támogatja azt. A projekt öt elemből áll: intelligens városirányítás; közművek optimális működését támogató szolgáltatás (SmartGrid, SmartMetering); mobil munkaerő menedzsment; üzleti analitika és optimalizálás kialakítását támogató szolgáltatás, valamint a fentiek működéséhez szükséges felhő alapú megoldás kialakítása.

Veszprém egy másik fontos programban is részt vesz, a Pannon-Tudás-Park" projektében (A Pannon Növekedési Zóna tudástranszfer tevékenységének fejlesztése a felsőoktatási, az önkormányzati és az ipari szféra együttműködésében), amelyhez csak megyei jogú városok csatlakozhatnak. Jelenlegi tagjai Veszprém, Nagykanizsa, Zalaegerszeg.

"Pannon-Tudás-Park" projekt és a „Smart City” részprojekt a Veszprém Megyei Jogú Város smart közlekedés és partnerközpontú közszolgáltatások projektet előkészítő tanulmány.

A Smart City projekt négy pillére:

1. Valós idejű, utas-orientált közösségi közlekedés (intelligens közlekedési rendszer és P + R parkolók)
2. Közterületi parkolási rendszer és városkártya szolgáltatás (Egyén névre szóló kártyák – start stop online díjfizetés)
3. Partnerközpontú közszolgáltatások fejlesztés (elektromos ügyintézés – digitális háttértár)
4. „Smart Net” a városlakók és látogatók szolgálatában (Szélessávú internet és internetes alkalmazások a városban)

Az IBM tanulmány szerint is Veszprém jól teljesít a magyar városokkal összehasonlítva, kiváló adottságokkal rendelkezik, mindemellett nyitott az okos megoldásokra.

KAPOSVÁR MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Horváth Laura** és **László Anett** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök FSZ, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Némediné Dr. Kollár Kitti** adjunktus, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Kaposvár a Dél-Dunántúli régió egyik legdinamikusabban fejlődő megyei jogú városa, gazdasági, kulturális és sportközpont. Somogy megye és a Kaposvári járás székhelye, egyetemi város, püspöki székhely, a festők városaként is gyakran emlegetik. A mintegy 114 km²-en elterülő város lakossága kb. 65 000 fő.

A SMART City lényege, hogy egy élhetőbb, energiatakarékosabb és zöldebb városi közösséget hozzon létre. Kaposvár esetében az Okos Városra jellemző hat tényező (Okos Mobilitás, Okos Környezet, Okos Emberek, Okos Életkörülmények/Életminőség, Okos Kormányzás és Okos, Fenntartható Gazdaság) közül napjainkban három van jelen.

Az Okos Mobilitás keretein belül a város számára az E.ON saját forrásból nyilvános elektromos autó töltőállomásokat telepít ki. 2015. novemberében negyven sűrített földgázzal üzemelő olyan autóbusz került átadásra Kaposváron, amelyek környezetbarát módon és halkan működnek. A város helyi közlekedését könnyítő digitális táblákat a buszmegállóknak helyezték ki: a helyi menetrendekről adnak információt. A Kaposvári Tekergő közbringa rendszer 2015 októberétől rendszerét elektromos kerékpárral, rollerrel, ePediCab-ekkel és a mozgáskorlátozottak számára háromkerekű járművekkel bővítette – 2016 novemberétől valamennyi járműre online is lehet jegyet váltani. Az Okos környezet keretei között okosparkot terveznek: a wifivel lefedett park napelemes fái működtetik majd elektromosan a parkot, az okos padoknál pedig elektronikai eszközöket lehet majd tölteni. A kaposvári cukorrépagyárban biogáz tisztító állomásokat hoztak létre, a biogázt a közintézményekben korszerű távfűtési eljárással használják fel. 2015-ben a közvilágítást 2135 lámpatestét cserélték le energiatakarékos LED-es világításra. Az Okos Életkörülmények/Életminőség megvalósítása érdekében a Virágfürdőben okos pultokat szeretnének elhelyezni, így a lakók és a turisták könnyebben és gyorsabban tudnak majd belépőt váltani a fürdőbe.

2015 márciusában útjára indult a Modern Városok Program, amelynek elsődleges célja a vidéki városok fejlesztése. Kaposvár esetében a fejlesztési célokkal összefüggő kormányzati feladatokat a 1803/2015. (XI. 10.) Korm. határozat rögzítette. A Program keretében a kormány megyei jogú városok önkormányzataival köt együttműködési megállapodást, Magyarország Kormánya és Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata között erre 2015. október 9-én került sor.

A program keretében a Csiky Gergely Színház műemléki felújítása az alsó előcsarnokot, a fogadóteret és a homlokzatot érinti, nagyméretű fogadótér kialakítására kerül sor, ebben művész-kávézó, jegyiroda és Csiky-Shop-pal bővített Színház-múzeum kap majd helyet. A tervek teljes épületgépészeti és épületvillamosági átalakítást is tartalmaznak, alternatív energiaforrások beépítése mellett. A Program tartalmazza a Kaposvári Kórház déli tömbjének rekonstrukcióját: a terület a helyi gazdaság fejlesztését szolgáló projektek, inkubátorház megvalósítását és park, valamint parkoló kialakítását szolgálja majd. A városi sportélet

fejlesztése érdekében a Programban két beruházás is szerepel: sportcsarnok és tízpályás versenyszoda építésének előkészítése. A Deseda kemping felújításának terve a legújabb projektek közé tartozik a Program keretei között: az elképzelések szerint 450 férőhelyesre tervezett háromcsillagos szálláshely jönne létre, amelynek részeként apartman házakat, telepített sátrakat, lakókocsi állásokat, kiszolgáló épületeket, szabadidő- és sportlétesítményeket alakítanának ki.

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Horváth Tamara, Pap Bernadett és Ugra Laura** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök BSc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Kutatómunkánk során azt a feladatot kaptuk, hogy vizsgáljuk meg a tervezett MVP és Smart City projekteket Nyíregyháza viszonylatában. Tekintve, hogy az alapvetően hátrányos helyzetű Észak-alföldi régió második legjelentősebb városáról beszélünk, számos készülő és folyamatban lévő támogatott program vizsgálatára nyílt lehetőségünk.

Bár földrajzi adottságaiból fakadóan nagy mezőgazdasági jelentőséget tulajdoníthatunk a régióknak, a szóban forgó programok inkább a város és annak agglomerációjának viszonylatában érvényesülnek, ugyanis mind az MVP, mind pedig az Okos Város fejlesztések az adott központi település és az ottani életszínvonal fejlesztését helyezik előtérbe.

A nyíregyházi MVP projektek elsősorban a város már meglévő értékeire és létesítményeire épülnek. Tehát a város láthatóan saját erőforrásainak kiaknázására és fejlesztésére alapozta a szóban forgó projekteket. Ezek minél hatékonyabb kihasználására terveztek további bővítéseket, mint például a Sóstói szálloda létesítése, amely mind az Állatpark, mind pedig a Múzeumfalu turisztikai érvényesülését segíti elő. Fontos, hogy a közös területen megvalósuló projektek kapcsolódjanak, hogy egy integrált, egymásra kölcsönösen pozitív hatású fejlődési folyamat indulhasson be, mint ahogy az a turisztikai fejlesztések terén is történt. Az elemek együttes vizsgálatakor igencsak szembetűnő, hogy a vizsgálatunk tárgyát képező város a turisztikában látja a jövőt és a terület felvirágoztatását, ennek értelmében ezekre került a legnagyobb hangsúly. Viszont emellett fontos volna a minden város számára kritikus pontnak számító oktatásnak és egészségügynek is nagyobb figyelmet szentelni, akár más támogatási keretek felhasználásával. Mindezek kiteljesedéséhez nagyon fontos a megfelelő infrastruktúra kiépítése is, hogy minél magasabb színvonalon hasznosuljanak a tervezett projektek- ahogy ez a prezentációnkban ismertetett elemek többségénél meg is valósul.

Az Okos Város kezdeményezések elsősorban a városlakók életszínvonalának növelésére törekednek a természetvédelem és információtechnológia fenntartható módon megvalósuló integrációjával. Prezentációnk során kiderül, hogy Nyíregyháza a legnagyobb mértékben az okos környezet irányvonalon tevékenykedett, de emellett támogatásban részesültek az okos mobilitás, az okos életkörülmények, illetve az országban az elsők között az okos kormányzat terén megvalósuló fejlesztések is.

A Modern Városok Program és a Smart City együttesen járul hozzá Nyíregyháza, agglomerációja és a régió fejlődéséhez. Az MVP alapozza meg az okos városfejlesztést, ugyanis ez biztosítja a magas színvonalú szolgáltató központokat és a megfelelő infrastruktúrát a város és lakóinak számára. A Smart City pedig az így kiépített infrastruktúrára támaszkodva építheti ki az okos, élhető városok és falvak integrált rendszerét.

Ezek után beláthatjuk, hogy csak modern városból fejleszthetünk okos várost, tehát a két program igazán hatékonyan csak együttesen, egymást kiegészítve fejtheti ki hatását, amely a

vizsgálatunk tárgyát képező Nyíregyházán is érvényesül, ha minden a vizsgált tervek szerint tud megvalósulni.

NAGYKANIZSA MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Inczédi Ivett Natasa és Mercz Dorina Ildikó**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Prezentációnkban Nagykanizsa megyei jogú város fejlesztéseit mutatjuk be a Modern Városok Program és a Smart City Program keretein belül. A Modern Városok Program fejlesztései mindössze 62,4 milliárd forintot igényelnek, az eddig biztosított hazai források összege 3,5 milliárd forint, illetve az uniós támogatások 2,9 milliárd forintot jelentenek. Ez az összeg előreláthatólag 10 projektre lesz elég. Fontosabb fejlesztésként említhetjük az ipari park bővítését, gyors- és elkerülő utak megépítését, illetve egy 3000 néző befogadására alkalmas sportlétesítmény létesítését. A tervek között szerepel még egy turisztikai központ kialakítása a híre Muravidéken, valamint a vidéket körbeölelő kerékpárút megépítése is.

A Smart City Program keretein belül megvalósuló fejlesztések közül kiemelhetjük a Magyar Telekom által kezdeményezett újításokat, mely magába foglalja a hálózat bővítését, ezzel kedvezve az olyan háztartásoknak, ahol eddig ellátási hiányosságok álltak fenn. Célja, hogy gyorsabb és jobb minőségű szolgáltatásokhoz jussanak a fogyasztók. Fontos említést tennünk a nagykanizsai inkubátorházról, mely főleg a pályakezdő fiataloknak kedvez, hiszen itt szakmai segítséget kaphatnak, illetve a már meglévő vállalkozások fejlesztését segíti. A tervek között szerepel az R76-os gyorsút kiépítése, mely áthalad majd a Budapest-Nagykanizsa vasútvonal felett. Az említett gyorsút szerepel a „Közép-európai tesztzónában”, illetve az utat okos elemekkel szeretnék kiegészíteni. Ilyen okos elem például az intelligens közvilágítás, forgalomirányító lámpa, valamint a leválasztható sávok.

Tennénk javaslatokat még a teljes körű fejlesztés érdekében, ide tartozik például a városközpont komplex rehabilitációja, városjelző és információs táblák elhelyezése, turisztika fejlesztése, valamint a vasútállomás korszerűsítése. Ezek mellett gondoltunk még egy esetleges hulladék-feldolgozó ipar létesítésére, környezetbarát megújuló energiahasznosító technológiájú referenciüzemek létesítésére is.

ÉRD MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Kanalas János és Tóth Alexander József**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Érd a közép-magyarországi régió és pest megye egyetlen megyei jogú városa 2006 óta. A településről három autópálya is könnyedén elérhető, valamint a belvárosba lehet jutni kb. fél óra alatt autóval. Mivel ilyen lehetőségekkel rendelkezik a város, így a mai napig növekvő, agglomerációs város. Beszédesebb az az adat, mi szerint 1995-ben még 47 352 fő lakott itt, 20 évvel később ez a szám 64 841 főre ugrott. Az ekkora népességnövekedést az infrastruktúra és szociális ellátórendszer sem tudta követni és mivel helyzete révén az Európai Unió támogatások többségétől is elesett, így a Modern Városok Program nagyon jó eszköz lehet a népességrobbanás okozta problémák megoldására., illetve a smart city kezdeményezések is ehhez mérten egyre jobban bővülnek.

A kormány 2015-ben kötött együttműködési megállapodást a várossal 40 milliárd forint keretösszegről a Modern Városok Program kapcsán. Mivel a város fejlettek számító régióban fekszik, ezért elesett az utóbbi évek Európai Unió támogatásaitól ezért nagyon sok területen volt fejleszteni valója az önkormányzatnak. Ezeket a terveket három nagy csoportra lehet bontani. A legnagyobb fejlesztések **a szociális infrastruktúra** terén történtek. Nem csoda, hiszen a népesség növekedéssel ez a terület tudott a legkevésbé alkalmazkodni. A szuburbanizációnak köszönhetően a családok és ezzel együtt a gyerekek száma is megnőtt. A program keretén belül több óvoda és iskola építése és rekonstrukciója zajlik összesen több mint 15 milliárd forint értékben. Második nagy fejlesztési terület **a közlekedés**. Több csomópont átépítése, korszerűsítése és a helyi közlekedés átszervezése is folyamatban van. A harmadik fontos része a koncepciónak **a vállalkozások helyben tartása**. Ezt a célt szolgálja a vállalkozói falu és az ipari park is, de az „Érd kártya” is, mely egy okos kezdeményezés. A kártyát birtokló lakos a helyi vállalkozásoknál kedvezményeket vehet igénybe. Smart és egyben fenntartható indíttatású ötletnek nevezhetjük a szeletív hulladékgyűjtés elterjesztését és a környezetbarát iskolaépületek kialakítását célzó feladatokat is.

A város egyszerre szerencsés és nem szerencsés. Az elhelyezkedése, a három autópálya közelsége miatt az infrastruktúrára kevesebbet kellett költeni, így többet tudtak szociális projektek megvalósítására elkülöníteni. Sajnos emiatt az elhelyezkedése miatt az uniós dotációkból kimaradt, pedig nagy szükség lett volna rá, hogy a szuburbanizációs folyamatokkal lépést tudjon tartani. A Modern Városok Program ezért egy nagyon jó eszköz arra, hogy a lemaradását a város le tudja győzni.

A program és az okos ötletek bemutatásához dokumentumelemzést és internetes kutatást végeztünk. Segítségünkre volt az erden.blog.hu, az erdmot.hu oldalak, valamint a TEIR adatszolgáltató és Érd honlapja, az erd.hu. Az okos ötletekről és a MVP egyes projektjeinek részleteiről az önkormányzat fenntarthatósági terveit rögzítő Local Agenda 21 elnevezésű dokumentum adott tájékoztatást.

SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Kauszer Anna, Szerémi Fanni** István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Áldorfainé Czabadai Lilla Mária** tanársegéd, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Salgótarján megyei jogú város Észak-Magyarországon. Nógrád megye székhelye és legnagyobb városa, népességét tekintve Szekszárd után a második legkisebb megyeszékhely Magyarországon. Székhelye még a Salgótarjáni járásnak is.

Modern Városok Program

- Salgótarján elérhetőségének javítása és a helyi tömegközlekedés korszerűsítése:
- Salgótarjánt elkerülő négsávós útszakasz
- Új helyi buszpályaudvar és parkoló
- Tömegközlekedés elektromos alapokra helyezése
- A város és térsége gazdasági fejlődésének elősegítése érdekében:
- Barnamezős rozsdafoltok felszámolása
- Saját energiatermelési és - szolgáltatási rendszer
- Zöldmezős területen ipari park
- Öblösüveggyár fejlesztése, fenntartása
- Helyi oktatás fejlesztése:
- A kereskedelem és a vendéglátás modern oktatási lehetőségeinek megteremtése
- Duális képzések indítása és fenntartása
- Egészségügyi és sportfejlesztések:
- Új onkológiai központ létrehozása
- Sport- és rekreációs központ, 50m-es úszómedence
- Atlétikai pálya
- Új jégcsarnok
- A térség turisztikai vonzerejének fejlesztése:
 - “Üveglandia Ipartudományi Kalandpark”
 - Novohrad-Nógrád Geopark
 - Kulturális, lelki és egyházi életének a fellendítése:
 - Főplébánia templom és környezetének megújítása
 - A város egyházi életének, intézményeinek fejlesztése
 - Fő tér és városközpont rehabilitációja

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Király Ármin, Téglásy Zsigmond** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Áldorfainé Czabadai Lilla Mária** tanársegéd, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Az elmúlt években is jelentős fejlődés szemtanúi lehettek a vásárhelyi lakosok. Szélessávú internethálózat kiépítése, LED-közvilágítási program valamint a Bessenyei Ferenc Művelődési Központ teljeskörű korszerűsítése. E projektek alapján kijelenthetjük, Hódmezővásárhely megtette az első lépéseket a Smart City-vé válás útján. Csongrád megye egyik legfontosabb településén a fejlődés azonban nem állt meg.

A magyar kormány által útjára indított Modern Városok Program Hódmezővásárhelyen zárult, a miniszterelnök 2017. május 26.-án látogatott el a városba, ahol több mint 100 milliárd forintnyi beruházásról állapodtak meg a település polgármesterével, Almási Istvánnal.

Olyan beruházásokról beszélünk, mint a Vásárhelyet Algyőn keresztül Szegeddel, később Szabadkával összekötő Tram-Train, az ipari park száz hektáros bővítése, egy naperóműpark létesítése vagy a városban állomásozó Bocskai István lövészdandárt is érintő honvédelmi fejlesztések. Ez csak néhány a majdnem egy tucat, közvetlenül a Modern Városok Program keretében megvalósuló projekt közül.

Bár Hódmezővásárhely városát szívesen aposztrofálják agrárvárosként, a településen jelentős az egyéb szektorokban tevékenykedő gazdasági társaságok száma is. Csongrád megye 100 legnagyobb éves árbevétellel rendelkező vállalata közül több mint 10 vásárhelyi székhelyű, köztük van olyan ami országos „illetékességgel” üzemel. Az új ipari park, melyben jelenleg is több tucat vállalkozás működik, biztosan sok cég bizalmát nyeri majd el a következő időszakban is, hiszen az agrárszektorban és a feldolgozó iparban dolgozók további támogatásokra számíthatnak a későbbiekben, ha új székhelyükül Vásárhely városát választják.

Ha már agrárvárost említettünk, nem mehetünk el szó nélkül a jelenleg a Szegedi Tudományegyetem kirendelt képzési helyeként működő Mezőgazdasági Kart magában foglaló felsőoktatási intézmény mellett. A városban több mint 100 éves múltra tekint vissza az agrár-oktatás, a kormány terve szerint a jövőben komoly szerepet szánnak a hazai agrár-felsőoktatás „vérkeringésében” Hódmezővásárhelynek.

Számos újdonság és „tesztüzem” valósulhat meg a településen a Modern Városok Programból adódóan, így a „vásárhelyi minta” később országos elismertségre tehet szert, akár a panelvisszabontási programot, akár a jelenleg épülő legnagyobb naperómű parkot említjük.

Előadásunkban szeretnénk ezeket a beruházásokat a lehető legrészletesebben bemutatni, ismertetni azok hátterét és céljait. Mivel a településen történő fejlesztésekről egységes kormányhatározat még nem született, lévén a program utolsó állomása volt, így tömördek mennyiségű sajtóértesülést és általunk is elérhető kormányzati anyagot vettünk igénybe az prezentáció elkészítéséhez. Célunk tehát, hogy átfogó, részletes kép alakulhasson ki a tisztelt Érdeklődőben a városban történő beruházások kapcsán. Szeretnénk köszönetet mondani Mucsi

Lászlónak, Hódmezővásárhely Modern Városok Programért felelős irodavezetőjének, hogy az anyag készítése során felmerülő kérdések megválaszolásában rendelkezésünkre állt! Hajrá Magyarország, hajrá Hódmezővásárhely!

MISKOLC MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Kis Roland István, Magyar Dániel Miklós** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Miskolc okos város:

A köz és közösségi szolgáltatások elérését és magas színvonalú ellátását digitális hálózatok és intelligens rendszerek segítik, hogy Miskolc 2025-re „okos város” legyen.

Cél: Miskolc élhető, vonzó, egészséges, környezettudatos, emberközpontú város legyen.

Okos város, Okos-Miskolc projektek fő vonalakban:

A városi közlekedési rendszer intelligens forgalomirányítása, E-jegyrendszer bevezetése.

SMART GRID, SMART METERING kialakítása. Turisztikai applikáció. Városi szinten integrált gazdasági, információs, közterületi hibabejelentő rendszer kialakítása. Egészségügyi intézmények adatszintű összekötése. Digitális közösség fejlesztése.

A programban szereplő konkrét, kidolgozott feladatok végrehajtásával az „okos város” alapjai megvalósulnak alapot adva a további fejlesztésekhez.

Modern Városok Program:

A Kormány és Miskolc város között kötött együttműködési megállapodás adja a program alapját. A programban a térség közlekedési fejlesztéseként az M 30-as autópálya bővítése szerepel. A város és környékén új munkahelyek az újonnan kialakítandó ipari parkban valósulnak meg, mely a város déli részén kerül kialakításra. Miskolc város kidolgozta oktatásfejlesztési és szakképzés fejlesztési koncepcióját, amelyben a szakmai képzésre, a duális képzésre és a felnőttek átképzésére helyezték a fő hangsúlyt.

A város idegenforgalmi és turisztikai fejlődését szolgálja a Miskolc-tapolcai fürdő új létesítményeinek építése és a Diósgyőri Vár felújítása.

A fürdő új medencékkal bővül, melyhez első lépésben mélyfúrással tárják fel a fürdőcélú vízhasznosítás lehetőségeit. A projekt részeként a környező sétányokat is felújítják.

A vár felújításának célja, hogy megtörténjen a Nagy Lajos korabeli vár hiteles visszaállítása, teljesen bemutathatóvá váljon a kor egyik legjelentősebb emléke, növekedjen a turisztikai vonzerő. Miskolc város a rekonstrukció második és harmadik üteméhez megkapta a jogerős építési engedélyt.

Felhasznált irodalom:

1. Singlár Zsolt: Smart elképzelések a miskolci közlekedésben /konferencia előadás/
2. www.miskolc.hu
3. www.midip.hu
4. www.index.hu /újságcikk/
5. www.boon.hu /újságcikk/
6. www.vg.hu /Kriza Ákos polgármester konferencia előadása/
7. Miskolc város oktatásfejlesztési és szakképzés fejlesztési koncepciója
8. www.magyarepitok.hu /diósgyőri vár felújítás/
9. Tátrai István József: Pályázat a Miskolci Szakképzési Centrum főigazgatói ellátására

SZEKSZÁRD MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Kiss Emánuel Szilárd és Molnár Márk**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Modern Városok Program

A Modern Városok program keretében Szekszárd több mint 33 milliárd, a Területi és Településfejlesztési Operatív (TOP) keretében 6,8 milliárd forintos fejlesztést hajthat végre. Jelentős idegenforgalmi fejlesztések és a kerékpárút-hálózat bővítése kerül át az ITP-be. A Modern Városok program turisztikai részében Szekszárd négycsillagos szállodát, a Gemencben hajókikötőt, ököcentrumot, ahhoz vezető kerékpárutat tervez építeni, valamint meghosszabbítanák a gemenci erdei vasutat a városig. A mostani módosítás szerint a kerékpárutat 410 millió forintos ráfordítással a TOP-ból tervezik megépíteni, az ököcentrumra pedig Duna-Dráva Nemzeti Park nyújtott be európai uniós pályázatot. A határozat szerint kisebb változás a szekszárdi ipari parkot is érinti, amelynek bővítése kikerült az ITP-ből, mivel a Modern Városok programban egy százhektáros iparipark-bővítés szerepel. A bővítésre szánt forrásokat a jelenlegi ipari park fejlesztésére fordítják majd. 3 milliárd forintot fordíthat Szekszárd a borvidék és a város közútjainak felújítására. A tolnai megyeszékhelyen továbbá 2 milliárd forintért új szakképző centrum létesülhet,

Smart City projektek

- Energetikai korszerűsítés (hőszigetelés, megújuló energiaforrások)
- Közvilágítás korszerűsítése

(LED, intelligens vezérlés)

- Vezérelt locsolóhálózat közterületeken
- Napelem park létrehozása
- Komplex turisztikai fejlesztés
- Közlekedés fejlesztése
- Szolgáltatások fejlesztése

KECSKEMÉT MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Magyaródi Rebeka** és **Tálas Fanni** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Kecskemét városában a Modern Városok Program és a Smart City Projekt keretein belül megvalósuló fontosabb fejlesztések:

- „Kecskemét Fejlődésért Alap” munkacímen 25 milliárd forint értékű gazdaságfejlesztési alap az életképes ötletek támogatására
- Kecskeméti reptér fejlesztése
- Hálózati fejlesztések az ipartelepek biztonságos energiaellátása érdekében
- A városi elkerülőút befejezése
- 52-es főút bevezetőútjának négysávúsítása
- Egyetemi ipari kutatóközpont létrehozása
- A főpályaudvar fejlesztése, illetve modern parkolórendszer kialakítása
- A környező településekkel és társ közlekedési ágakkal közös fejlesztési terv
- A Kodály Intézet fejlesztése
- A kecskeméti Városháza felújítása
- A 2. Mercedes Gyár létrehozása
- Az 54-es főút négysávúsítása
- Az Izsáki út fejlesztése
- Új energiaellátást biztosító alállomás megépítése
- Az első intelligens Parkolási Rendszer Kecskeméten
- Közösségi Kertek
- Logiscool szakkör
- A Kecskeméti Konzerv Kft. kapacitásának bővítése
- Az acélszerkezet-gyár bővítése új hegesztő-gyártócsarnokkal

PÉCS MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Mátrai Olívia Fanni, Szűcs Dóra és Vörös Júlia** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Áldorfainé Czabadai Lilla Mária** tanársegéd, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Modern város program

- a Kormány által a megállapodásokban meghatározott célkitűzések
- Pécs nemzetközi autópálya-hálózatba történő bekapcsolása
- Pécsi Tudományegyetem kapacitás-fejlesztése
- helyi kis- és középvállalkozások fejlesztése
- Pécs déli új ipari parkjának bővítése és fejlesztése
- Pécsi sportcélú beruházások
- Zsolnay Kulturális Negyed, a Pannon Filharmonikusok és a Kodály Központ fejlesztése
- Egyetemfejlesztési projekt
- Kormány 24 milliárd forinttal támogatja az egyetem fejlesztéseit
- elsődleges cél a külföldi hallgatók létszámának a megduplázása
- Pécsi Tudományegyetem szakjainak a fejlesztése

Smart city program

- hatékony és fejlődő város kialakítását célzó projektek
- főbb kedvezményezések
- monitoring rendszer
- térfigyelő kamerarendszer
- Pécsi Tudományegyetem tudásbázis fejlesztése
- Smart City Technologies kutatócsoport
- TransIt alkalmazás
- Visit Pécs alkalmazás
- Pécs: Európa Zöld Fővárosa 2017.
- Pannonpower hőerőmű, Biogáz üzem

Összegzés:

Véleményünk szerint Pécs nagyon jó irányban halad afelé, hogy egy nyugat-európai központi, modern várossal felvegye a versenyt, mind gazdasági, mind kulturális viszonylatban, köszönhetően az Uniós, és az ország Kormánya által nyújtott forrásoknak.

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Nagy Erik** Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök FSZ, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Urbánné Malomsoki Mónika** tanszéki mérnök, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Debrecen Magyarország második legnagyobb városa, Hajdú-Bihar megye székhelye. A város az Alföldön fekszik, kb. 30 km-re a román határtól. Budapeستől mért távolsága közúton kb. 224 km, vasúton 221 km. Debrecen megyeszékhely és kistérségi központ az Alföldön, Hajdú-Bihar megyében, az ország keleti részén. Az Alföld meghatározó jelentőségű történelmi városa. Nevezetességei közül kiemelkedik a Református Nagytemplom és a Kollégium, a Nagyerdő, a Déri Múzeum. Leghíresebb rendezvénye a Virágkarnevál. Debrecent időnként „a kálvinista Róma” néven vagy cívisvárosként is emlegetik. Ha vasúton érkezünk Debrecenbe, először a Nagyállomás fogad minket. Innen már csak egy ugrás a város elegáns főtere, ahonnan a felújítási munkák végeztével kitiltották az autóforgalmat, így ma már csak gyalogszerrel vagy villamossal szelhetjük ketté a szökőkutakkal gazdagított, századelőt idéző teret.

Az okosvárost valójában nem informatikai rendszere, hanem a szolgáltatásokat jól kihasználó lakói tesznek teljes egészé. Ezért tekinti egyik fő feladatának Debrecen, hogy a digitális készség és jártasság kialakításával adjon mindehhez belépőt. Megnéztem, hogy Magyarország második legnagyobb városában hogyan terveznek okosvárost. Az intelligens zebrát egy cég referencia gyanánt üzemelte be, de egyértelmű, hogy pályázni kell, ha kiterjedt rendszerekre van szükség.

Smart City Debrecen stratégia fő pillérei, koncepciója egy intelligens, innovatív, élhető, hatékony, fenntartható, okos, egészséges és tehetős város megteremtése. A város együttműködik az üzleti és nonprofit szektormal, a közműcégekkel, tanácsadókkal, a Debreceni Egyetemmel és több nemzetközi szervezettel is, hogy innovatív és környezettudatos technológiai megoldásokat használjon mindennapi feladatai megoldásában és hosszú távú céljai elérésében. A Smart City csapata alapvetően három területre fókuszál az okos megoldásokat illetően: digitális írástudás, energetika és zászlóshajóként az intelligens közlekedés. Ezek mellett még fő tevékenységek közé sorolnám a gazdaság fejlesztést, városfejlesztést, vállalkozás fejlesztést és a különleges projekt fejlesztéseket.

Modern városok program célja: Magyarország megyei jogú városainak gazdasági és infrastrukturális fejlesztése, melyek a kormány által adott támogatásokból valósulnak meg.

Az elmúlt huszonöt év legnagyobb forráskerete nyílik meg most a debreceni fejlesztések előtt. Új Főnix Terv néven több mint 200 milliárd forintos programot indít a város, melynek része a 43,3 milliárd forint keretösszegű Integrált Településfejlesztés és modern városok program is. Debrecen legfőbb céljai a modern városok program keretein belül az infrastruktúra fejlesztés, oktatás és kultúra fejlesztés és a közlekedés fejlesztés.

SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS FEJLESZTÉSEI A MODERN VÁROSOK PROGRAM ÉS SMART CITY KEZDEMÉNYEZÉSEK TÜKRÉBEN

Készítette: **Németh Krisztina és Tóth Zsófia**, Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök Bsc, II. évfolyam

Gyakorlatvezető: **Dr. Péli László** egyetemi docens, Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Szeged a Dél-Alföld régióhoz tartozó, Csongrád megyében található megyei jogú város. Polgármestere Botka László. Teljes népessége 162 593 fő, területe 281 km². Szeged városa nagyon sok programmal és turisztikai látványosságokkal ellátott település. Program listájáról érdemes megemlíteni például a Szegedi Szabadtéri játékokat, Armel Nemzetközi Operaverseny és Fesztivált, Szeged Jazz Napokat és az egyetem fesztiválját, a SZIN-t (Szegedi Ifjúsági Napok). Látványosságai közül kiemelendő a város tere ahol a Tudományi Egyetem főépülete is található és sétáló utca is egyben, emellett sok palota és emlékmű is felfedezhető.

Szeged modern városok programja

“Szeged kiemelkedő regionális központtá válhat” ezzel a bevezető mondatlal indította a miniszterelnök Szeged városához kapcsolódó Modern Városok Programjáról szóló sajtótájékoztatóját. „Legyen olyan sikeres város, mint amire a történelme felhatalmazza. Gazdasága nem a legerősebb, de a legjobb minőségű iparágakat sikerült megtartania” - ismertette. A városban 50 milliárd forintos beruházási terveket kezdeményeztek. A keretösszegeből 104 fejlesztési projekt van folyamatban, a városban emellett még 19 további beruházást is terveznek. A jelenlegi programok közül a 47-es út négysávúsítása (Szegedet Debrecenen keresztül összeköti Miskolccal), a belvárosi híd rekonstrukciója, a belvárosi rakpartok felújítása, Széchenyi tér megújítása, a Mars téri buszpályaudvar áthelyezése, amelynek helyére közösségi ház kialakítását tervezik. A repülőtéren technikai fejlesztések finanszírozása fog létre jönni. Illetve egy új utasforgalmi épület kialakításának finanszírozása jön létre. A tervek között két nagyobb beruházás is kezdetét veheti az egyik egy 200 hektáros iparipark-fejlesztése (élelmiszer-gazdaság, lézerközpont) valamint egy új fedett uszoda, teremsportok számára alkalmas csarnok és egyatlétikai centrum kialakítása. Távlati elképzelések között pedig szerepel egy kerékpáros és gyalogos híd építése. Végző sorban ide sorolták, de nem igazán ide tartozik az a fejlesztési terv miszerint a déli határ megerősítését elkerülhetetlenek tartja a kormány.

Szeged, mint Okos Város

A Smart City fogalom egyre nagyobb teret nyer Európában. Szegeden 2016 szeptemberében fogadták el az Okos Város Programot. A szegedi önkormányzat megbízásából a Clarity Consulting Kft. elkészítette Szeged Smart City Jövőképének tervezetét. A település polgárainak élhetőbb, vállalkozásainak pedig kedvezőbb befektetői környezet biztosít. A szegedi Okos Város Programot 3 fő pontban lehet összefoglalni. Elsőként megvizsgálják a Master Carddal való fizetést, ami bevezetné az érintőkártyával való fizetést az önkormányzatnál, vagy cégeinél. Az önkormányzat az egyik bankkártya-kibocsájtóval kampányba kezd az e-fizetés népszerűsítésére. Az év végén már érintőkártyával fizethetünk a buszokon, villamosokon. Az eltelt időszak alatt újabb helyeken vezették be a lehetőséget, így a vízdíjat és az önkormányzat balatoni nyári táborának díját is ki lehet így egyenlíteni. A leglátványosabbnak pedig a 136

darab érmével és kártyával működő parkoló automata üzembe helyezését nevezte. Másodrészt a szegedi önkormányzat minden kiskertben tíz százalékra emelte a beépíthetőséget. A KÉK – Kortárs Építészeti Központ 2010 óta foglalkozik a világszerte sok évtizedes hagyományra visszatekintő community gardening-el, valamint az egyre népszerűbb urban gardening magyarországi meghonosításával. A KÉK célja, hogy mintakertek kialakításával, és átfogó tudástár létrehozásával segítse a városi kertészkedés önszerveződő mozgalommá fejlődését. Az utolsó pontba a digitális írástudás elterjedése sorolható, ami egyre inkább a 21. század alapkövetelményévé válik. Ennek elősegítésére olyan programot kezdeményeztek, amely során a gyerekek nemcsak passzív befogadóként használják a számítástechnikai eszközöket, hanem aktívan alakítják az alkalmazásokat. A programozás tanítását egyetemisták végzik szervezeten, iskolás korcsoportok számára. A program során fejlődik a gyerekek problémamegoldó képessége, valamint ennek köszönhetően a továbbiakban kiválóan átlátnak folyamatokat.

Összefoglalásként az MVP és az okos kezdeményezések nagyon fontosak ahhoz, hogy az emberek számára élhetőbbé, sőt vonzóbbá tegyék a városokat. Ezzel megakadályozva azt, hogy úgy érezzék, el kell szakadniuk az adott településtől.